Mentor
әдістемелік орталығы

“MENTOR”
ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ

«Үздік қалам»

республикалық ғылыми-танымдық
әдістемелік журналы

№2(1)
2024

Ақтөбе қаласы

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

МАЗМҰНЫ/CONTENT/СОДЕРЖАНИЕ

Қалыбаева Задагул Боранбаевна.....4
Абдибекова Рада Абдибековна.....5
Абдрахманова Жумаслу Кабиевна.....7
Акмурзина Жанар Мухитовна.....8
Алиева Римма Боранбаевна.....11
Даулеткалиева Гулмирам Косымовна.....14
Әдепова Жадыра Серікбайқызы.....16
Изтлеуова Самал Косаевна.....17
Искакова Күнімай Смайловна.....21
Капенова Арайлым Достановна.....24
Караулбекова Гулмайра Сералыкызы.....28
Сетаева Жанна Жанбырбаевна.....31
Тулаева Айнур Торебаевна.....34
Утепбергенова Динара Шакировна.....36
Абиева Гулжанат Беркалиевна.....37
Аманғазиева Еркеназ Аманғазықызы.....39
Аймагамбетова Асима Кулмуратовна.....41
Айтмуханбетова Нурслу Уринбасаровна.....43
Алкуатова Айгул Шоферовна.....45
Ахметов Бауржан Сеильханович.....48
Белая Светлана Владимировна.....51
Божыбаева Айым Кенелдиковна.....53
Ержанова Гульмира Есбосыновна.....57
Ермагамбетова Амансулу Мурзагуловна.....59
Жаппарова Гүлжамал Саматқызы.....60
Жиеналиева Женискул Бозгуловна.....62
Ибрагимова Таита Султановна.....63
Итбаева Багдагул Жилкибаевна.....65
Казтуганова Райса Нурлыкановна.....66
Кожабекова Айна Шаймардановна.....68
Кулекешева Жанылсын Едиловна.....70
Кулмагамбетова Алия Тулеубаевна.....77
Курманова Дина Нурбаевна.....81
Қалила Абзал Серікұлы.....82
Қозыбаева Фарида Тастанбековна.....85
Машева Айнагуль Алпысбаевна.....88
Мергалиева Злыха Смаиловна.....92
Наурызбаева Кенжегул Нурлыбайевна.....94
Пеннер Наталья Александровна.....96
Penner-Nassibulina Darya Alexandrovna.....97
Сатмағанбетов Еркін Жақыпұлы.....99
Сердюк Оксана Васильевна.....101
Тажигарина Айнур Кудайбергеновна.....103
Терегулов Шамиль Русланович.....105
Толеуова Мадина Еспаганбетовна.....106
Тушалиева Анастасия Леонидовна.....107
Тырнакова Клара Умурзаковна.....115
Хабарова Любовь Николаевна.....117
Чигимбаева Айгуль Тимуровна.....122
Шакаева Марина Вячеславовна.....124
Шетихина Ольга Сергеевна.....126
Якупова Гульнара Равильевна.....128
Жантуғанова Айғанша Серікқызы.....133
Жетеулиева Толғанай Маратқызы.....135

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ ЕРЕЖЕСІ

Мақсаты: Педагогтердің ғылыми-танымдық әлеуетін дамыту.

Басылымы Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігі Ақпарат комитетінде тіркеуге алынып, мерзімді баспасөз басылымын, ақпараттық агенттікті және желілік басылымды есепке қою туралы № KZ49VPY00083149 куәлігі 2023 жылы 04 желтоқсанында берілген, құжатқа сәйкес 2024 жылдан бастап шығарылады.

Кезеңдік басылым: 1 жылда 24 рет, қазақ, орыс және ағылшын тілінде жарық көреді.

Журналда Қазақстан Республикасының арнайы және жоғары оқу орындары, мектепке дейінгі ұйым, ЖББОМ педагогтерінің шетелдік ғалымдар, ғылыми-зерттеу мекемелерінің ғалымдары орындайтын (орындаған) іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулердің, эксперименттік әзірлемелердің нәтижелері, сондай-ақ ғылыми-ақпараттық материалдар және т.б. жарияланады.

ЖАУАПТЫЛАР:

Бас редактор:
Нурбергенова Сауле Турмагамбетовна
Бас редактордың орынбасары:
Жайтапова Алтынай Альбековна, п.ғ.д., профессор
Редакция алқасы:
Тихомирова Валентина Тихоновнап.ғ.к., доцент
Сулекенова Гульжан Утесиновна
Рысбеова Айнур Маратовна
Озган Мехмет
Дауметова Салтанат Турмаганбетовна
Дизайн:
Муханбедин Аружан Айбарқызы

Меншік иесі: «Mentor» әдістемелік орталығы
(Ақтөбе қаласы)
Редакцияның мекен-жайы:
Индексі-030000
Ақтөбе қаласы, А.Молдагулова даңғылы 66/2

Авторлар қолжазбасы, суреттер өңделмейді және кері қайтарылмайды.
Редакция авторлар мақаласының мазмұнына жауап бермейді.
Журналда жарияланған материалдары көшіріп немесе өңдеп басу үшін редакцияның жазбаша рұқсаты алынып, сілтеме жасалуы міндетті.
Журналға жинақтарыңызды kalam2025@mail.ru. почта арқылы жіберулеріңізге болады.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

БАСҚАРУ ЖӘНЕ МЕНЕДЖМЕНТ

Қалыбаева Задагул Боранбаевна

Ақтөбе қаласы Ш.Құдайбердіұлы атындағы №66 жалпы білім беретін орта мектебінің директоры

Білім беруді басқару менеджменті - мектеп жұмысын басқарудың мазмұны мен әдістері, оқу-тәрбие жұмысын тиімді ұйымдастыру туралы педагогика ғылымының бір бағыты ретінде, білім берудің жаңа парадигмасы мен басқару теориясының дамуына байланысты қайта жаңғыртылуда. Білім беру жүйесін жетілдіру, ең алдымен оның сапасын арттыру – мемлекеттің таяу онжылдықтағы басты басымдықтарының бірі болып табылады. Білім беру жүйесін дамытудың Мемлекеттік бағдарламасы, Назарбаев Зияткерлік мектептері негізінде әлемнің алдыңғы қатарлы тәжірибесін бойына жинақтаған білім берудің ұлттық моделі, білім сапасы мен оны бағалау өлшемдері, нәтижеге бағытталған басқарудың индикаторлары, критериалдық бағалау- әлемнің үздік тәжірибесі ғана емес сапалы оқытудың бірден бір үлгісін дәлелдейді. Білім берудің түрлі деңгейлерінде оқыту мазмұны, әдістері мен құрылымдары жаңартылып, жаңа бағдарламалар мен оқулықтар, ақпараттық-комуникативтік, интерактивтік, роботтық технологиялар кеңінен ендірілуде. Білім беру ұйымдарында білім сапасын дамытуды, мектеп басшылары мен педагогтардың сыни ойлау деңгейі мен педагогикалық көзқарастарының күтілетін нәтижеге бағытталған–жаңа өзгерістерге сай болуын қажет етеді. Оны қамтамасыз ету мектептанудың төмендегі бағыттарын:

- мектеп басқарудың дәстүрлі сипатын, құрылымы мен мазмұнын жаңарту;
- нәтижеге бағытталған білім беру мақсатына сай басқаруды ресурстық, әдістемелік, технологиялық қамтамасыз ету үшін мектеп басшыларының заманауи құзыреттіліктерін дамыту;
- оқытудың субъектаралық, коллобративтік, бірлесе оқыту түрлеріне сәйкес басқаруды корпоративтік, нәтижеге бағытталу түрінде ұйымдастыру;
- оқыту бағдарламалары мен әдістемелерінің өзгермелі жағдайында педагогтардың құзыреттілігін көтеру арқылы үнемі кәсіби-әдістемелік дамыту жолдарын қамтамасыз етуді айқындайды.

Мектеп басшылары өзгерістердің неліктен қажет екенін түсінуі үшін, бірінші-ден, білім берудің құндылықтары мен күтілетін нәтижелерін терең зерделей білуі тиіс, екіншіден, сол құндылықтар мен нәтижелерді қамтамасыз ету үшін мектепте нені өзгерту керек, ол үшін қандай әрекеттер мен жобаларды іске асыруға болатынын, үшіншіден, өзгерістерді жоспарлау және орындау барысында ол өзгерістер немен өлшенеді, оның тиімділігі қалай бағаланатынын алдын-ала айқындап, оны қадағалай білуі тиіс. Осы жүйелі өзгерістерді түсіну және оны орындау мектеп басшыларының өздерінің кәсіби құзыреттілігін дамытуды, олардың өз ұйымында қызмет ететін педагогтардың кәсіби шеберлігін дамытуға даярлығын талап етеді.

Педагогикалық менеджментте басқару неғұрлым сапалы болса, соғұрлым үрдістің сапасы артады.

Қазіргі таңда жеке тұлғаның құзырлығын қалыптастыру мақсатындаеліміздің білім беру жүйесі нәтижеге бағытталған

білім беру моделіне көшті. Жаңа білім беру моделінің жекелеме элементтері нақты білім беру тәжірибесінде көрініс тапты, жаңа оқу орындары, жаңа бағдарламалар мен оқулықтар, білім берудің жаңа әдістері мен технологиялары пайда болды. Бүгінгі қоғамның талабының бірі – жалпы білім беретін, бастауыш мектептердің педагогикалық үрдісін ***менеджмент парадигмасы*** негізінде басқару. Осындай өзгерістерге орай білім беру жүйесін басқару парадигмалары да жаңғыртылуда.

Басқару парадигмасы (парадигма латынша paradeigma – үлгі)– ылыми концепцияға негізделген негізгі идея, ғылым дамуының белгілі кезеңінде ғылыми қауымдастық тарапынан қабылданған болжамдардың мәнін түсіндіру және ғылыми тану үрдісінде пайда болатын мәселелерді шешу үшін үлгі, модель, стандарт (қалып) ретінде пайдаланылатын теориялық және әдіснамалық ережелердің жиынтығы. Басқару тәжірибесінің жинақталуына байланысты басқару парадигмалары өзгеріске ұшырап отырады. Соңғы жылдары басқару- ұйымдастыру мәдениетіне, басқарудың жаңа әдістері мен қағидаларына, менеджердің көшбасшылық сапаларына бағытталған.Қазіргі басқару парадигмасында тиімді (рационалды) басқару қағидасы басшылыққа алынады. *Қазіргі басқару парадигмасы:*

- «ашық жүйенің» құрылуы;
- басқарудың әдістерін жетілдіру;
- басқаруды орталықсыздандыру;
- әкімшілік-орындаушылық

командалардың тиімді түрлері,

- мақсатты - бағдарлы жобалау;
- жаңашыл-бейімді білім беру

жүйесін басқару арқылы қарастырылады

Қазіргі заман талабына сай оқыту үрдістері де өзгеруде. Осыған орай мектептердің оқу сапасын жақсартуда әр түрлі технологияларды пайдалану тәжірибеге еніп, өз деңгейінде нәтижелер беруде. Ғалымдарымыз бен әдіскерлеріміз қазіргі кезде қолданылып жүрген педагогикалық технология терминін әр қырынан ашып көрсетуде. Осы орайда балаларды әріп үйретуге, жазуға төселдірудің де өзіндік ерекшеліктері бар екендігін есте ұстанған жөн болар еді. Бастауыш сыныпта жазу үрдісін меңгерту, оқушының алдында тұрған күрделі де қиындығы мол білім жолын ашады. Сондықтан мұғалім әріптерді жазуға үйреткенде еріксіз жаңа технологиялық тәсілдерге сүйенуіне тура келеді. Әрі заман ағымына сәйкес, жаңа үрдістен қалмауға, жаңадан оқытудың тиімді жолдарын пайдаланудың да маңыздылығы бар екендігі шындық.

"Жазу әрекеті" - әртүрлі ғылым өкілдерін қызықтырған күрделі мәселе. Көптеген ғалымдар зерттеу нысандарына қарай оның ерекшеліктерін әр қырынан

қарастырған. Мәселен, лингвист - ғалымдар жазу әрекетінің тілдің ара қатысын сөз етсе, психолог жазу әрекетін жалпы ми арқылы өту үрдісін, жүру бағытын зерттейді. Физиолог оның жұмыс істеу механизмдерін, құралдарын, қызметін тексереді. Психолингвист жазу әрекеті іске асу үшін жұмсалатын тұлғалардың санамен байланысын, сөйлеу мүшелерінің ойға қатысты қимыл - қозғалысын дәлелдейді.

Әдіскер болса, ол осы салалардың барлық заңдылықтарын ескере отырып, сөйлеуге үйретудің тиімді үлгілерін табуды және ұйымдастыруды жалпы сөйлеу әрекетін жүзеге асыруды көздейді. Бұл саладағы ғалымдар кімді оқытатынын, оларды неге үйрету керектігін, не үшін, не мақсатпен және қалай оқыту қажеттігін қарастырады. Тілші - әдіскерлердің ең бірінші мақсаты сапалы оқытудың жолдарын табу, яғни қалай оқытсақ, ісіміз жақсы нәтиже береді деген сауалға жауап іздеу, оны практикалық жағынан дәлелдеп, теориялық тұрғыдан жүйелеп көрсету. Жазу сабақтарының мақсаты - балалардың жазу тілі дағдысын қалыптастыру, оларды көркем, анық, дұрыс, сауатты жазуға үйрету. Жазу сауаттылығын арттыру үшін өтілген орфографиялық ережелерге байланысты түрлі жұмыстар жүйелі де жиі жүргізілуі керек. Әсіресе, жазба тілді дамыту маңызды және күрделі мәселе. Жазба сөз ауыз сөзге қарағанда өзгеше психологиялық негізі бар, айрықша тіл функциясы. Осы уақытқа шейін жазбаша тілді меңгертудің, яғни оқушының жазу дағдысын қалыптастырудың бастауышта үш кезеңі (элементтік кезеңі, әріптік кезеңі, әріптерді жалғастырып жазу кезеңі) бары, сол кезеңдерге қойылатын талаптарды орындатуға төселдіру қажеттігі және мұның бәрі өте күрделі процесс болып табылатындығы туралы айтылып және басшылыққа алынып келді. Шын мәнісінде, әдебиеттерді зерттей келе, осы кезеңдер арқылы ғана баланы жазба тілде үйретуге болмайтындығына көзіміз жетті.

Бұл жөнінде профессор Сыздық Р.: "Жазба сөзді жақсы білу үшін психологиялық операцияны жаңа түрде пайдалану керек" десе, Әлметова Ә.С.: "әріп жазуға үйрету деп ойламау керек" - дей келіп, әрі қарай осы күнгі қолданып жүрген дыбыстық талдаудың да жазуға үйрету жолына жатпайтындығы туралы: "...тәжірибе көрсеткендей, сөз ішіндегі дыбыстарды талдай алатын бала сөз жазып кетеді деп айтуға болмайды, оған жазу механизмін үйрену қажет" дейді. Ғалымдардың "жаңа түрдегі психологиялық операция пайдалану керек", «жазба тіл дағдысына үйрену қажет" деп отырғандары баланы жазу әрекетіне үйретудегі жаңа тәсіл. Себебі, онда рухани-адамгершілік құндылықтың іргетасы қаланады. Сауат ашу арқылы баланың танымдық белсенділігі, қоршаған ортамен қарым-қатынасы дамып интеллекті байи түседі. Сондықтан жұмысты дұрыс, сауатты атқаруға бірден үйрету керек. Дұрыс,сауатты жазуға төселдіру мұғалімнен үлкен шеберлікті, көп еңбекті талап етеді.

Орфографияға байланысты жекелеген жұмыстар орындату үшін, оқушылардың бар назары сол әрекетке аудартылады, яғни жүргізілетін әрекет саналы орындалады. Ал оқушының назары оның творчестволық еңбегін қажет ететін басқа бір жаңа мақсатқа жетуге аударылса (мысалы, өз ойын жазбаша баяндап беруге), онда бірінші әрекет (орфографиялық жаттығу) басты мақсат болудан қалады да, оқушылардың бар ынтасы жаңадан қойылған екінші мақсатқа (шығармаға) шоғырландырылады. Шығарма жазу кезінде бірінші әрекет автоматтандырылған, оқушы жазған шығармасында орфографиялық білім мен дағдысы берік болғандығын байқауға болады. Егер оқушы жазған шығармасында орфографиялық қате жіберген болса, онда бірінші әрекетке қайта оралып, орфографиялық жаттығулар орындатуға тура келеді.

Орфографиялық сауаттылық диктант, я шығарма жаздыру арқылы есепке алынып жүр. Бұл жерде ескертетін жағдай мынадай: диктант - оқушылар алдында ешқандай жаңа мақсат қоймайтын таза орфографиялық жұмыс, ал шығарма оқушылар алдында өз ойын жатық баяндап беру сияқты творчествалық талап қояды. Сондықтан да білімнің және орфографиялық дағдылардың қаншалықты берік қалыптасқандығына нақты көз жеткізу үшін шығарма (мазмұндама) жаздыру тиімді.

Ойын күрделендіруге үйрету үшін алдымен әрбір жеке әрекетті оқушының ұқыпты байымдап алуы талап етіледі. Сонан кейін барып жалпы түрде ойын қорытады. Орфограмманың грамматикалық сипатын анықтаудағы бұл сияқты ақыл - ой жұмысын орфографиялық дағдының грамматикалық бөлігі деп атауға болады.

Дағдының берік қалыптасуы қайталау және жаттығу жұмыстарына тығыз байланысты. Орфографияны оқытудағы қайталау теориялық (грамматикалық, орфографиялық) білімді жазу практикасына пайдалану болып табылады. Қайталау арқылы оқушылардың ойлау әрекеті жетіледі, орфографиялық мақсатты қандай амалдармен, тәсілдермен шешу керектігі анықталады. Орфографияны оқытудың амалдары мен тәсілдеріне орфографиялық іс-әрекеттерге анализ жасау, абстракциялау, сөз контексінен тілдің морфологиялық элементтерін бөліп алу, ол элементтерді белгілі бір грамматикалық категояларға жатқызу, орфографиялық ережені айқындау т.б. жұмыстар.

ТӘРБИЕ ОТБАСЫНАН БАСТАЛАДЫ

Абдрахманова Жумаслу Кабиевна

Ақтөбе қаласы «Х.Досмұхамедұлы атындағы №35 орта мектебі» КММ қазақ тілі мен әдебиеті

Халқымыздың сан ғасырға бергі даналығына құлақ салсақ, «Адамның бақыты-балада» деген екен. Адамға ең бірінші білім емес, тәрбие керек, тәрбиесіз берілген білім-адамзаттың қас жауы, ол келешекте оның өміріне қауіп әкеледі-деп ұлы ғалым, философ Әбу Насыр Әл-Фараби айтқандай, балаларға жан-жақты тәрбие беруді жетілдіріп отыру басты парызымыз деп есептейміз. Қай елде, қай заманда болсын, бала тәрбиесіне ерекше мән берілген ғой. Өйткені, бала ата-ананың ғана емес, ұлыс пен ұлттың ертеңі, келер тарихқа аманат. «Адам ұрпағымен мың жасайды»деген сөз тегін айтылмаса керек. Олай болса адам өмірінің мәні өз ұрпағы.

Қазіргі жағдайда жастарды тәрбиелеу ең күрделі әлеуметтік мәселелер қатарына жатады. Себебі бүгінде алдында ұлттық сана-сезім қалыптасқан азамат тәрбиелеу міндеті тұр. «Ұлтыңды сақтаймын десең, қызыңды тәрбиеле. Рухыңды сақтаймын десең, ұлыңды тәрбиеле» деген халықтың даналық сөзінде айтылғандай, кез келген ата-ана, мұғалім, жүрген ортасы тәрбиелейді.

Бала тәрбиесінде алғашқы ұстаз ата-ана. Ата-ана бала тәрбиесіндегі басты тұлға. Отбасындағы жас ұрпақтың тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына ата-ананың, отбасы мүшелерінің қарым-қатынасындағы мейірімділік пен махаббат қажет. Бала от-

басынан жақсыны да, жаманды да бойына сіңіреді. Сондықтан халқымыз «Бала ұяда не көрсе, ұшқанда соны іледі» деп текке айтылмаса керек. А.С. Макаренко «ата-анаға арналған кітабында»: «Бала тәрбиесінде сіздің іс-қимылыздың өзі шешуші роль атқарады. Сіз тәрбиені сөз арқылы іске асырамын деп ойламаңыз. Тәрбие өмірдің әр сәтінде, тіпті сіз үйде болмағанда да іске асады. Тәрбие сіздің қалай киетініңіз, өзгелермен қалай сөйлескеніңіз, олар туралы не ойлайтыныңыз, сіздің дос-дұшпандармен қалай қарым-қатынас жасайтыныңыз, қалай күлгеніңіз, осы әс-әрекеттеріңіздің бәрі де балаңыз үшін маңызды. Ал, отбасында сіз дөрекелік көрсетіп, жұбайыңызды жәберлесеңіз, осы ісіңізбен сіз балаға жаман тәрбие бересіз» дейді.

Сондықтан да есею жолында басты нәрсе-баланы парасатты, іске, адал қылыққа үйрету, жақсы іс атқару, одан қуаныш сезіміне бөлену өзгеніде, ата-ананы, мұғалімді, достары мен туыстарын қуанта білу.

Отбасындағы қарым-қатынастық негізінде үнемі балаға қамқорлық көрсетіп, ол отбасы мүшесі, оның пікірі мен көмегі үлкендерге қажет деген сенім қалыптастыру керек. Халық даналығына назар аударсақ былай дейді: « Егер сен бір жылдық өміріңді ойласаң, онда арпа ек, ал ғасырлық өміріңді ойласаң, онда бала тәрбиеле».

Тәрбиелі адамдардың бойынан байқалатын ұят пен ар, ізгілік пен мейірім, имандылық пен инабаттылық, бір сөзбен айтқанда, ұждан деген ұғымға сыйдырамыз. Адамның ең асыл қасиеттерінің бірі-оның жұртқа ұнамды мінез-құлқы. Ол қасиет негізінен отбасы, ошақ қасында қалыптасады. Мінезі жақсы, ақ ниетті адамдарға арнап айтылған халқымыздың «Өзі жақсы адамға бір кісілік орын бар» деген мақалы осының куәсі.

«Жас кезінде білім берсең талайға, өсе келе қолың жетер талайға» деп Жүсіп Баласұғын айтқандай ата-ана қалай да баласының білім мен тәрбие беруде ортаның талабына қарай бейімдеп, тәрбиелеу керек.

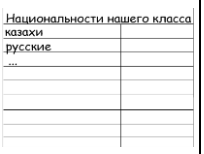
«Бұтағымен ағаш қымбат, ұрпағымен адам қымбат» дегендей өміріміздің жалғасы, көздеріңіздің нұры, үміт күткен шырағы, келешек қызық көрсетер болашақтарыңыз, еңбектеріңіздің нәрлі жемісі, көздеріңіздің қарашығындай қорып, аялап, баптап, тілегін тілеп отырған бауыр еттеріңіздің болашағы сіздердің қолдарыңызда.

Сондықтан бала болашағы үшін «Жұмыла көтерген жүк жеңіл» дегендей бірігіп, бала тәрбиесімен айналыссақ, еліміздің жаңашыр адал да үлгілі парасатты азаматтарын тәрбиелеп шығаратынымызға сенеміз мол.

Цели обучения из долгосрочного плана	2.3.5.3 объяснять значение дружбы народов Казахстана.
Цели урока	**Все будут** объяснять значение дружбы народов Казахстана. **Большинство** будут анализировать национальный состав класса,

	познакомятся с внешним видом и другими особенностями людей разных национальностей. **Некоторые** смогут рассказать о численном составе населения Земли, государства, города/села.
Воспитательная цель	Воспитывать толерантность, интерес к традициям других народов.

Этап урока/ Время	**Действия педагога**	**Действия ученика**	**Методы оценивания**	**Ресурсы**
Начало урока	**Позитивный настрой.** «Повторяй и развивай свой мозг» Ш. Ахмадуллин «Карта тела». **Упражнение «Повтори за Машей».** - Оцени свой уровень.	Выполняют кинезиологические упражнения 1 минуту.	Оценивается точность и быстрота выполнения. Уровни: ученик мастер чемпион	Приложение 1
	Актуализация знаний. Проверка ДЗ. РНО СО **Повторите определения.** Права детей записаны в Конвенции о правах ребёнка. Обязанности- перечень действий, обязательных для выполнения.	Анализируют свой СОР.	Самооценисание.	Приложение 2
	Целеполагание. с 28 №1,2 - О чем говорит пословица? -Что показано на диаграмме? - Какую цель поставим перед собой на уроке?	самостоятельно формулируют цель урока **Цель:** объяс-нять значение дружбы народов.	Фейерверк	Приложение 3 Цель записывается на доске.
	Работа над новым материалом. Мы дружной семьёю живем в Казахстане Татары, уйгуры и русские с нами. Так пусть же крепнет во веки веков Дружба народов всех возрастов. Дружба народов — не просто слова, Дружба народов навеки жива. Дружба народов — счастливые дети, Колос на ниве и сила в расцвете. Дружба народов— бескрайний простор, Мир и согласие, девичий хор, Звонкая песнь чабана молодого, Сад, виноград возле дома родного. Видео «Мы разные по внешнему виду»+ https://www.youtube.com/watch?v=ZUSwefvbHKo&t=24s&ab_channel=%D0%	Анализируют стихотворение.	Словесная похвала	Приложение 4

	A2%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F%D0%BD%D0%B0%D0%A1%D0%B5%D0%BC%D1%83%D1%88%D0%B8%D0%BD%D0%B0 - Какие национальности проживают на территории Казахстана? - Какие у них обычаи и традиции? Национальные блюда? Одежда? **Практика «Национальности нашего класса».** - Посчитаем и заполним карту о национальном составе в нашем классе.	Рассуждают о национальностях.		
	Физминутка https://www.youtube.com/watch?v=dxhOppM4XDM&ab_channel=SuperParty	Эмоциональная и физическая разгрузка	3 хлопка	
	Работа с определениями. Ссылка на определения раздела. https://quizlet.com/816093588/2-%D0%9C%D0%BE%D1%8F-%D1%81%D0%B5%D0%BC%D1%8C%D1%8F-%D0%B8-%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%B7%D1%8C%D1%8F-flash-cards/?funnelUUID=99573c76-ea87-41af-a915-c3b075b60504 Национальность - принадлежность к какой-либо народности. Государственный язык-казахский язык. Ассамблея народов Казахстана - организация, созданная для укрепления дружбы между народами. 1 мая-День единства народа Казахстана.	Учат карточки. Учатся пользоваться ссылкой на термины раздела.	Взаимопроверка	Приложение 5
	Закрепление. -Укажите численный состав людей. - Подпишите части национального костюма (бөрік, бешмет, шапан, дамбал, кимешек, камзол?, көйлек)	Заполняют схему.	Самопроверка	Приложение 6
	Работа по учебнику с 28-30	Читают параграф учебника.	Словесная похвала	Приложение 7
Конец урока	Итог -Чему научились на уроке? Рефлексия -Достигли ли мы цели урока?	Рефлексируют по материалу урока		Учебник с 28-30 Я, определения ПМ 2

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Алиева Римма Боранбаевна

ҚАЗАҚТЫҢ ҰЛТТЫҚ КИІМІ. ЭТНОСТИЛЬ. ОЮ-ӨРНЕК СТИЛИЗАЦИЯСЫ

Ақтөбе қаласы, Д.Қонаев атындағы жалпы білім беретін орта мектеп-гимназиясы дизайн және технология пәні мұғалімі

Сабақта меңгерілетін оқу мақсаттары	8.1.2.1-Тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктері туралы түсінігін көрсету. 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды дамыту мен іске асыруда өз бетінше таңдаған ақпарат көздерін қолдану
Сабақ мақсаттары	Қазақтың ұлттық киімінің ерекшелігі туралы түсінік береді; Ұлттық киімнің заманауи модельдері (этностиль) туралы түсінігін кеңейту.

Сабақ барысы

Сабақтың кезеңі	Педагогтың іс-әрекеті	Оқушы-лардың әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдас-тыру	Амандасу. Оқушыларды түгендеу, зейіндерін сабаққа аудару. Сыныпта ынтымақтастық атмосфера қалыптастыру мақсатында «Жылулық шеңбері» тренингін өткізу.	Оқушылар амандасып, тілектер айтады.	Қалыптасты рушы бағалау	Оқулықтағы түсініктеме лер мен берілген суреттер, слайд
	Оқушыларды 2 түсті (қызыл, жасыл) түстер арқылы топқа бөлу. 1-топ: «Шеберлер» 2-топ: «Дизайнерлер» «Веер» әдісімен сұрақтар қою арқылы өткен тақырыпты қалай меңгергенін анықтау. 1. Сәндік қолданбалы өнеріне нелер жатады? 2. 1-тоқсан бөлімі бойынша қандай бұйым жасалды ? 3. Ши тоқуға қандай құралдар қажет ? 4. Киіз басудың неше түрі бар ? Сабақ тақырыбы мен мақсатын анықтау. Жаңа сабақтың тақырыбын оқушылар «Мозайка» әдісімен	Бірін –бірі бағалау.		

Жаңа білім Сабақ ортасы	 жасырын суреттер арқылы табады. Оқушылар бейнематериал тамашалап, жаңа сабақтың тақырыбын анықтайды. *«Қазақтың ұлттық киімі. Этностиль. Ою-өрнек стилизациясы»* Сабақтың мақсаты айтылады. **Этникалық стиль** – киім жиынтығында белгілі бір халықтың (этнос) ұлттық костюмінің ерекшелігін жаңғыртатын стиль. Жиынтық дайындау барысында ең бастысы осы немесе өзге ұлттың киіміне тән пішім, материал, реңк, ою-өрнек, сән, аксессуарларды қолдану болып табылады. Заманауи қазақстандық дизайнерлер туралы материалды пайдалана отырып, «этностиль» «стилизация» ұғымының мәнін түсіндіріп өту. Қазіргі шеберлердің көпшілігі киім моделін дайындауда ұлттық нақышты қолданады. Бұл стиль «этно» (халықтық) деп аталады. **Өрнекті стилизациялау**-шынайы пішінді өрнекке айналдырып, түрлендіретін авторлық жұмыс. Стилизация үдерісінің үш тәсілі болады. Бүгінде стилизациялау кеңінен қолданылады. Мысалы: Ою-өрнектің стилизациясы мен алманың заманауи түрдегі стилизациясы. Этностильдегі заманауи киімдердің фотосуреттерін көрсете отырып, этностиль түсінігі туралы шағын ақпарат береді, сонымен қатар қазіргі қазақстандық дизайнерлер, мысалы: «Құрақ көрпе» - сән студиясы, Аида Кауменова, Ая Бапани, Б.Асанова, «Сымбат» сән студиясыжәне т.б. Бірақ заманауи қазақ қызының бүгінгі стилі бұрынғыдай емес. Сән әлемі бір орында тұрмайды, күн сайын жаңа киім үлгілері шығып, трендтер өзгеріп отырады.	Оқушылар топтасып ақылдасып пікір шығарып пікірлері-мен бөліседі Жаңа тақырыпты дәптерге жазады. Үш тілдік сөздік Дескриптор -әртүрлі халықтың ұлттық киімінің түрлерін біледі, ою-өрнек түрлерін анықтайды; - қазақтың ұлттық киімінің жас бойынша бөліну мәнін түсінеді; - этностильдегі ұлттық киім түрлерімен танысады. Оқушылар топта этникалық стиль, оның түрлері туралы презентациядағы ақпаратпен танысады, қорғайды.		Ұлттық киімдер бейнеленген фотосурет-тер (Қазақтың ұлттық киімі) https://www.youtube.com/watch?v=6JvjRS1r2I *Этностиль https://www.youtube.com/watch?v=Y0FVLXLEAxA* *Өрнек стилизациясы https://www.youtube.com/watch?v=1uwfyePR1eg*

	Қауіпсіздік ережелерін еске түсіреміз. **1.Тапсырма:** Постер қорғау Қазақтын этностиль киімі туралы таныстырылым дайындандар. *Сергіту сәті:* «Wordwall» платформасы арқылы сұрақтарға жауап беру. **2-тапсырма:** Екі топқа стилизацияға ұшыраған бұйымдардың суреттері беріледі ,соның түп нұсқасын тауып суреттерін салу, олардың ұқсастығын табу. Ою-өрнек және табиғи мотивтердің стилизациясы. 1. Стильденген табиғи мотивтерді қарап шығындар. 2. Ол заманауи ою-өрнектерден қалай бейнеленген. Сәндік суретін салу. АКТ пайдалана ізденіп жануардың не өсімдіктің стильндегі өрнек стилизациясын құрастырыныздар. «Кластер» әдісімен тұжырымды ойларын қарталарға түсіріп, топтық жұмыс қорғалады (постер).	Дескриптор: - Ою-орнек мотивтерін айтады, - Ою-орнек пен тірі табиғатты пайдаланып өрнектеу стилизациясы арқылы өз идеяларын заманауи бағытта құрастыралады. - Туындыларын шынайы өмірмен байланыстыра алады.	КБ: «Үш шапалақ» әдісін пайдалана отырып оқушылар бағалай-ды. КБ:«Бас бармақ» әдісі арқылы топтар бірін бірі бағалайды.	
Сабақты бекіту.	*«Ашық микрофон» әдісі.* Сұрақтар: 1.Қазақтың ұлттық киімдеріне нелер жатады? 2.Этностиль деген не? 3. Этностильде заманауи киім дайын-дауға бола ма? Мысал келтіріңдер. 4.Сән өнеріндегі қандай отандық киім дизайнерлерін білесіңдер?	Оқушылар бүгінгі сабақты қандай деңгейде түсініп, білгендерін айтады	Қалыптасты рушы бағалау: Оқушылард ың айтқан жауаптарын а пікір қалдыру.	
Кері байланыс	*«Қоржын»* Қызыл түс-бүгінгі сабақ ұнады Сары түс-барлығы түсінікті Жасыл түс-барлығы жақсы	Өз ой пікірлерін білдіру		
Үйге тапсырма	Этностильдегі бас киім дизайны -тақия тігіп үйренеміз. Керекті құрал –жабдық-тар, қайшы, ине жіп, фетр матасы.	Күнделіктеріне жазу		

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

БІЛІМ БЕРУ ҮРДІСІНДЕ «КІТАПХАНА ІСІ» МАМАНДЫҒЫ БОЙЫНША ДУАЛДЫ ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Даулеткалиева Гулмирам Косымовна

Ақтөбе қаласы, Ақтөбе жоғары гуманитарлық колледжі Кітапханатану

.

«Кітапхана ісі» мамандығы бойынша арнайы пәндер оқытушысы, Ақтөбе қ., Қазақстан

Бүгінгі таңда сапалы мамандарды даярлау мәселесі — өзекті мәселелердің бірі болып табылады. «Ақтөбе облысының білім басқармасы» ММ-нің «Ақтөбе жоғары гуманитарлық колледжі» МКҚК 2022-2023 оқу жылынан бастап 03220100 - «Кітапхана ісі»мамандығы, 4S03220101- «Кітапханашы» біліктілігі бойынша дуалды оқыту жүйесі бойынша мамандар даярлана бастады. Дуалды оқыту жүйесінің негізгі мақсаты-техникалық кәсіптік оқу орындарының жұмыс беруші мекемелерімен серіктестік ретінде бірлесе отырып, жаңа заманауи технологияларды, жаңа иновациялық технологиялық бағдарламаларды меңгере алатын дайын мамандарды даярлау. “Кітапхана ісі” мамандығы бойынша өндірістік базалар, облысымыздың ірі көпшілік және жоғары оқу орындарының ғылыми кітапханалары.

Бүгінгі таңда С.Бәйішев атындағы облыстық ғылыми әмбебап кітапханасы, Н.Байғанин атындағы облыстық балалар кітапханасы, С.Жиенбаев атындағы облыстық жасөспірімдер кітапханасы, Қалалық орталықтандырылған кітапханалар жүйесі, «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы акционерлік қоғамы филиалының Ақтөбе облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институтының кітапханасы, Қ.Жұбанов атындағы өңірлік университетінің ғылыми кітапханаларымен келісім шарт жасасып, осы аталған базаларда “Кітапхана ісі ” мамандығының студенттері технологиялық тәжірибеден өтуде**.** Сонымен бірге, «*Ақтөбе құрылыс-монтаж колледжі*», «*Ақтөбе көлік*, байланыс *және* жаңа технологиялар *колледжі*», «*Ақбөбек*» *халықаралық мектебінің кітапханаларында да* өздері таңдаған мамандықтарын кәсіби тұрғыдан жан-жақты игеріп*, машықтануда.* Себебі, бітірген түлектер көпшілік кітапханалар мен оқу орындары кітапханаларына орналасады. Бұның ерекшелігі – еңбек нарығына қажетті жас мамандарды даярлауға кәсіптік техникалық колледждер ғана емес, сонымен қатар жұмыс беруші, өндірістік мекемелердің де жауапкешілігі артады. Өндірістік тәжірибеге студенттер үш жақты келісім-шартқа отырған мекемелерге барады. Дуалды оқыту жүйесі бойынша білім алушылар оқу процесінің 60%-дан астамын кітапханаларда тағылымдамадан өтеді, демек, кәсіби дағдыларын едәуір арттырады. Дуалды оқыту жүйесі бойынша оқытудың тағы бір тиімділігі білім алушыларға еңбек кітапшасының қатар жүргізілуі және жұмысқа орналасуы. Биылғы бітіруші түлектердің арасында жұмыс берушілердің сұранысы бойынша, жұмысқа орналасып, жұмыс орнында жұмыстың әдістерін, қыр сырын үйлесімімен үйреніп сұранысқа ие нағыз өз ісінің шебер иесі болуға тырысуда.

Білім алушылар кітапхана базаларында ғылыми-практикалық конференциялар мен түрлі байқауларға қатысады. Сонымен бірге, ұстаздар ашық сабақтарын кітапхана базаларында өткізе алады. Кітапхана саласында қолданылып жатқан жаңа ақпараттық технологиялар, электрондық ресурстар, пайдаланушыларға қызмет көрсетудің жаңа формалары, кітапхана қорларын автоматтандыру – бұл бүгінгі күннің талабы. Кітапханалардағы автоматтандырған бағдарламалар КАБИС, Веб-РАБИС бағдарламаларын еркін қолдана алады. Ақтөбе гуманитарлық колледж кітапханасында қажетті әдебиетті іздеуге мүмкіндік беретін және жекелеген оқулықтар мен оқу-әдістемелік материалдардың электрондық нұсқаларына қолжетімділікті қамтамасыз ететін электрондық каталог «Платонус электрондық жүйесі» мен КАБИС автоматтандырылған бағдарламасы іске қосылып отыр. Мұның өзі колледж қабырғасында кітапхана ісі мамандығының білім алушылары үшін тәжірибе жүзінде қолдануға мүмкіндік болып отыр. Оқу кабинеттері білім алушылардың білім алуына толық мүмкіндік жасалған. Оның ішінде интерактивті тақта, компьютер, көрнекі құралдар, кітапхана каталогтары мен картотекалары, библиографиялық құралдар, оқулықтар мен стендтер жасақталды. Сонымен қатар, халықаралық WorldSkills чемпионатының талаптарына сәйкес, кітапханашы құзіреттілігі бойынша арнайы тапсырмалар әзірленіп, колледжішілік байқаулар ұйымдастырылып жүр. Бұл чемпионатқа сарапшылық жасауға әлеуметтік серіктестік өкілдері шақырылады. WorldSkills чемпионатын өткізудің мақсаты – болашақ мамандардың кәсіби шеберлік шеберлік дағдылары мен қызығушылығын арттыру. Бүгінде дуалды оқыту мен WorldSkills чемпионаты сияқты байқауларды өткізу, білім алушылардың оқу сапасын жоғары деңгейге көтеріп отыр деп сеніммен айтуға болады. Сондықтан еліміздегі өндіріске қажетті мамандар әзірлеу деңгейін көтеру міндетін әлеуметтік серіктестік және теория мен тәжірбиенің үйлесімді болуынан дуалды білім беру жүйесінің тиімділігі болып отыр. Елімізде қанша көпшілік кітапханалар мен оқу орындары оның ішінде, мектеп, колледж, жоғары оқу орындары болса, сонша кітапханаларда жұмыс орындары бар. Еңбек нарығында кітапханашыларға сұраныс бар.

Әдебиеттер:

1. Қалиева Г.И. Формирование культуры будущего специалиста /Г.И. Қалиева. – Алматы, 2001. - 212 б.

2. Шерстнева Н.В. Дуальное обучение – перспективная система обучения в ТиПО Костанайский современный многопрофильный колледж, г. Костанай. URL: http://pedagog.kz (16.03.14).

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Әдепова Жадыра Серікбайқызы

Ақтөбе облысы, Ойыл ауданы, Ақжар аулы, Саға мектеп-балабақшасының тәрбиешісі

КӨҢІЛДІ ҚЫС

Мақсаты: Қыс туралы білімдерін бекіту. Балалар қыс мезгілінің ерекшеліктері туралы сұрақтарға жауап береді, қыс айларын атап қысқы ойын түрлерін ойнай алады. Балалардың ой- өрісін, шығармашылық қызметін, құрастыра білуін кеңейтіп, сыни ойлауын дамыту. 4К моделінің дағдыларын қалыптастыру.

Мотивациялық қозғаушы күш

Тәрбиеші: Сәлеметсіздер ме, балалар? Менің қолымдағы не екенін білесіңдер ме?

Балалар: Қар

Тәрбиеші: Балалар бүгін біз осы қарды ерітеміз. Ол үшін қарды ыдысқа салып қоямыз. Қар аппақ, жұмсақ әрі суық болады. Балалар мен сендерге бір жұмбақ жасырайын.

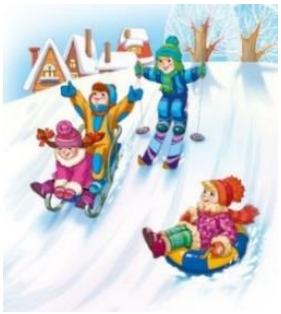
Шана сырғып желетін,
Шаңғы, коньки тебетін.
Аққала жасап ойнайтын,
Бұл қай мезгіл деп ойлайсың?

Балалар: Қыс мезгілі

Тәрбиеші: Әрине, қыс мезгілі. Қыс айларын атап шығайық (желтоқсан, қаңтар, ақпан)

Енді, балалар қыстың ерекшеліктерін айтайық. Ол үшін мына суретке қарайық.

Тәрбиеші: Қазір қыс мезгілі. Қыста қар жауады. Дала суық, адамдар жылы киінеді. Балалар қар лақтырып, аққала жасап ойнайды. Балалар шана мен шаңғымен сырғанайды.

Балалар кәне, мына столға жақын келіп пішіндерді алайық.

/пішіндер арқылы үш топқа бөлу/

1. Сары үшбұрышты таңдаған балалар «Қолғаптың сыңарын тап» еркін ойынын ойнайды.

2. Қызыл дөңгелекті таңдаған балалар «Жануар бейнесі» құрылымдалған ойынын ойнайды.

3. Көк төртбұрышты таңдаған балалар «Қар бейнесі» ПЖЖ ойынын ойнайды.

Сергіту сәті: Боран соқты оң жаққа,

Боран соқты сол жаққа.
Қар лақтырып ойнаймыз
Су өтеді қолғапқа.

Қорытынды: Еркін ойын «Дұрыс тап»

Ойынның шарты: Қыс мезгіліне қатысты суреттерді тауып тақтаға іледі.

Тәрбиеші: Балалар біздің қарымыз еріп, су болып кетіпті қараңдаршы. Қардың су болатынын білдік.

/Балалар сары, қызыл, көк пішіндер бойынша стикерлерді өздері жасаған жұмыстарына орналастырады/

Күтілетін нәтиже: Балалар қыс мезгілінің еректешіктері туралы сұрақтарға жауап берді, қыс айларын атап қысқы ойын түрлерін ойнай алады. Балалардың ой-өрісі, шығармашылық қызметі, құрастыра білуі, сыни ойлауын дамыту.

Бүгінгі ұйымдастырылған іс- әрекетімде 4К моделі, яғни топпен жұмыс жасай отырып, балалар командада жұмыс орындауын, жұппен жұмыс орындай отырып қарым-қатынастың дамуын, өз ойларын жеткізу арқылы айтылым дағдыларын қалыптастыра алдым. Балаларды шығармашылық тұрғыдан ойландыра отырып креативтілігін дамытып, балалардың сыни ойлауын, айтылым дағдысын дамытамын.

Изтлеуова Самал Косаевна

ҚАЗАҚТЫҢ ҰЛТТЫҚ КИІМІ. ЭТНОСТИЛЬ. ОЮ-ӨРНЕК СТИЛИЗАЦИЯСЫ

Ақтөбе қаласы, Д. Қонаев ат. ЖББО мектеп-гимназиясы дизайн және технология пәні мұғалімі

.

Сабақта меңгерілетін оқу мақсаттары	8.1.2.1-Тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктері туралы түсінігін көрсету. 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды дамыту мен іске асыруда өз бетінше таңдаған ақпарат көздерін қолдану
Сабақтың мақсаты:	• Қазақтың ұлттық киімінің ерекшелігі туралы түсінік береді; • Ұлттық киімнің заманауи модельдері (этностиль) туралы түсінігін кеңейту.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі	Педагогтың іс-әрекеті	Оқушылардың әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру	Сәлемдесу. Түгендеу. Жағымды психологиялық ахуал орнату. **«Шаттық шеңбері»** **Топқа бөлу:** **1 топ: Қазақтың ұлттық оюлары** **2 топ: Этно оюлар** Өткен тақырыпқа шолу. Сұрақтар қою арқылы сұрау	Оқушылар амандасады. **«Сені көргеніме қуаныштымын себебі...»** (оқушылар өздерінің қасындағы оқушылардың жақсы қасиеттерін айтады)	Қалыптастырушы бағалау: Үш шапалақ! Жарайсың!Бәр екелді! Өте жақсы!	Шаттық шеңбері

	1. 1 тоқсанда қандай бөлім болды? 2. Қазақтың сәндік-қолданбалы өнеріне нелер жатады? 3. Киіз басудың неше түрі бар? (екі түрі) құрғақ және ылғалды басу		.	Оқулықтағы түсініктемелер мен берілген суреттер Слайд
Жаңа білім	«Миға шабуыл» әдісі Оқушылар бейне материалды тамашалап, жаңа сабақтың тақырыбын, мақсатын анықтайды. Қазақтың ұлттық киімдері суреттеріне нұсқау жасау. Сұрақ қою: 1. Балалар мына суреттерде нелер бейнеленген? 2. Бұл суреттің бүгінгі сабаққа қандай қатысы болуы мүмкін? «Түртіп алу» әдісі Сабақтың мақсаты айтылады. Қазақтың ұлттық киімдері-жазы ыстық, қысы аяз, аңызақ желді, ауа температурасы өзгермелі келетін даланың тұрмыс –тіршілігіне бейімделген материалдық мәдениеттің бірегей көрінісі. Қазақ ұлттық киімі қарапайым, көркем, үйлесімді, қолайлы, суықтан, ыстықтан, желден қорғауға арналған. Қәзіргі шеберлердің көпшілігі киім моделін дайындауға ұлттық нақышты қолданады. Бұл стиль «этно» (халықтық) деп аталады. Этностиль халықтың ұлттық киімін жандандырады. Костюм даярлауда сол халыққа тән пішім үлгісі, материалдар, түс, ою-өрнек, аксессуарлар қолданылады. Этностиль киімінің ерекше үлгісі ретінде сән әлемінен өз орнын алды. Бүгінгі таңда Қазақстанда этникалық бағытта жаңа топтамаларды шығаратын дизайнерлер жұмыс істейді. Олар «Құрақ көрпе» - сән студиясы, А.Кауменова, Ая	Оқушылар топтасып ақылдасып пікір шығарып пікірлерімен бөліседі Жаңа тақырыпты дәптерге жазады. Үш тілдік сөздік Оқушылар топта этникалық стиль, оның түрлері туралы презентациядағы ақпаратпен танысады, қорғайды.	Дискриптор -әртүрлі халықтың ұлттық киімінің түрлерін біледі, ою-өрнек түрлерін анықтайды; - қазақтың ұлттық киімінің жас бойынша бөліну мәнін түсінеді; - этностильдегі ұлттық киім түрлерімен танысады. Үш шапалақ! Жарайсың! Бәрекелді! Өте жақсы!	халқының ұлттық киімі бейнеленген фотосуреттер (Қазақтың ұлттық киімі) https://www.youtube.com/watch?v=6JivjRS1r2I Этностиль https://www.youtube.com/watch?v=Y0FVLXLEAxA

	Бапани, Б.Асанова, «Сымбат» сән студиясы және т.б. Әшекей үшін ұлттық нақыштағы ою-өрнекті стиль элементі ретінде қолданады. Ең бастысы –ұлттық киімге ұқсату емес, қазіргі заманға лайық, жаңа үлгілер жасау. Ою-өрнектердің мәні терең, әр өрнектердің өз тарихы бар. Өрнекті стилизациялау- шынайы пішінді айналдырып, түрлендіретін авторлық жұмыс. Қолөнершілер шығармашылық ізденістің арқасында ол жаңашыл сипат алып, жаңа жанрғаларға айналуда. Бүгінде стилизациялау кеңінен қолданылады. Мысалы: Ою-өрнектің стилизациясы мен алманың заманауи түрдегі стилизациясы. Қауіпсіздік ережелерін еске түсіреміз. 1.Тапсырма: Постер қорғау «Егер мен дизайнер болсам...» қазақтың этностиль киімі туралы таныстырылым дайындау. Өз қалауларынша, ортада қорғау. Қ.Б: «Екі жұлдыз, бір тілек» Сергіту сәті.» Жаңылтпаш айту. Практикалық жұмыс Топтық жұмыс. «Іздеп тап әдісі» 2. Екі топқа стилизацияға ұшыраған суреттер беріледі, соның түп нұсқасын тауып суреттерін салу, олардың ұқсастығын табу. Ою-өрнек және табиғи мотивтердің стилизациясы. 	. Қазақтың ұлтты киімдерінің түрлерін табу. Оқушылар сұрақтарға жауап береді. Жасанды интелект арқылы жасалады. Оқушылар топтасып ақылдасып, пікір алмасады.	Дескриптор: - Ұлттық киім, ою-орнек түрлерін атайды. -Қолөнер, дизайн туындыларын түсінеді. Дескриптор: - Ою-орнек мотивтерін айтады, - Ою-орнек пен тірі табиғатты пайдаланып өрнектеу стилизациясы арқылы өз идеяларын заманауи бағытта құрастыра алады; - Туындыларын шынайы омірмен байланыстыра алады; 	Өрнек стилизациясы https://www.youtube.com/watch?v=1uwfyePR1eg Жасанды интеллект

	1.Стильденген табиғи мотивтерді таратып,олар қандай аң-құс, өсімдіктермен байланысты? 2. Ол заманауи ою-өрнектер-ден қалай бейнеленген. Сәндік суретін салу. Сыйқырлы ұяшықтар. Ұяшықтарды таңдай отырып, сұрақтарға жауап беру	Ұяшықтарды таңдай отырып, сұрақтарға жауап береді	КБ:«Бас бармақ» әдісі арқылы топтар бірін бірі бағалайды.	
Сабақты бекіту.	«Қар кесегі» әдісі. Сұрақ-жауап: 1.Қазақтың ұлттық киімдеріне нелер жатады? 2.Этностиль деген не? 3. Этностильде заманауи киім дайындауға бола ма? Мысал келтіріңдер. 4.Сән өнеріндегі қандай отандық киім дизайнерлерін білесіңдер? 5. Қандай ою-өрнек түрлерін білесіңдер? 6.Стилизация дегеніміз не?	Оқушылар қар кесегі әдісі арқылы топтар, бір –біріне сұрақтар жазылған қағаздар лақтырып, жауап береді	Қалыптастыру-шы бағалау: Оқушылардың айтқан жауаптарына пікір қалдыру.	
Кері байланыс	**«Көңіл күй» букеті .** Қызыл түс-бүгінгі сабақ ұнады Сары түс-барлығы түсінікті Жасыл түс-барлығы жақсы	Өз ой пікірлерін білдіру		
Үйге тапсырма	Этностильдегі бас киім дизайны -тақия тігіп үйренеміз. Керекті құрал – жабдықтар, қайшы, ине жіп, фетр матасы.	Күнделіктеріне жазу		

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ТЕХНОЛОГИЯ ПӘНІ МЕН ҮЙІРМЕНІҢ ҮЙРЕТЕРІ КӨП

Искакова Күнімай Смайловна

Ақтөбе қаласы, «Д.Қонаев ат.жалпы білім беретін мектеп-гимназиясы»КММ-нің көркем еңбек пәні мұғалімі

Қоғамның ең басты талаптарының бірі-әр азаматтың өмірде өз орнында толық күш-жігерін жұмсап, қоғамдық байлықты еселеп атсалысу. Ол үшін әр адам еңбекке лайық тәрбиелену керек. Елбасы Н.Ә. Назарбаев білімді ұрпақ жарқын болашақ кепілі екендігін үнемі айтып отырады. Білім берудің жаңа жүйесін жақсарту және білімнің мазмұны мен әдіс-тәсілдерін жаңғырту бәсекеге қабілетті, шығармашылық бағытта еңбектенген әрі өзіндік ой –қабілетімен ерекшеленетін азаматты тәрбиелеуді көздейді. Елбасымыздың биылғы Қазақстан халқына Жолдауында «Ұлттық білім берудің барлық буынның сапасын жақсартуда бізді ауқымды жұмыстар күтіп тұр. Оларды оқыту нәтижесі оқушылардың сындарлы ойлау, өзіндік ізденіспен ақпаратты терең талдау машығын игеру білуге тиіс» деген болатын. Білім берудің жаңа бағыттарының ерекшеліктері оқытудың нәтижесін алдын ала болжап, оқушылардың қызығушылығымен, ізденімпаздығы негізінде білімі мен біліктерін жетілдіріп оны санасында зерделей отырып, шығармашылық әлеуетін үнемі дамытуға және рухани толысуға ұмтылысын қалыптастыруды қажет етеді. Еңбеккке тәрбиелеу, баулу және кәсіптік бағдар беру мектеп оқушысының қоғамға пайдалы өнімді тікелей қатысы мен саналы көзқарасын тәрбиелеуде азамат болып өсудің негізгі көзі.Оқушылардың өмірге деген сүйіспеншілігін арттыру еңбекке деген шеберлігімен, икемділігін қалыптастыру, ұлтымыздың көнеден келе жатқан салт- дәстүрімен таныстыру біздің міндетіміз.Ұрпағына өнеге қалдырған бай мұрасы- тұнған ғибрат өнеге, ұрпақ жалғастығын байланыстырып тұрған халықтың өміршең тәжірибесіне толы. Адам баласын еңбектенуге тәрбиелейтін қолөнер ата-бабамыздың үлкен даналық ойынан, ұшқыр қиялынан шыққан өнер туындысы. Ұлттық қолөнерде білім беру жүйесін әлемдік өлшемдерге жақындату, ұлттық тәрбиеге ұштастыру қажет.Кез келген оқушының көркемдік дүниені қабылдауы, эстетикалық талғамы, сезінуі әр түрлі болады. Сондықтан жеке- дара қабілетін ескере отырып, өз білімімен ізденуіне, өз ойын жеткізуіне шығармашылық жұмыс жасауына жағдай туғызуымыз қажет. Қолөнерді дамыту арқылы оқушылардың бойынан мынадай дағдыларды қалыптастыруға болады .

-Рухани мәдениет
-Еңбекқорлық
- Ұлтжандылық
-Шеберлік
-Ұқыптылық
-Шығармашылық

Қолөнермен айналысқан баланың жан дүниесі артып, таным шеберлігі кеңейіп, әсемдікті өз көзімен көріп, сұлулықты

сезініп, шығармашылық қабілеті қалыптасады, эстетикалық талғамы, рухани байлығы дамиды десем қателеспеймін. Эстетикалық тәрбие дегеніміз бұл әсемдік, музыка, сурет, мүсін, қолөнер бұйымдары арқылы оқушылардың көркем танымын, сезімін тәрбиелеу. Эстетикалық тәрбие – адамгершілік тақырыбының ең маңызды саласы. Сондықтан да оны тәлім – тәрбиенің басқа түрімен байланыстыра мейілінше шебер жүргізу технология пәні мұғалімдерінің үлесіндегі міндеті. Мысалы үйірме сабағында дайындалып жатқан бұйымның эсетиткалық жағына, оқушы бойындағы көркем өнерге деген ынта-ықыласын қолдай отырып табиғи болмысындағы шығармашылық қабілетінің дамуына жете мән беруіміз керек. Айталық оқушының материалды дұрыс таңдау, түр –түс реңді байқай білу, ерекшеліктерін ажырата білу қабілетіне мән беріп, үйлесімділікті, дәлдікті ескеру нәтижесінде оқушының санасын, танымын қалыптастыруға тиімді ықпал жасайды. Мұндағы ең бастысы оқушылардың ақиқатты эстетикалық тұрғыдан көруге үйрету. Атап айтқанда көркемдікті көріп отырып, оны көркемдік бейнеде, әрине өздерінің күш-қуаты мен мүмкіндігіне қарай шығармашылықпен көрсете білу болып табылады. Яғни, мұғалім баланың іскерлік қабілетін арттырып, әсемдікті өз көзімен көруіне жағдай жасайды. Әрбір оқушының эстетикалық таным ерекшеліктерінде байқалған бейімділік көріністеріне назар аударып, оған бағыт- бағдар нақты тапсырмалар орындатып, оларға өздігінен ізденуіне жол нұсқап, оқушы бойындағы әлі көрінбей жатқан мүмкіндіктерін ашуға жағдай жасауды есте сақтау керек. Сыныптан тыс үйірме және жаппай жұмыс түрлері еңбек тәрбиесін іске асыруда коррекциялық тәрбиелік мәні өте зор. Пән үйірмесіндегі сабақтар оқушыларды еңбекке баулиды. Олардың шығармашылық ойының дамуына мүмкіндік береді. Мұғалім әрбір оқушының үйірме сабақтарында шығармашылық қатынастарын байқайды. Үйірме жұмыстары келешекте мамандықты таңдап алуына көмектеседі. Үйірме жұмыстарымен жаппай жұмыс толықтырылады.

Оқушылар үйірме сабақтарында жан-жақты қолөнерімен танысып, оны қызаға отырып орындауға тырысады. Өзіне -өзі қызмет көрсетуде де еңбек тәрбиесі үйретеді. Қолөнер шығармаларын технология сабақтарында оқып, зерттеп, жасалу жолдарымен танысып, білгендерін көйлдеріне тоқып өскен бала өнердің қыр-сырын меңгеріп өз бетімен өмір сүруде айтарлықтай тәжірибе жинақтайды. Ал оқушының қызығушылын арттыруда мұғалім сабағында көрнекілік құралдар, ресурстар, еңбек туралы нақыл сөздер, мақал мәтелдерге талдау жасатуды көп пайдаланған абзал.

Көрнекіліксіз білім беру, құмға сіңген сумен тең. Бұған ұлы Конфуцидің «маған айтып берсең- ұмытып қаламын, көрсетсең – есте сақтаймын, өзіме жасатсаң үйренемін» деген сөзі дәлел. Бүгінде адамдардың қиялы жеткен жерге қолы жетіп отыр деп айтуға болады.

Сондықтан да адамдар теориялық немесе өмірлік білім алып қана қоймай, өз бетімен ізденіп білімін шыңдауы керек. Жаңа ақпа-ратты жүйе бізге таныс білім алу үлгісін өзгертіп жіберіп отырады. Технология пәнінде оқушылар саламандық жүзінде сабақты меңгерген болса, қазір теория мен практиканы жақсы ұштастырады.

Өйткені технология пәнінен оқушылардың шығармашылық бағытын қалыптастырудағы жаңашылдық бойынша сабағыма енгіздім. Оқушылар сабақта теорияны жақсы меңгереді , өз ойын ашық айта алады, бір- біріне көмектеседі, бірін-бірі бағалайды. Оқушылардың өзі жасап шығарған бұйымдарына қызығушылығы артып эстетикалық талғамы оянады. Өз ісіне мақтанады, сенімділік туады. Өз қолымен жасалған бұйым құнды екенін түсінеді, ләззат алады, өз қиялы, өзіндік

пікірі, өз көзқарасы пайда болды. Өзін-өзі құрбыларын бағалайды қиындықтарды шеше алатындай қабілет қалыптасады. Еңбек және үйірме сабақтарында үйренген, орындаған бұйымдарын өзіне, ата-анасына қоғамға пайда келтіретінін ойлап оқушы өзінің қиял әсерімен орындауда құлшына ынтасымен кіріседі.

Өз қолдарымен жасаған дүниелерін сатып еңбек сабағына керекті құрал жабдықтар ала алады. Қолөнерді үйрену арқылы шығармашылықпен ұштастырып білм алу, еңбек етуге баулумен қатар салт-дәстүрге тәрбиелеу қазіргі заманның талабы. Кез келген бұйымның тарихын ашып құпиясын білу қосымша әдебиеттерден мағлұмат алу жасалу технологиясымен танысу оқушылардың шығармашылық іске кірісуіне жол ашады. Бүгінгі білікті маман жұмыскер өз саласындағы өндірістік міндеттерді жақсы атқарып қана қоймай, оған қоса жобалай білуі, дұрыс шешім қабылдап, шығармашылық жұмыстарды орындай алатын болуы қажет. Оның басты себебі ғылымның тез қарқынмен дамуына және жаңа технологиялардың өмірге енуіне байланысты кез-келген кәсіптік мамандыққа қойылатын талаптар тез өзгеріп отырады. Осылай әрбір адамға өмірде 2-3 мамандықты игеру қажеттігі туындайды. Жалпы технология сабақтарында халқымыздың қолөнерін үйрену, оны заманға сай дамыту арқылы ұлттық тәрбиенің маңыздылығын байқаймыз.

Еліміздің дамыған алып мемлекеттер қатарына қосылуы, ертеңі салиқалы да зерделі білім алған жастарға байланысты екені түсінікті. Адам өмірінде бақыт пен қуанышқа тек адал еңбегімен жетеді. Тәуелсіз еліміздің іргетасын нығайтып, келер ғасырға жалғастыратын көкірегі ояу, саналы арманшыл жастар екендігі даусыз. Сондықтан да болашақты тәрбиелеу мұғалім қолында.

«Қазақтың ұлттық киімдері» тақырыбындағы ашық сабақтан көрініс

«Алтын ине» үйірмесі оқушыларының жұмыстары

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ОРЫСТІЛДІ БІЛІМ АЛУШЫЛАРМЕН ОҚЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖАЗЫЛЫМ ӘРЕКЕТІНЕ БАҒЫТТАЛҒАН ЖАТТЫҒУЛАРДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ

Капенова Арайлым Достановна

Ақтөбе қаласы, «№17 гимназия» КММ, қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі

Заман талабына сай қазіргі білім беру жүйесінде білімнің мазмұнын, оның құрылымдық жүйесін жаңарту – білім реформасының жүзеге асуының өзекті мәселесі болып отыр. Осы талапқа сай білім алушылардың белсенділігі мен танымдық іс-әрекеттері арқылы шығармашылық-тарын дамыту, қажетті жағдайда айрықша шешім қабылдай алатын жеке тұлғаны дамыту, осыған орай оқытудың жаңа технологияларын енгізе отырып, білім беру мен нағыз отансүйгіш азаматты тәрбиелеу және оның жақсы маман болып қалыптасуы жолындағы еңбегін қолдау білім беру саласының басты міндеті.

Бүгінгі ұстаздардың алдында тұрған проблемалардың бірі – бала бойындағы еркіндікті қалыптастыру, оның белсенділігін арттыру, өз бетінше шешім қабылдай білуге үйрету, ойын жинақтай алуға дағдыландыру, соның нәтижесінде еркін, өзіндік ойын дәлелді жеткізе білетін, ойлай алатын жастарды тәрбиелеу.

Білім алушылармен түрлі әдіс-тәсілдерді қолданып сабақ өткізу – олардың білімге құштарлығын оятып, сыни ойлауын қалыптастыруға септігін тигізеді. Осы мақсаттарды жүзеге асыру және оқуды жақсарту, оқушылардың білім деңгейін көтеру үшін жеке, жұптық, топтық жұмыстарды қолданған дұрыс әрі тиімді болмақ.

Соңғы жылдары университет оқыту-шылары тілдерді (қазақ, орыс, ағылшын тілдері) деңгейлеп оқыту әдісі бойынша жұмыс істеп келеді, білім алушылар тілдерді меңгеру деңгейіне қарай, яғни факультеттегі барлық мамандықта оқитын оқушылар өз деңгейлері бойынша (A1, A2, B1, B2, C1) топшаларға бөлініп оқытылатын болды. Бұл әдіспен оқыту қазақ тілін жүйелі түрде оқытып, оны дамытуға жаңа мүмкіндіктер ашты.

Біздің ойымызша, бұл бағытта жұ-мысты бастамас бұрын, ең алдымен оқушы-ларға білімді қалай алудың жолдарын үй-реткен жөн. Бүгінгі қоғам алдында тұрған басты міндет өскелең ұрпақты тәрбиелеу мен оларға сапалы білім беру бағытында қоғамдағы барлық мүмкіндіктерді барынша пайдалана отырып, бәсекеге қабілетті жас-тарды тәрбиелеу. Себебі, бүгінгі білімді әрі тәрбиелі жас ертеңгі жасампаз елдің кепілді болашағы болмақ. Ендеше, осы бағыттағы жұмысымыз нәтижелі болу үшін оқытушы-лар тарапынан әрқашан білім берудің жаңа, тиімді, нәтижелі оқу әдістері қолданылады.

Сабақ барысында бір оқушылар өзін көрсетіп, алға ұмтылса, ал кейбір оқушылар өз ойын жинақтағанымен өзін көрсете алмауы мүмкін. Бұл үшін оқытушы ең алдымен білім алушылардың жұмыс жасау барысын бақылау арқылы оның икемділі-гін, қабілетін, қандай тапсырмаларды орын-дауда қиналатынын және керісінше әрекет-терін байқауы керек. Бұл әрекет аса қиынға түспейді. Осы арқылы біркелкі жалпы білім алған оқушылардың арасында өз ойын салмақтап, оны, яғни тапсырманы қалай орындау қажеттілігін ойланып, өзін-өзі

іштей даярлап алып орындауға кірісетін білім алушылар жұмысты орындау кезінде көп уақытын жоғалтқанымен қорытындысында жұмысы нақты да жүйелі болып шығады. Нәтижесінде, өздері ғана үйреніп қоймайды, группада оқитын басқа оқушылармен де бөліседі, пікір алмасады, ал білмегендерін сұрап, айтып отырады. Олардың пәнге деген қызығушылығы артады. Бұндай жетістіктерге қалай қол жеткізуге болады?

Ең алдымен, оқушының тілдік қабілетін, біліктілігін, әлеуметтік мүмкіндіктерін көрсету үшін оларға жағдай туғызу қажет. Тілді жетік меңгерту үшін әртүрлі тілдік әрекеттерді орындау арқылы қол жеткізуге болады. Осы әрекеттерді меңгеру барысында білім алушы қазақ тілінің грамматикалық ерекшеліктерін біледі, тілдік оралымдарды қолданып үйренеді, сөздік қорын молайту арқылы олардың мағыналық топтарын игереді, қазақ тілін қолдана отырып, тұтас халықтың тарихымен, мәдениетімен, әдебиетімен, салт-дәстүрлерімен танысады.

Қашықтықтан білім алу жағдайында тілдік әрекеттердің оқылым әрекетін орындау кей уақытта қиындық туғызуы мүмкін (мысалы, ғаламтордың нашар жұмыс істеуі, оқушының кітапханаға қолжетімділігінің шектелуі және т.б.). Оқылым әрекетін жүзеге асыру үшін осы бағыттағы жаңа әдістер мен тәсілдерді үнемі зерттеп, зерделеген жөн.

Оқылым дағдысы – мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты әр түрлі деңгейде қабылдау және түсіну, тілдің айтылым заңдылықтарына сәйкес оқи алу, зерттеп оқу, шолып оқу, мәселені сын тұрғысынан бағалау, негізгі аргументті анықтап, дәлелдеу деңгейіне бағытталады.

Ал оқылым дағдыларын бағалау: мәтінмен жұмыс (стилі, жанры, тіліндегі ұқсастықтар мен айырмашылықтарды табу, ақпаратты өңдеп пікірге қатысты (үндеу хат, мақала) жазу, түсініп оқу, жаңа сөздермен жұмыс, проблемалық сұрақтар құрастыру, тест тапсырмалары, кестемен жұмыс, салыстыру) кері байланыс беру, талқылау, талдау әрекеттерін қарастырады.

Қазақ тілі пәнінде мәтінтану (оқылым/тыңдалым) мен мәтінтудыру (айтылым/жазылым) – қатар жүретін үдеріс. Барлық дағдыларда мәтін ұғымы қолданылады. Себебі, мәтін – аяқталған толық мазмұнды білдіретін қарым-қатынастың, әсер етудің ерекше бірлігі. Ол – хабарды сақтаушы және жеткізуші болып саналады. Оқылым дағдысын арттыруда мәтіндерге салыстырмалы анализ жасау мақсаты көп ізденісті қажет етеді.

Оқылымды, мәтіндерге салыстырмалы анализ жасау мақсатын жақсарту дегеніміз жадағай мәтінді оқудан тұрмайды. Оны жақсартудың жүйеленген әдіс-тәсілдері бар. Ол үшін мәтінге талдау жасамас бұрын оқудың тиімді жолдарын анықтау маңызды, себебі «Оқылым – оқушының оқу сауаттылығын қалыптастырудың құрамдас бөлігі». Солардың ішінде оқылым стратегияларын қолдана оқу – оқу сапасын арттыратын тәсіл. Мәтіндерге салыстырмалы талдау жасауда оқылым стратегиясының тиімдісін анықтап, қолдану арқылы мәтін талдауға кететін уақытты үнемдеге, нәтижеге жетуге, білім сапасының артуына қол жеткізуге болады. Оқылымның төмендегідей стратегиялары бар:

- Шолып оқу: мәтін тақырыпшасын, бөлімдер аттарын, абзац сандарын шолу.
- Болжап оқу: мәтіннің құрылымдық бөліктерін жекелеп оқып, ары қарай не болатынын, автор ойын болжау.
- Көз жүгіртіп оқу: мәтіннің мазмұны мен құрылымын жылдам, жалпылай көз жүгіртіп оқу.
- Зерттеп оқу: мәтіннің мазмұны мен құрылымдық бөліктерін шолып оқуға қарағанда күрделі оқу түрі. Зерттеп оқу оқушыдан назарын шоғырландырып оқуды талап етеді. Оқылым мәтінінің астарлы ойын, автор көзқарасын, мәтіндегі көтерілген мәселені, факті мен көзқарасты зерделеп ажырату зерттеп оқудың ерекшелігі болып табылады.

- Детальді түрде оқу: әрбір сөздің мағынасын түсіну үшін мәтінді сөзбе-сөз оқу. Мысалы, келісімшарттағы талаптарды немесе нұсқауларды түсіну үшін сөзбе-сөз оқимыз.
- Түсініп оқу стратегиясы: мәтіннің мазмұнын, автордың айтпақ болған ойын, мәтінді жазудағы мақсатын түсіну үшін әр ақпаратты ұғынып оқу.
- Талдап оқу стратегиясы арқылы стилі мен жанрын, кімдерге арнап жазылғанын талдап оқу.
- Астын сызып оқу немесе белгілеп оқу стратегиясы арқылы мәтіннің тілін, автордың оқырманмен байланысын анықтау.
- Комментарий жасап оқу стратегиясы арқылы автордың айтпақ болған ойын, мәтіннің кімдерге арналғандығын анықтау, мәтінді жазудағы мақсатын түсіну.
- Рөлге бөліп оқу стратегиясы арқылы мәтін ойын рөлге кіріп оқу арқылы саралау.

XXI ғасыр – білім, ғылым, технология ғасыры. Жаһандану қарқын алып, адам ресурстары басты капиталға айналған уақытта құндылықтар өзгеріп жатыр. Сондай өзгерістердің бірі – кітап оқуға деген қызығушылықтың төмендеуі, жастардың кітапты ұялы телефон, гаджеттермен алмастыруы. Осыған орай, сұраныстың өзгеруіне қарамастан, ел ертеңі болар жас ұрпақтың кітап оқуға деген көзқарасын өзгерту қажет. Ол үшін оқырманның оқылым дағдыларын жақсарту механизмдерін жетілдіріп, оқылым стратегияларын меңгертіп, оқу барысында тиімді қолдануға жол ашу керек.

Ғалым Фариза Оразбаева өзінің еңбектерінде былай дейді: «Оқылым – графикалық таңбалар арқылы қағаз бетіне түскен сөздер мен тіркестердің мағынасы мен мазмұнын ой мен сананың нәтижесінде қабылдай отырып, сауатты, дұрыс, мәнерлеп, ұғынып оқу және одан қажетті деректі түсініп, сұрыптап алу», – деген анықтама береді. Сөзін жалғастыра келе ғалым: «Оқылым дағдысы арқылы білім алушының танымы кеңейеді, ойлау жүйесі дамитын болады», - дейді [1].

Оқылым дағдысы арқылы білім алушылар мәтінді және оның мазмұны мен мақсатын, тілін түсінуге, негізгі ойды анықтауға және мәтіннің құрылымдық бөліктерін, мәтіннің стилі мен типін анықтауды, оқылған мәтін негізінде сұрақ құрастыруды, әртүрлі деректерден қосымша ақпаратты айқындауды және мәтіндерге салыстырмалы сараптама жасауды меңгереді.

Ф.Оразбаева өз зерттеулерінде: «Оқылымның берілген материалды түсініп, ұғу ғана емес, ондағы әрбір тілдік-қатысымдық тұлғалардың мағынасын білу, қалпын тану және оны тілдік қарым-қатынаста кеңінен пайдалану керектігінің» маңызды екендігіне баса назар аударады. «Оқылым дағдысы арқылы білім алушының танымы кеңейеді, ойлау жүйесі дамитын болады», - дейді ғалым [1].

Енді жазылым әрекетіне келетін болсақ, қашықтықтан білім алу жағдайында тілдік әрекеттердің жазылым әрекетін орындау оқылымға қарағанда аса қиындық тудырмайды деп ойлаймын. Дегенмен, жазылым әрекетін жүзеге асыру үшін осы бағыттағы жаңа әдістер мен тәсілдерді де зерттеп, зерделеп отыру керек. Олардың білім алушыларға тиімдісін тани алу тәжірибелі ұстаздың назарында болмақ.

Жазылым дағдысы – тақырыпты аша білу, грамматикалық сауаттылық, өз ойын сын тұрғысынан дәлелдеу, қорытынды шешім шығарып, өз көзқарасын білдіру деңгейіне бағытталады.

Жазылым дағдыларын бағалау – шығармашылық бағыттағы сипаттау, баяндау (шағын әңгіме, эссе, қойылым сценарийі) және белгілі бір аудиторияға бағытталған дәлелді мәтіндер жазу (үндеу хат, пікір, мақала, жарнама), әңгіме, шығарма, эссе жазу, хат жазу, қорытынды шешім шығару, өз көзқарасын білдіру және цитатамен жұмыс.

Жазылым әрекетін бағалауда келесі мәселелерді ескеру керек:

- Жазба жұмыстарын орындау барысында білім алушының коллеграфиялық, пунктуациялық, орфографиялық заңдылықтарды қолдануы;
- Тұтас жазбаша пікір қалыптастыру үшін бөлімдерді қиыстырып қамтуы;
- Мәтіннің құрылымын сақтауы (басы, оқиғаның дамуы, шарықтау шегі, соңы);
- Грамматикалық нормаларды сақтауы;
- Материалдық құрылымдық логиканың сақтауы (мазмұндама, шығарма, эссе).

Сөйтіп, қазақ тілін сауатты үйрету үшін білім алушыларға берілетін жазба жұмыстарын дұрыс жоспарлаудың маңызы зор деген қорытынды жасауға болады. Мектеп бағдарламасының талабына сай сауатты жазу дағдысын қалыптастыру үшін бірнеше жазба жұмыстар жүргізілуі тиіс. Мұндай жазба жұмыстарына жататындар [2]:

1. Жазбаша жаттығулар
2. Қысқа мәтіндер
3. Жазбаша бақылау жұмыстары
4. Диктанттың түрлері
5. Жазбаша ойындар
6. Іс – қағаздарының үлгілері
7. Мазмұндама
8. Сөздікпен жұмыс
9. Шығарма

Оқу орыс тілінде жүргізілетін мектептерде оқушылар қазақ тілінің дыбыстық құрамын, дыбыстардың айтылу нормасын, дыбыстық заңдылықтарын, грамматикалық құрылысын меңгеруге, ойын еркін жеткізуге, жеткілікті дәрежеде сөздік қорын меңгеруге, сонымен бірге қазақша сөйлеуге жаттығып, қазақ тілінде қарым-қатынас жасай алуы қажет. Сондықтан, оқу орыс тілінде жүргізілетін мамандық оқушылардың қазақ тілінде тілдік қатынас жасау деңгейін жетілдіруде, әсіресе жазылым әрекетін дамытуда арнайы қарастыруды қажет ететін мәселелер әлі де болса бар. Сөзімнің соңында жазылым тапсыр-маларын ұйымдастыру барысында орында-латын кейбір тапсырма түрлеріне тоқталып кетейін.

Күнделік жанры: Француз жазушысы Жюль Ренар: «Күнделік – адам жанының айнасы» деген. «Күнделік-күнделікті өмірің! Әрбір адам өзіне күнде есеп беріп отырса, өмірде қателігі аз болады. Күнделік сенін сырласың, әрі досың. Сондықтан мен өз сабақтарымда күнделік жазғызуды қолға алдым. Интервью жанры: көсемсөз жанры, журналистің бір не бірнеше адаммен қандай да бір өзекті мәселе төңірегінде сұхбат жүргізуі интервью барысында белгілі бір оқиғаның, құбылыстың мән-мазмұны маман әңгімелесушінің түсіндіруі, айтуы бойынша терең ашылады. Интервью жанры, негізінен, хабарламалы интервью және түсіндірмелі интервью болып екіге бөлінеді. Күнделікті көрген-білгенін интервью ретінде жазуға дағдыландыру да білім алушының тілдік құзіретін дамытады деп ойлаймын. Әңгіме жанры: оқиғаны қара сөзбен баяндайтын шағын көркем шығарма жанры. Бұл жұмыс тұрақты орындалса да жетілдіретін тұстары әлі де болса баршылық. Айталық, көркем сөздерді, яғни тілдің көркемдеуіш құралдарын дұрыс пайдалана алуын үйрету керек. Ол үшін бұл жұмысты оқылым әрекетімен үндестікте орындаған жөн.

Осылайша, оқушылар алғашқыда берілген тапсырманы орындау кезінде қалыптасқан тәртіп бойынша жұмыс істесе, біртіндеп шығармашылыққа көшіп, өздігінше ізденетін болады деп күтілуде, яғни ақпаратты саналы қабылдап, өмірмен байланыстыра білетін болады.

Қазақ тілі мемлекеттік мәртебе алғалы қаншама жыл өтсе де оның толыққанды қолданыста бола алмай отырғанына тек оқыту немесе ұстаздар кінәлі емес деп ойлаймын. Тұтас қоғам болып қолға алсақ, ана тіліміздің салтанат құрып, қоғам өмірінің әр саласында коммуникативтік қатынас құралына айналары сөзсіз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Оразбаева Ф. Тілдік қатынас: теориясы мен әдістемесі. – Алматы, 2000. Хасанұлы Б. Тілдік қатынас негіздері. – Алматы, 2006

2. М.Жанпейісова Модульдік оқыту теориясы. – «Өрлеу» БАҰО АҚ. Ақтөбе облыстық филиалы

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Караулбекова Гулмайра Сералыкызы

ХАЛЫҚ МУЗЫКАСЫН ӨҢДЕУ

Ақтөбе қаласы «№13 орта мектебі» КММ, музыка пәні мұғалімі

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	5.1.1.1 – музыканың түрін, стилі мен жанрын, музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау, тыңдалған шығарманы (халық музыкасындағы, музыкалық өнердің ерекшеліктері туралы түсінігінің болуын) талдау. 5.1.3.1 – түрлі әндерді орындау барысында музыканын көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізу;
Сабақтың мақсаты:	-Қазақ халық әндерінің орындалуын, олардың заманауи нақыштағы орындалуымен салыстырады. - Әндерді орындау барысында музыканың көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізеді.

Сабақтың барысы:

Сабақтың кезеңі (уақыты)	Педагог әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	**I. Амандасу. Ұйымдастыру кезеңі:** **Сәлеметсіздер ме, балалар, ұстаз еңбегін бағалар!** **Сәлеметсіз бе, ұстазым, өнер білімге құштармыз!** **Психологиялық ахуал:** Күй тартамыз күмбірлі. Ән айтамыз көңілді, Би би-леймiз ырғақты Біз бастаймыз сабақты Random-group-generator арқылы топқа бөлу Дауысқа жаттығу: «До мажор гаммасы» I.Өткен тақырыпқа шолу жасау: «Кездейсоқ дөңгелек» әдісі 1.Интерпретация дегеніміз не? Интерпретация – композитор, дирижер, орындаушылардың музыкалық шығарманы жеткізудегі көркемдік шеберлігі. 2.Көркемдеуіш сөздер қандай әндерде кездеседі? Халық әндерінде ахау, әй, угәй-әй т.б.			

Сабақтың ортасы	3.Қолда жоқтың қиын -ай деген өлең жолдары бар ән қалай аталады? Халық әні «Беу айдай» 4. Тұрмыс -салт әндеріне қандай әндер жатады? Ән орындау. Толық сынып «Беу айдай» әнін орындайды. **Миға шабуыл. Сурет арқылы жаңа тақырыпты ашу.** **Сабақтың тақырыбы:** Халық музыкасын өңдеу. Сабақтың мақсатымен таныстыру. Слайд. Бейнежазбаға назар аударайық. Музыкадағы өңдеу-белгілі бір мақсатқа сәйкес кез келген шығарманың түпнұсқасын орындауға немесе айтуға лайықтау. «Бір бала» халық әнін жеке, көп дауыста хормен тыңдау, талдау. Оқушылар өзіне таныс «Бір бала» халық әнін хордың орындауында тыңдайды. Құрманғазының «Адай» күйін жеке, оркестрмен орындауда тыңдау. Оқулықта хорға анықтама берілген: «**Хор** – көпдауысты вокалдық музыкалық жанр. Хордың бірнеше түрі болады: балалар хоры, әйелдер хоры, ерлер хоры және аралас хор. Хор кәсіби және халықтық болып бөлінеді.Кәсіби хорды төрт дауыста айтады: ерлер дауысы – бас, тенор, әйелдер дауысы – альт, сопрано». **Музыкалық терминдер әлемі** **Дирижер** - хор жетекшісі **Альт –** әйелдерің төменгі дауысы **Сопрано –** әйелдерің жоғарғы дауысы **Бас –** ерлердің төменгі дауысы **Тенор** – ерлердің жоғарғы дауысы **Аранжировка –әуенге өңдеу жасау** **1-ші тапсырма.** 4 топқа беріледі. **"Tarsia" әдісі.** 1. Музыканы өңдеу деген не? Музыканы түрлендіру 2. Оркестр деген не? Аспаптық шығарманы орындайтын музыканттар тобы 3. Хор деген не?	Сәлемдеседі Оқушылар өз ойларын ауызша жеткізеді. Оқушылар бейнематериалды көреді, түсінеді. сұрақтарға жауап береді	Бір бірін «Бас бармақ бағамдары арқылы бағалайды Балалар қойылған сұрақтарға жауап беріп өз ойларымен бөліседі. Бір бірін «Бас бармақ бағамдары арқылы бағалайды 	https://www.classtools.net/random-group-generator/ https://wordwall.net/resource/ Оқулық Ән орындау, аудиожазбалар, караоке Бейнежазба, оқулық

Сабақтың соңы	Вокалдық шығармаларды орындайтын әншілер тобы 4. Халық әні «Бір бала» әнінің сипаты мен лады, көңіл-күйі қандай? Әуезді, әуенді, минорлы 5. Дирижер деген сөздің мағынасы Бағыттау, басқару деген мағынаны білдіреді 6. «Бір бала» әні қалай орындалады? Орташа екпінде, қалыпты ырғақта, басыңқы күш, тыныш әуенде орындалады 7. Аранжировка деген не? Әуенге өңдеу жасау 8. Хордың қандай түрлері бар? Балалар, әйелдер, ерлер және аралас, кәсіби және халықтық болып бөлінеді. 9. Акапелла дегеніміз не? Музыкалық аспаптың сүйемелдеуінсіз ән орындау. **2-ші тапсырма.** «Бір бала» әнін 4топ 1 шумақтан орындау. Аудио караоке сүйемелдеуімен жеке соло, жұппен дует, трио, хормен акапелла орындау. - Сен қандай ән орындадың? - Екпіні қандай? **Сабақты бекіту: «Лабиринт ойыны» арқылы** **1.Хорды, оркестрді кім басқарады?** **Дирижер** **2. Ән орындауда әйелдердің жоғарғы және төменгі дауысы қалай аталады?** **Сопрано, альт** **3.Ерлердің төменгі, жоғарғы дауысы қалай аталады?** **Бас, тенор** **4.** Музыканы өңдеу деген не? Шығарманың түпнұсқасын түрлендіру, орындауға лайықтау. **Рефлексия**: www.mentimeter.com **Сабақта бәрі түсінікті, әрі қызықты болды** **Сабақта өзіме сенімсіз болдым, аздап қиналдым** **Сабақта ештеңе түсінбедім**	Топпен тапсырмаларын орындайды. Тақтаға іледі, дұрыстығын тексереді Тыңдаған әнді жеке, жұппен, топпен орындайды. Кері байланыс сұрақтарға жауап береді Лабиринт ойыны арқылы сабақты бекіту сұрақтарына жауап береді Сабаққа кері байланыс жасайды	Әр топ бірін-бірі «Басбармақ» әдісімен бағалайды. «Бес саусақ» әдісімен бағалайды 	Бейнежазбалар Компьютерлік бағдарламар арқылы өңделген аудиожазбалар,караокемен ән орындау https://wordwall.net/resource/ https://www.mentimeter.com/app/presentation/alceecj7rqr3c5y5qtrz6kyqtzsfnrf5/7xshxc7z6v2e/edit

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Сетаева Жанна Жанбырбаевна

ОРГАНИЗАЦИЯ РАБОТЫ ТВОРЧЕСКИХ ГРУПП В ШКОЛЕ

Заместитель директора по учебно-воспитательной работе КГУ Общеобразовательная школа №1 г.Ерейментау Акмолинская область

Аннотация. В настоящей статье рассматривается одна из актуальных тем современного образования – о проблемах формирования коллективного разума для исследования и решения проблем, возникающих в процессе обучения. Автор описывает свой опыт работы в организации деятельности творческих групп в школе. В статье представлены некоторые примеры планов работы творческих групп.

Ключевые слова: рефлексия практики, творческие группы, Action research

В современной школе с каждым годом труднее говорить о повышении качества знания. Ещё сложнее рассуждать о путях повышения качества знания. Неизменным, в решении данной проблемы, остаётся приобщение учителей к рефлексии собственной практики. Многие известные авторы книг о педагогике, учебный пособий посвящают их развитию исследовательских способностей учителей для изучения собственной практики. Их мнения разнятся по поводу путей повышения качества знания, но всё же, в одном их мнения совпадают – противоречия, возникающие в процессе обучения, должны решаться коллективно, и не становиться проблемой одного учителя. В данном случае администрации школы важно разработать план действий: вместе с учителями определить проблему, изучить литературу, собрать информацию, проведение педагогических экспериментов, которые в конечном итоге приведут к успешному решению проблемы. Естественным в данном случае будет формирование «коллективного разума» в виде творческих групп.

Организация работы творческих групп – процесс трудоёмкий, требует большого количества времени. Особое внимание следует уделить моральной, психологической готовности учителей работы в группе. В книге Стивена Кови «Восьмой навык: от эффективности к величию» есть идея про круг забот и круг влияния. В круге забот находятся люди, которые постоянно переживают, но при этом ничего не делают и не могут ничего поделать. Зачастую они принимают образ «жертвы». Люди, находящиеся в круге влияния, контролируют внутренние и внешние события и изменения. Такие люди берут на себя ответственность за происходящее вокруг себя. В учительском коллективе такие люди становятся лидерами.

У работающего руководителя планирование и практика тесно переплетены между собой. За время практики я провела коучинги, семинары, тренинги, пятиминутные упражнения для учителей только для того, чтобы побудить их к действию. Во время работы творческих групп, я замечала, что коллеги выполняют поручения/задания механически, формаль-

но. Они не задумывались о конечном результате. Хотя после коучингов, семинаров я получала положительные отзывы от своих коллег, на деле большинство из них не горели желанием применять на практике полученные знания, навыки. В самом начале моей практической деятельности я полагала, что не справлюсь, так как не знала, хватит ли моего уровня знаний, чтобы «растолкать уснувшие умы». В дальнейшем же поняла, что к такой работе надо приступать с чётко обозначенным методически «боевым» планом действий. Началась настоящая «операция по захвату уснувших умов». Своей главной задачей считала (и считаю до сих пор) вернуть педагогику в школу. С того времени я перешла к более решительным действиям.

В первую очередь из числа коллег было выделено 10 учителей лидеров. К выбору лидеров нужно подойти с особой тщательностью, ведь они в дальнейшем будут давать направление в работе творческим объединениям. Лидеров должны уважать в коллективе, к ним должны прислушиваться. Такие люди должны быть нацелены на демонстрацию своего опыта, чтобы улучшить навыки преподавания коллег.

Никто не будет отрицать, что посещение уроков наиболее эффективная форма взаимодействия для улучшения практики преподавания. Многие аналитики полагают, что «даже если учитель постоянно пускает за закрытые двери своего кабинета хотя бы одного коллегу, то результаты учеников у обоих педагогов улучшаются». Творческие группы в коллективе моей школы нужно было для начала создать из числа тех, кто в повседневной жизни имеет приятельские отношения. В целом в школе будет формироваться культура коллективного взаимодействия с целью исследования преподавательской практики. Подобные творческие группы будут считаться начальным этапом для создания более сложного преподавательского симбиоза. Главное, нужно избежать «копирование» ошибок. Как только администрация школы обратила пристальное внимание на качество ведения уроков, начались грандиозные недопонимания между завучами и учителями. По сей день трудным для себя считаю вести беседы для поддержания трудовой дисциплины в школе. Для начала для меня был непостижимым тот факт, что я должна напоминать учителю о педагогической этике или о том, что урок считается основной его деятельностью в школе. Это же само собой разумеющееся! Когда недопонимания между мной и учителями достигли апогея, я поняла, что нужно обратиться к литературе, которая поможет постичь глубины человеческой души. Читателю моих размышлений я посоветую почитать книгу Эрика Берна «Игры, в которые играют люди. Психология человеческих взаимоотношений» и М.Е.Бурно «О характерах людей». Книги подтолкнули меня к мысли, что меня в их профессиональной жизни должно стать «много». Нужно было организовать обучение в школе, так как самообразовываться стремились не все. Старалась выстроить отношения на взаимовыгодных условиях. Во время проведения коучинга «Профессиональный круг общения» коллега высказала интересную мысль касательно профессионального взаимодействия: «Люди взаимодействуют тогда, когда им есть что друг другу предложить». Цинично, но большинстве случаев правда. На том коучинге мы решили, что нашей «обменной валютой» учительский опыт.

Следующая проблема в коллективе моей школы «не принятие ответственности за происходящее». Учителям легче обвинить родителя за отсутствие контроля дома, завуча за постоянные отчёты, директора, который не создал условий для работы. Проблема коллективного эгоизма, на мой взгляд, должна решаться при помощи слаженной системы взаимодействия администрации школы-родителя-ученика-учи-

теля. В нашем случае мы активно начали привлекать родителей к процессу обучения (посещение уроков, планируется трансляция уроков, когда родитель сможет беспрепятственно понаблюдать за своим чадом и за профессионализмом учителя). Важно сместить родителя с роли наблюдателя процесса обучения на роль его участника. В таком случае возрастёт ответственность родителя за происходящее с его ребёнком, с классом, в котором он учится, в школе, в которой он учится. Но как показали причины обращений родителей к директору школы, многие из них недовольны методами преподавания некоторых предметов некоторых учителей. В большинстве случаев родители идут в школу не решить проблему, а «наказывать» учителя. Надо отходить от этой «схемы» действий, где удовлетворены потребности только родителя и ученика. Я попыталась предложить родителям подходить к решению проблемы более осознанно, то есть изучить поведение ученика на уроке (можно предложить наблюдать за учеником другим учителям), понять природу конфликта, наблюдая за учителем и учеником в процессе обучения. К моей радости, все были согласны с таким решением проблемы. Таким образом, учителя МО предметов ЕМЦ объединили свои силы и приняли решение работать по методу Action research. Данном случае мне не нужно было просить/заставлять учителей работать в группе, посещать уроки, делать детальный анализ/самоанализ урока. На одном из заседаний мы совместно разработали план действий, что было в новинку для нашей школы. Обычно планированием общешкольного плана действий занималась администрация школы, руководители МО, учителя же действовали по установленному порядку. Данный случай мне помог осуществить результативное взаимодействие администрации-родителей-учителей-учеников.

По итогам коллективной работы учителей родители не могли не отметить улучшение качества преподавания предмета. Такое действие со стороны администрации школы побудил родителей относиться к школьной жизни ребёнка более ответственно. И вот такие итоги я могу для себя выделить – учителю, которого якобы нужно было «наказать», оказана методическая помощь, что улучшило его методы преподавания; родители были довольны положительными изменениями в преподавании предмета; учителя-коллеги, работавшие в одной творческой группе, показали своё мастерство и так же задумались над своими методами и приёмами ведения урока. В данном случае становишься более внимательным к своим ученикам, к своей практике, что ведёт к принятию ответственности за происходящее.

Не так давно в социальных сетях (Инстаграм) можно было наблюдать отрицательные комментарии по поводу программы в первых классах и об учителях, которые сами не понимают сути программы и не могут преподавать «Букварь» и «Математику». С целью предупреждения ненужных недопониманий между учителями и родителями, была создана творческая группа учителей первых классов под руководством куратора. В данный момент творческая группа занята взаимопосещением уроков для составления пустографики класса, что позволит наметить новые задачи перед ТГ.

Оглядываясь назад, было сложно понять проблему и тем более найти пути её решения. Моя цель ясна, расплывчатыми кажутся пути достижения этой цели. Однако есть моменты, которые стали результатом моих наблюдений и действий – если чего-то не знаешь, нужно найти книгу и прочитать; нужно понять эмоциональные, профессиональные потребности учителей, потом уже вытраивать траекторию бесед; коллективное обсуждение проблемы залог стопроцентного её решения. В данном учебном году администрацией и командой

развития школы было принято решение работать по наращиванию профессионального потенциала кадров посредством работы в творческих группах, продолжить обучение педагогов в школе. На данный момент в школе начали свою работу следующие учительские сообщества:

✓ ТГ учителей начальных классов – решение проблемы снижения темпа чтения и понимания прочитанного;

✓ ТГ наставника и молодого специалиста по кураторской методике;

✓ ТГ учителей предметов гуманитарного цикла по изучению преподавательской практики учителя истории (метод Action research);

✓ ТГ учителей предметов ЕМН по решению проблемы низкого качества знания в 8 русском классе (метод Action research).

Тулаева Айнур Торебаевна

БАЛА ТӘРБИЕСІ – ҰЛТ ТӘРБИЕСІ

Ақтөбе қаласы, «№26 орта мектебі» КММ, қазақ тілі мен әдебиеті пәні

Бала тәрбиесі басты байлығың, кешіксең көретінің қайғы-мұң.
Абай

Қазақ халқы қашанда бала тәрбиесіне ерекше мән берген. Себебі ертеңгі күні сол ұрпақтан елінің абыройын көтеретін, жерін қорғайтын нар тұлғалы азаматтар өсіп шығатынына сенген. Сол себепті ата-бабамыз «Отан – отбасынан басталады» деп бекер айтпаған. Балаға тәрбие отбасынан басталатынын және өте маңызды екенін аңғаруға болады.

«Бала тәрбиесі – өнер, жеке бір ғылым иесі болуды тілейтін өнер», — деген екен М.Жұмабаев. Тәрбие арқылы адам тағдыры шешілетінін, оның білімді тұлға болып қалыптасатынын, елдің берік тірегі болатынын көрсетеді. Балалар тәрбиесіне, келер ұрпақ тәрбиесіне қай кезеңде болса да, қай елде, қай ұлтта болмасын үлкен мән берілген. Өйткені бала – біздің болашағымыз. Жаман бала болмайды. Бақша ағаштарын баптап, күтсең ғана жемісіне кенелесің. Сол сияқты баланың теріс мінездерін үнемі қадағалап, түзету – қоршаған ортаның, ата-ана мен мектептің міндеті.

«Ұлт боламын десең, бесігіңді түзе» – деп М.Әуезов айтқандай қазақ тәрбиесінде бесіктің орны бөлек. Сәби кезінен бесікке жатқан бала бесіктен түрлі жыр-дастанды, тәрбиелік маңызы бар ертегі, өлеңдерді естиді. Халық арасында ауыздан ауызға көшіп ел арасында таралып кеткен бесік жырында діни өлеңдер, үлгілі әңгімелер бар. Бесік жырының мақсаты баланы тыныштандыра отырып, баланың санасына ұлттық тәрбиенің, діннің нәрін сіңіру. Осы тұста қазақ халқы баланы бес жасқа дейін патшаңдай көріп, мейірімді болу керектігін үгіттеген. Бес жастан он үшке дейін жұмсауды бұйырып, он үштен кейін өзіңмен теңдей досшы сырласа біл деп насихат айтқан.

Жас ұрпақты тәрбиелеу жүйесіндегі шешуші буын мектеп болғандықтан, мектеп ұстаздарына қашан да зор жауапкершілік артылуда. Әр жеткіншек мектеп арқылы өмірге үлкен жолдама алады. Мектеп пен ата-ананың мақсаты бір болғандықтан, іс-әрекеттері біте қайнасқан. Осы тұрғыдан алғанда мектеп –тәрбие

жұмысын ұйымдастырып, жан-жақты жеке тұлға қалыптасуында әртүрлі іс-әрекеттерді үйлестіріп, дайындау орталығы. Мұнда тәрбие түрлерінің сан алуаны жүзеге асырылады. Бүгінгі мектептердегі жүргізілетін тәрбиенің негізгі мақсаты да, мектептегі оқушының жас ерекшеліктеріне қарай құндылықтар маңызын санасына сіңіріп, осыған байланысты тәрбие түрлерін анықтау.

Әрбір оқушыны тәрбиелеудің стратегиясын білу үшін тек оның өз деңгейін ғана біліп қоймай, сонымен қатар оның отбасы жағдайын, тұрғылықты жерін, араласатын ортасын білуіміз керек. Ата-ана мен отбасы арасын жақындататын ол-мектепте өткізілетін әртүрлі мерекелер, іс-шаралар. Мектепте ұйымдастырылатын ашық тәрбие сағаттары, психологиялық тренингтер, құқық қорғау органдары инспекторларымен, медицина саласының өкілдермен, ақсақалдар алқасымен кездесулер ұйымдастырып инабаттылыққа, имандылыққа баулитын ақыл-кеңестер алу өз нәтижесін береді.

Мектептегі тәрбие жұмысының нәтижелігінің бір ұшы ата-аналармен, мектептің бірлескен әрекетінде екені еш уақытта күмән туғызбайды. Мектеп пен отбасының ынтымақтастығын жүзеге асыруда сынып жетекшісі негізгі рөл атқарады. Мұғалім мен ата-аналардың өзара қатынасы міндеттерінің ең негізгісі — психологиялық-педагогикалық білімдерін көтеру болып табылады. Осы міндеттерді шешуде оқу бағдарламасын меңгертуде түрлі тиімді әдістер мен технологияларды пайдаланғаны сияқты, ата-аналар жиналысының дәстүрлі емес түрін өткізгенде интерактивті тақтаны, яғни ақпараттық технологияны пайдалану ата-ана қызығушылығын арттырып қана қоймай, жеке танып-білуге, байланысты нығайтуға қосар үлесі зор.

Бүгінгі таңда: «Нарықтық экономикаға сай, ұлттық сана сезімі жоғары, рухани ойлау дәрежесі биік, мәдениетті, еңбекқор, іскер, бойында басқа да игі қасиеттер қалыптасқан Қазақстан азаматын тәрбиелеу ата-анамен мектептің міндеті. Ұстаздар жүйелі жоспар құрып, шәкірттерімен ақылдасып ата –аналармен бірлесе жұмыс істегенде ғана үлкен нәтижелелерге ие болады. Ең бастысы мектеп қабырғасында әрбір ұстаз өзі атқаратын тәлім-тәрбие ісін ғылыми тұрғыдан ұйымдастырып, шәкірттерін жан –жакты біліп, ата- аналармен тығыз байланыста болу кажет.

Қорыта келе, «Тәрбие тал бесіктен»-дейді атамыз қазақ. Тал бесіктен жер бесікке дейінгі баланың өсіп жетілуінің негізі отбасында жатыр «Сүтпен сіңген мінез сүйекпен кетеді»деген сөз ата –ана тәрбиесінің күштілігін көрсетеді. Егемен еліміздің болашағы білім мен тәрбиеге байланысты. Ал тәрбиенің басты ұясы отбасы –мемлекеттің негізгі буыны. Сондықтан да бала тәрбиесіне немқұрайлы қарамай, жауапкершілікпен қарайық дегім келеді.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ ІС-ӘРЕКЕТІН ДАМЫТА ОТЫРЫП, ТЕСТІЛЕУ ЖҮЙЕСІН ЕРТЕ ЖАСТАН МЕҢГЕРТУ

Утепбергенова Динара Шакировна

Ақтөбе қаласы, М.Құрманғалиева атындағы 32 гимназия бастауыш сынып мұғалімі

XXI ғасыр –ғылым мен техниканың қарыштап дамыған кезі. Ақпараттандыру, жаһандану және интеграция ғасырында жаңа дүние үшін күрес жолында адамзат баласына білім беру бірінші кезекке қойылары сөзсіз. Олай болса, білім беру саласында болып жатқан оң өзгерістердің түпкі мақсаты – еліміздің жас ұрпағына әлемдік өркениетке сай білім мен білікті меңгерту.

Оның дұрыс шешілуі отандық озық дәстүрлерімізге негіздей отырып, өркениетке бастайтын жаңа үрдістерді біртіндеп қамтуға, ұлттық және жалпыхалықтық игіліктерді ұштастыратын ортақ негіздерді саралап қолдануға із салатын тың ізденістерді, тұжырымдарды табуға меңзейді. Ондай тың ізденістер мен соңғы тұжырымдарды білім беру саласына енгізу дүниежүзілік білім беру кеңістігіне кіруге жол ашады. Бүгінгі таңдағы білім беру жүйесіне енгізіліп жатқан жаңа оқыту технологияларының білім сапасын көтеруде, өз бетімен ізденіп, жан-жақты білім алатын, шығармашылық жұмыспен айналысатын жастарды қалыптастыруда рөлі зор.

Бастауыш – балалардың бойында оқу қызметін меңгерту, олардың танымдық белсенділігін дамытудың басты бағыттарының бірі ретінде танылуда. Танымдық белсенділікті педагогикалық-психологиялық құбылыс ретінде анықтау, бұл бастауыш балалардың тұлғалық сапасының ерекшелігіне талдау жасауға мектепке дейінгі білім беру мекемелерінің тәрбиелеу және оқыту үрдісінде оны қалыптастыру жағдайлары мен құралдарын қарастыруға мүмкіндік береді.Балалардың танымдық белсенділігін дамыту мәселесі теория мен практикада жаңалықты іздеуді талап етеді, бүгінгі жағдайда ол өзіндік анықтаушы мағынаға ие. Әсіресе балаларды мектепке дайындауында баланың бойында оқу қызметін меңгеруіне қажетті жеке қасиеттерді тәрбиелеу және баланың толыққанды қалыптасуы үшін даму ортасының өзіндік маңызы зор. Мұғалім оқушылардың танымдық іс-әрекетіне бағыт-бағдар беруде мыналарды ескеруі қажет.

1. Танымдық тапсырмалар мазмұнын, түрін ойлап табу және оларды іріктеуде оқушылардың танымдық мүмкіндіктерін ескеру;

2. Шығармашылықты қажет ететін кәсіби маңызы бар тапсырмаларды беру;

3. Көркемдік шешім табу, образ жасау, модель құру үшін негіз боларлық жағдайлар туғыза білу,

4. Тапсырмаларды жоспарлауын және оны жетілдіруге көмек көрсету;

5. Оқушылардың шығармашылық жұмыс істеуін ұйымдастыру.

Оқушыларды шығармашылық жұмысқа баулып, олардың белсенділіктерін, қызығушылықтарын арттыра түсу үшін, шығармашылық қабілеттеріін сабақта және сабақтан тыс

уақытта дамытуда әр түрлі әдіс-тәсілдерді қолдануға болады.

Олар мыналар:

1. Мәтін, ертегіні өз ойларымен аяқтау;
2. Ақын, жазушылардың дайын мәтіндерін басқаша аяқтау;
3. Белгілі мақал негізінде әңгіме жазғызу.
4. Жұмбақтар құрастыру,
5. Шығарма, мәтін құрастыру;
6. Кейіпкерлерге мінездеме беру;
7. Шығарма бойынша сурет салғызу.

Мұғалім оқушының танымдық іс-әрекетте жоспарлау білігін дамыу мақсатында арнайы тапсырмалар дайындау қажет. Осы тапсырмалар орындалып, талқыланғаннан кейін оқушыларда ақыл-ой қабілеттерінің мынадай элементтері дамиды:

1. Зеректік
2. Зейінділік
3. Байқағыштық
4. Ойлау
5. Сөйлеу дербестігі.

Осыдан кейін оқушылардың сапалы білім нәтижесін тексерудің, оқушы білімінің мемлекеттік стандарт талаптарына сәйкестігін бақылаудың тестік бақылау жүйесі алынады.

Әлемде жаңа технологиялар қатарына жатқызылған тестік бақылау жүйесі оқушылардың өз бетінше жұмыс әрекетін арттырып, оқытудың тиімділігіне көз жеткізіп, ойлау қабілетін, шығармашылық деңгейін белсендіреді. Басқа сынақ жұмыстарына қарағанда, тестің артықшылығы оның обьективті, сенімді, көп нұсқалығы болып табылады. Тест тапсырмалары оқудағы күнделікті, дәстүрлі әдісті жоққа шығармайды, олармен қатар оқушы білімінің сапасын арттыру үшін қолданылады.

Тестімен жұмыс оқушы алған білімдерін сынау, байқау үшін және бірнеше оқушыны бағалау үшін де құнды. Тест тапсырмалары тек бақылау ретінде емес, оқушыларды үйрету, машықтандыру үшін де тиімді.

Тестілеу- белгілі бір мәндер шкаласы бар стандартталған сұрақтар мен есептер пайдаланылатын психологиялық диагностика әдісі.

Тест-жеке тұлғалардың даралық, психологиялық қасиеттерін, сондай-ақ білімін, білігін, машығын салыстырмалы шамалармен өлшеуге арналған стандартталған тапсырмалар.

Балаларды өз бетімен ынталандырып, ықыласын арттыратын сабақ, балаларға ана тілінде қарапайым тілмен қызықты ұғындырылса, әңгімелер мен ертегілер, өлеңдер орынды пайдаланылса олардың білім алуға деген қызығушылығы арта түседі.

Ы.Алтынсарин

Әр адамның өмірдегі серігінің бірі-өзінің таңдаған мамандығы. Мамандығын сүйіп, соның жолында ізденісте жүрген адам қашанда биіктерден көрінері сөзсіз. Менің мамандығым бала тәрбиесімен байланысты. «Ел есінде бір жыл қалғың келсе-ас бер, он жыл қалғың келсе-ағаш отырғыз, ал мәңгі қалғың келсе-бала тәрбиеле»-дейді халық даналығы. Мен үшін ең қастерлі де, қасиетті мамандық. Осынау қастерлі мамандықтың иесі атанғаныма он жыл! Қиыны мен жеңілі, қызығы мен қуанышы қатар жүретін еңбек жолындағы педагогикалық ұстанымым-үнемі жаңалыққа ұмтылып, алдыңғы қатардан көріну және әр баланың бойынан жақсылық тауып, бұлақтың көзін ашу арқылы биік мақсаттарға жетелеу.

Қазіргі таңда бала тәрбиесінде басым бапғытқа ие-мектеп. Біздің мектебіміздің бүлдіршіндері түрлі шараларға қатысып, жан-жақты тәрбиеленуде. Балалардың тілін, сөздік қорын дамыту мақсатында көрнекіліктерге қарап әңгіме құрау, жаңылтпаштар мен тақпақтар жаттату, ертегілер оқып беру секілді жұмыстар жүргіземін. Ертегілер көбінесе көркем шығармаларды сахналау болып табылады. Ертегінің мазмұны бойынша балалар рөльдерді бөліп атқарады. Балалардың ойлау, есте сақтау қабілеттерін дамыту, байланыстырып сөйлеуге үйрету мәселелерін шешу түрлі жұмыстар арқылы жүзеге асуда. Сюжетті, қимылды, дидактикалық ойындар ойнау арқылы да баланы сөйлеуге, шапшаңдыққа үйретуге болады. Ертегілерді сахналау барысында костьюмдер, көрнекіліктер, атрибуттарды үнемі қолданамын. Балалармен бірге жаттығулар жасалып, сергіту сәттері орындалады. Балалардың жан-жақты дамуы менің алға қойған мақсатымның бірі. Кішкене балалармен сөйлесе білу де үлкен өнер. Олар мен түрлі дауыс ырғағын келтіре отырып, балалардың қызығушылықтарын арттыру үшін түрлі жұмыстар жүргіземін.

Жалпы мектепті-білімнің тірегі десек, ал мұғалім сол мектептің жүрегі, яғни олардың қолында адам тағдыры тұр. Біздің мамандығымыздың қыры да сыры да сол-күн сайын көз алдымызда өсіп, дамып келе жатқан жас ұрпақпен жұмыс істеу. Сондықтан да мұғалімдер бүгінгі күннің жаңалығынан сырт қалмай, үнемі ізденіс үстінде жүру керек.

Мемлекеттік саясаттың ажырамас бөлігі болып отырғандықтан мұғалімдерден үлкен жауапкершілікті талап етеді. Бала-біздің болашағымыз. Ақ парақ секілді жас баланың сана-сезіміне ойын арқылы, оқу іс-әрекетіне қызықтыру арқылы тәрбиелей отырып, оқу іс-әрекетін меңгерту мұғалімнен үлкен шеберліктің болуын талап етеді. Олай болса мұғалім өз жауапкершілігін сезінуі тиіс.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту балалардың ғана емес, еліміздің де жарқын болашағының кепілі. Ол үздіксіз білім берудің алғашқы деңгейі. Ал, мұғалім жаңа заман баласын қалыптастырып дамыту үшін, тұлғаның ішкі дүниесі мен оның қыр-сырын анықтап, мүмкіншіліктері мен қабілеттерінің дамуына жағдай туғызады. Өйткені жаңа заман баласы-бүгінгі қазақ қоғамының ұлттық қазынасы.

Егеменді еліміздің ертеңін ойлап, білімді де саналы, Отанын, туған жерін, ұлтын сүйетін ұлтжанды, парасатты жас бүлдіршіндерді тәрбиелеуде өзіндік үлесімді қосқым келеді.

Мектептегі тәрбиелеу мен оқыту ерекшелігі көрнекіліксіз іске аспайды. Сондықтан да мұғалімдер әр сабағында негізінен көрнекілікті басшылыққа ала отырып, еңбек етеді. Осындай көрнекілікті ата-ана отбасында балаға көрсетіп отырса, баланың дүниетанымы, тілдік мәдениеті жетіле берер еді. Мектептегі тәрбие балаға табиғатына ерекше әсер етіп, оған өмір бойы өшпестей із қалдырады. «Тәрбие-тал бесіктен басталады»-демекші, бала мектепке барғанда бала өз жасындағы балалармен бірге сөйлеседі. Бұл жерде тіл алғыш, айтқанды істемейтін, жылауық,

сабырлы балалардың ортасына, яғни аралас ортаға барады. Мектепте әр баланың мінез-құлқына мән беріліп, жалпы ортақ тәрбие-адамгершілік тәрбиесі беріледі. Мектепте берілетін тәрбие-барлық тәрбиенің бастамасы, әрі жан-жақты тәрбие мен дамыту ісінің түпкі негізін қалайтын орын.

Балалар біздің мемлекетіміздің болашағы. Қоғамымыздың өрлеп дамуы өсіп келе жатқан жеткіншектердің ой-санасына рухани адамгершілік тәрбие бере білуімізге байланысты. Педагог ретінде басты ұстанымымның бірі-өз ұлтыма рухани діңгегі мықты, қазақ елін әлемдік кеңістікке еркін самғата алатындай, білім мен тәрбие деп аталатын қос қанатын қомдаған заманына сай ұрпақ тәрбиелеуге өз үлесімді қосу. Халқымыздың «Жас келсе-іске» деген керемет сөзі бар. Демек, мен бойымдағы жастық жігерімді, күш қуатымды, жаңашылдығымды бала тәрбиелеуге жұмсауым керек. Болашақта оларды биік белестерден көрсем, сол үшін өзімнің кішкене де болса үлесім тиген болса, мен өзімді бақытты адам деп білемін!

Аманғазиева Еркеназ Аманғазықызы
ШЖҚ «Кеңес Одағының Батыры М.Мәметова ат. Ақтөбе Жоғары медициналық колледжі» МКК. 104 «Мейіргер ісі» студенті

Жетекшісі:
Аймагамбетова Асима Кулмуратовна
физика және математика пәні оқытушысы Ақтөбе қаласы, Қазақстан Республикасы

АКУСТИКА ЖӘНЕ МЕДИЦИНА

Кіріспе. Зерттеу мақсатының өзектілігі:

Біздің негізгі мақсатымыз – физика пәнінен оқыған «дыбыс толқындары» құбылыстарына қызыққандықтан оны тереңірек зерттеп, ол құбылыстар туралы мәліметтер жинау, қасиеттерін ұғыну, айналамда болған оқиғаларға ғылыми көзқарас негізінен қарау, оның адамзатқа пайдасы мен зиянын ашу.

«Дені саудың-жаны сау»- демекші біз замандастарымызды дыбыс туралы алған білімдеріміздің пайдалы жақтарын алып, зиянынан қашып, олардың қызықты керекті қасиеттерін пайдалануды үйренуге шақырғымыз келеді.

Негізгі бөлім

Дыбыс тербелістерінің әсеріне – медициналық талдау

Адамның дыбыс сіңірлері тербеліске түсуінен дыбыс түзетін аппарат пайда болады. Бұл аппараттар қатарының түзілуіне тыныс алу жолдары, өкпе, бронх, кеңірдек қатысады. Тыныс шығаруда-ашылған дыбыс саңылауы арқылы ауа өтеді, дыбыс түзілуде сіңірлер қатты созылып, дыбыс саңылауы жабылады. Ауадан саңылау аз ғана мөлшерде ашылады, ол арқылы тыныс алу жолындағы ауа шығады, сіңір тербеліп, адам дыбысы пайда болады.

Дыбыс қабылдайтын арнайы мүше-құлақ. Дыбыс-құлақтың қалқан қуысы арқылы миға беріледі. Мидың есту аймағында қоздырылады. Организмге

пайдалы да, зиянды дыбыстар бар. Жағымсыз дыбыстар – адамды ауруға шалдықтырады. Пайдалы, жағымды дыбыстар – ән-күй, музыкалық аспаптар, әнші құстар, орман шуылы, теңіз толқыны, сылдырап аққан су дыбысы. Дыбыс туралы Пифагор: «Музыка дегеніміз- адамның ой-өрісін жоғарылататын, дамытатын, құбылыс» - дейді. Адамның дыбысты қабылдауы 2-түрлі: 1-еуі – кәдімгі деп саналса, 2- шісі дәл сол дыбысты қатты (күшті) деп есептейді. Бұл әр адамның құлағының сезімталдығына байланысты. Адамның құлағына кейде қатты шуға үйреніп кеткендіктен- өте қатты дыбыс байқалмауы да мүмкін. Бірақ ол біртіндеп организмге жинала береді. Кейіннен адам ауруға шалдығуы мүмкін- қан қысымы артып, жүйке тамырлары қозғыш болады, тез шаршап, ұйқысы бұзылуы мүмкін құлағы нашар естиді. Құлақ бөліктері: а) сыртқы құлаққа - құлақ қалқаны мен сыртқы есту жолы жатады; ә) ортаңғы құлақ-бір-бірімен жалғасып жатқан дабыл қуысы, есту түтікшесі мен емізік тәрізді өсіндіден (өзінің үңгірімен) тұрады және дыбыс толқындары ортаңғы құлаққа қатты әсерін тигізеді. Өте қатты дыбыс денсаулыққа зиян. Ішкі құлақ –«лабиринт» деп аталады. Ол шеміршекті және сүйекті бөліктерге бөлінеді.Кейде адам уақытша естімей қалуы мүмкін. Мысалы,құлаққа құлық қатқанда, құлақ ішіне іріңді жара шыққанда, т.б. Балаларда жиі кездесетін ауру түрі-сыртқы есту жолына бөгде дененің түсуі. Бұл кезде балалардың құлағы қышып, есту қабілеті төмендейді. Осының салдарынан есту жолы терісі қабынып, сұйық зат бөлінеді.

Зерттеу бөлімі

Қаңтар айында бірнеше күн қатарынан рельстен поездың үнін бақыладым, ол тура менің қасымнан шығып тұрғандай болды. Ал күзде мұндай дыбысты бақылай алмадым, бірақ тұрған арақашықтығым қыстағыдай. Сонда бұдан-дыбыстың таралуы температураға да байланысты ауа температурасы, қысымына әсер етеді деген ережеге өзімнің көзімді жеткіздім.

Колледж студенттері арасында сауалнама жүргізу, талдау.

Жобаның теориялық сұрақтарымен танысып, колледж оқушыларының арасында сауалнама жүргіздім. Оларға мынадай сұрақтар қойылды

1. Құлаққаптың құлақтың есту қабілетін төмендетеді деп ойлайсың ба?
2. Құлаққап қолдану қан қысымына әсер ете ме?
3. Құлаққаптың «тамшы» деп аталатын түрін қолданасыңдар ма?
4. Адам организмі үшін күндіз 55 Дб,түнде 40Дб қуатындағы дауыс жиілігі қалыпты ма?
5. УДЗ зиянды деп ойлайсын ба?
6. Дыбыстың медицинада маңызы бар деп ойлайсыз ба?
7. Ультрадыбыстық зерттеу пайдалы ма?
8. Инфрадыбыстың зияны бар ма?

Сауалнаманы талдай келе, мынадай қорытындыға келдім:

1. 79% студент құлаққаптың құлақтың есту қабілетін төмендетеді деп ойлайды;
2. 80% студент «тамшы» құлаққабын қолданады.
3. Олардың 39% құлаққап қан қысымына әсер етеді деп жауап берді;
4. 37% -ы қалыпты деп ойлайды;
5. 24 % УДЗ зиянды деп жауап берді;
6. Студенттердің 89%-ы дыбыстың медицинада маңызы бар деп ойлайды екен;
7. Студенттердің 83%-ы ультрады-быстық зерттеу пайдалы деп жауап берді;
8. 18 % инфрадыбыстың зияны жоқ деп жауап берді.

Сауалнама нәтижелерінен мен мынаны анықтадым:

1. Студенттердің көпшілігі құлаққаптың құлақтың есту қабілетін төмендететінін біле тұра, «тамшы» құлаққабын қолданады.

2.Студенттер адам организмі үшін күндіз 55 Дб, түнде 40Дб қуатындағы дауыс жиілігі қалыпты екендігін білмейді.

3. Дыбыстың медицинада маңызын, атап айтсақ, ультрадыбыстық зерттеу туралы мағлұматтарды айтарлықтай біледі.

Қорытынды

Дыбыс толқындарының адам денсаулығына әсері өте маңызды.

Пайдасы-музыка адамның көңіл-күйін көтереді, табиғатпен қарым-қатынасын жақсартады, зияны құлаққап, жарылыстар, шулар, жаңғырықтар.

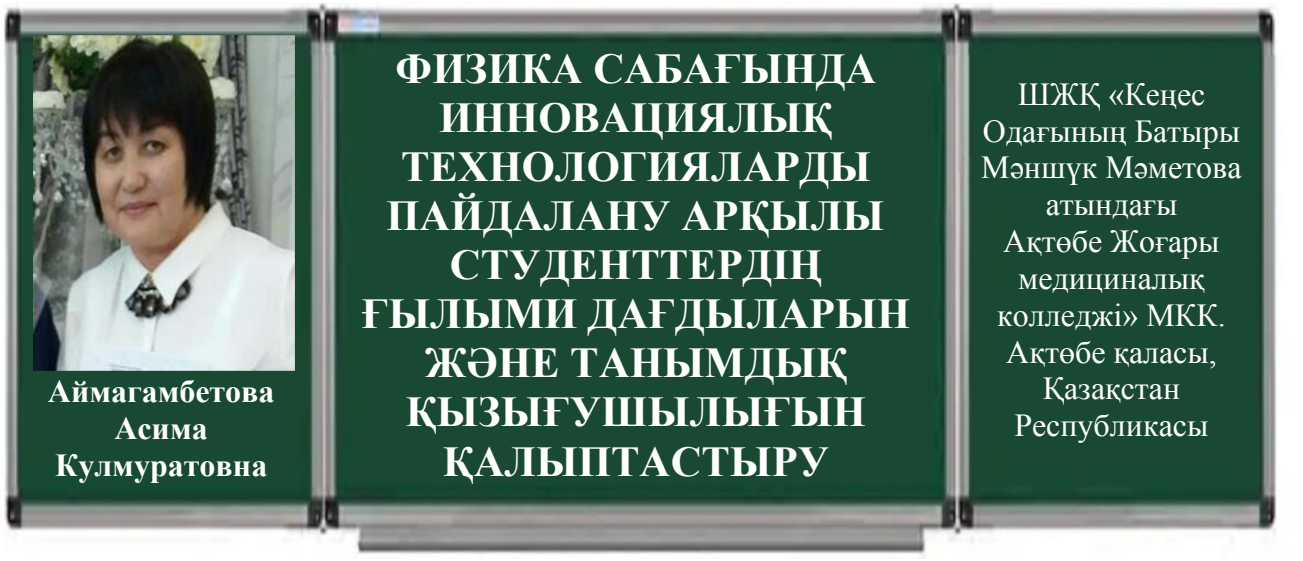
Ғалымдардың зерттеуі бойынша құлағы нашар еститіндердің жас ерекшелігі үлкендер жағы емес, керісінше жастар жағы екендігін айтады. 25 жастағылардың да есту қабілеттерінің нашарлағаны туралы деректер келтіреді. Осылай жалғаса беретін болса болашақта елімізде нашар еститіндердің қатары көбейе түседі деген сөз. УДЗ әдісі неврологияда, офтальмологияда, отоларингологияда, акушерлік және гинекологияда, гидросальпинк әдісі, урологияда қолданылады.

«Дені саудың-жаны сау» - демекші дыбыс туралы алған білімдерімізден пайдалы жақтарын алып, зиянынан қашып, олардың қызықты керекті қасиеттерін пайдалануды үйренейік.

Болашақтағы арманым - физика мен биология ғылымын тереңірек оқып үйреніп, дәрігер болғым келеді.

Ұсыныстар:

- Студенттерге дыбыстың қасиеттерін түсіндіре отырып, құлаққаптың зияндылығын насихаттау және шамадан көп қолданбауға шақыру;
- Жолдан өткен кезде құлаққап киген адамдарға айыппұл салу;
- Дыбыстың медицинада маңызын кеңінен түсіндіру.

Аймагамбетова Асима Кулмуратовна

ШЖҚ «Кеңес Одағының Батыры Мәншүк Мәметова атындағы Ақтөбе Жоғары медициналық колледжі» МКК. Ақтөбе қаласы, Қазақстан Республикасы

Медициналық оқу орындарында физика курсын оқытудағы негізгі мақсат - болашақ медицина қызметкерлерін адам ағзасындағы кездесетін физиологиялық процестердің физикалық құбылыстар мен заңдылықтар негізінде жүретіндігін және осы құбылыстардың заңдылықтарын медициналық мақсаттарда, яғни диагностика мен терапияда қолдануға болатындығын; осы мақсатта қолданылатын медициналық құралдар физиканың заңдылықтары негізінде жұмыс істейтіндігін медицинада әртүрлі мақсатта қолданылатын материалдардың физика-механикалық қасиеттерін қажетті бағытта өзгерту жолдарымен таныстыру ғана емес, болашақ медицина мамандарының аталған заңдылықтар мен құбылыстар негізінде жұмыс істейтін медициналық құралдардың барлық мүмкіндігін толық дәрежеде клиникалық

пәндер мен практикалық медицинада қолдануға үйрету болып табылады.

Оқытушының алдына қойылып отырған басты міндеттерінің бірі – оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыру және жаңа педагогикалық технологияларды меңгеру.

Осы мақсатта сабақты беру тәсілінің бірі- конференция .

Конференция сабақ түрін қолданудың тиімділігі оқуды ғылыми жұмысқа жақындатады. Студенттер баяндама тақырыптарын өздері таңдап, шағын зерттеу жұмыстарын жүргізіп, нәтижелері бойынша сөз сөйлеуге әзірленеді. Студенттер сұрақтар әзірлеп, мәселені талқылауға әзірленеді. Баяндамашыға оқытушы, не мамандар кеңес береді.

Сабақта ақпараттық технологияларды қолдану сабақ уақытын үнемдеуге мүмкіндік береді, студенттерге есептің шешуін ұқыпты да, таза қылып жазудың үлгісін беруге, оқыту барысында көрнекіліктің деңгейін көтеруге, оқу процесін жандандыруға мүмкіндік береді.

Осындай мақсатта мен «Фармация» мамандығында физикадан өткізген конференция сабақтың үлгісін мысалға келтіріп отырмын.

Тақырыбы:
“Электрокардиографияның физикалық негіздері”

Сабақтың мақсаты:

Электрокардиография әдісінің биофизикалық негізін, жүректің биопотенциалдарын зерттеу үшін қолданылатын Эйтховен үшбұрышының негізін түсіндіру; студенттердің шығармашылық қабілетін қалыптастыра отырып, іскерлі, ізденімпаз, интеллектуалды қабілеті дамыған жеке тұлға қалыптастыру

Әдіс- тәсілдер:

- Ауызша баяндау, сұрақ–жауап әдісі, топпен жұмыс, диаграмалармен, кестелермен жұмыс, топтастыру стратегиясы.

- аппарат ЭКГ

Сабақ құрылымы:

I. Ұйымдастыру кезеңі

а) студенттерді түгендеу;

ә) оқу кабинетінің даярлығын тексеру

б) сабақтың мақсатымен таныстыру

II. Тақырыпты баяндау

Жүргізуші:

Түсіріп аспан заңын жұмыр жерге,
Бақтырып жұлдыздарды өскен жерге.
Жансызға жан бітіріп, қолға салып,
Физика кереметті көрсетті елге.

Құрметті, конференцияға қатысушылар, бүгінгі конференция тақырыбы: «Электрокардиографияның физикалық негіздері»

Конференция ұраны: «Физик болмай тұрып, медик болам деу ағаттық»

Конференция жоспарымен және конференция қонақтарымен таныстыру

Конференция жоспары:

1.Баяндама №1 «Жүректің құрылысы және қызметі»

Баяндамашы: Анатомия пәні оқытушысы.

2.Баяндама №2 Тақырыбы: «Эйтховен үшбұрышы» Баяндамашы: Биофизик

3.Баяндама №3 Тақырыбы: «Электродтар» Баяндамашы: физик

4.Баяндама №4 Тақырыбы: «Электродтарды қою» Баяндамашы: медбикелер

5.Баяндама №5 Тақырыбы: «ЭКГ кеуделік бекітпелері» Баяндамашы: медбике

III. Қорытындылау

IV.Рефлексия

«Синквейн»- бес жолды өлең

«Ақша жоғалтсаң – ешеңеде жоғалтпағаның, уақыт жоғалтсаң көп нәрсені жоғалтқаның, денсаулығыңды жоғалтсаң – бәрін жоғалтқаның»

Студенттердің өз денсаулықтарына немқұрайды қарамауын, бірінші байлық — денсаулық екендігі туралы терең түсінік беріледі.

Сабақ-конференция білім беру процесін ұйымдастырудың тиімді нысаны болып табылады. Ол жеке тұлғаны дамытуға бағытталған, зерттеуге үйретеді және шығармашылық қабілеттерін көрсетуге ықпал етеді.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ХИМИЯЛЫҚ ЭЛЕМЕНТТЕР. ЖАЙ ЖӘНЕ КҮРДЕЛІ ЗАТТАР

Айтмуханбетова Нурслу Уринбасаровна

Ақтөбе облысы, Мәртөк ауданы, Саржансай ауылы Саржансай ЖОББМ химия пәні мұғалімі

Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	7.1.2.2. –әрбір элементтің химиялық таңбамен белгіленетіндігін және белгілі атом түрі екенін білу 7.1.2.3-элементтерді металдармен бейметалдарға жіктеу 7.1.2.4-заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктеу
Сабақтың мақсаты:	➢ Химиялық элементтерді атайды ➢ Элементтерді метал және бейметалдарға жіктейді ✓ Заттарды құрамына қарай сиппаттайды

Сабақ барысы	**Мұғалімнің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басы 3 мин	**I. Ұйымдастыру кезеңі:** а) **«Комплимент айту»** әдісі бойынша психологиялық ахуал орнатады в) **«Химиялық элементтер»** бойынша топқа бірігуге нұсқау береді.	Оқушылар шеңберге тұрып **«Комплимент айту»** тәсілі арқылы сыныпта жағымды ахуал орнатады . **«Химиялық элементтер»** бойынша топтарға бірігеді.	**Кері байланыс:** Мадақтау арқылы бағаланады.	Элементтер жинағы
5-7мин	**II Үй тапсырмасы «Серпілген сауал»** тәсілі арқылы сұрақ қояды, өткен тақырыптар бойынша білімдерін еске түсіреді.	 Оқушылар **«Серпілген сауал»** тәсілі арқылы жауап береді., өткен тақырыптар бойынша білімдерін еске түсіреді.	**Кері байланыс:** Мадақтау арқылы бағаланады. «Жарайсың!» «Тамаша жауап»т .б	Экран
Сабақтың ортасы 2 мин	**III** Білімді толықтыру үшін оқулықтағы мәтінді оқуға тапсырма береді**.**	Оқушылар оқулықтан мәтінді оқып танысады, тірек сөздерді дәптерге жазып алады.	**Кері байланыс:** Мадақтау арқылы	Оқулық Химия 7-сынып
10 мин	**IV Жаңа сабақ**	Оқушылар мұғалімнің түсіндіруін тыңдап, берілген	**Кері байланыс:**	А4 парағы Маркер

<table>
<tr>
<td></td>
<td>Мұғалім оқушыларға оқулықтан тапсырма береді.

1-топ «Металдар»
2-топ «Бейметалдар» таңбалары туралы ақпаратпен танысуды, топта талдап, түсіндіруді ұсынады.</td>
<td>нұсқау бойынша топта жұмыс жасайды.
1-топ «Металдар»
2-топ «Бейметалдар»
1-тапсырма. Бір сызықпен «Металлдар» тобы металдарды, «бейметалдар» тобы бейметалды көрсетеді.
<table>
<tr><td>AI</td><td>B</td><td>C</td><td>O</td></tr>
<tr><td>Be</td><td>Na</td><td>CI</td><td>He</td></tr>
<tr><td>K</td><td>H</td><td>Ca</td><td>H</td></tr>
<tr><td>N</td><td>Ar</td><td>Si</td><td>Mg</td></tr>
</table>
Бір-бірін бағалайды.</td>
<td>«Бутерброд» тәсілі арқылы бағалайды

Дескриптор: метал мен бейметалды ажыратады
Жалпы балл 1</td>
<td>Химия 7-сынып</td>
</tr>
<tr>
<td>16 мин</td>
<td>Сабақты бекіту тапсырмалары.

Оқулықта берілген тапсырманы орындатады, бақылайды, мысал, үлгі көрсетеді.

Мұғалім жаңа тақырып бойынша білімдерін тиянақтау үшін жеке, жұптық жұмыстар ұйымдастырады
Жұмыстың орындалуына бақылау жасайды,</td>
<td>2-тапсырма
Химиялық элементтердің атауы мен символдарын сәйкестендіріңдер
<table>
<tr><td>C</td><td>оттегі</td></tr>
<tr><td>N</td><td>қалайы</td></tr>
<tr><td>Ca</td><td>көміртек</td></tr>
<tr><td>H</td><td>алтын</td></tr>
<tr><td>C</td><td>кальций</td></tr>
<tr><td>Pb</td><td>фосфор</td></tr>
<tr><td>Au</td><td>сутегі</td></tr>
<tr><td>O</td><td>азот</td></tr>
</table>
Күрделі заттар:
3-тапсырмаСуреттерге қарап, элементтердің қасиеттерін анықтап, металл немесе бейметалға жіктеңі

Мыс Мырыш
  </td>
<td>Дескриптор химиялық элементтер-дің атауы мен символдарын сәйкестендір еді;
Жалпы балл -4

Дескриптор
Суретке қарап элементтер-дің қасиетін анықтайды
Металл және бейметалға жіктейді

Жалпы балл-4</td>
<td>Оқулық

Химия 7-сынып

Тапсырма жазылған парактар</td>
</tr>
<tr>
<td>Сабақтың соңы

5 мин

1 мин</td>
<td>Кері байланыс «Сандық» әдісі
Үй тапсырмасы §6 оқу, 6-тапсырма
20 химиялық элементтер-дің таңбасын жаттау</td>
<td>Кері байланыс «Сандық» әдісі
Au сандық
Маған бәрі түсінікті.
Ag сандық
Толық түсінбедім.
Fe сандық
Мүлдем түсінбедім</td>
<td>Кері байланыс: «Сандық» әдісі арқылы</td>
<td>3 сандық макеті</td>
</tr>
</table>

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

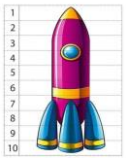
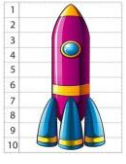
Алкуатова Айгул Шоферовна

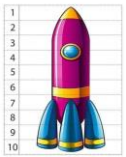
Ақтөбе облысы, Темір ауданы №3 Шұбаркұдық жалпы орта білім беретін мектебінің бастауыш сынып мұғалімі

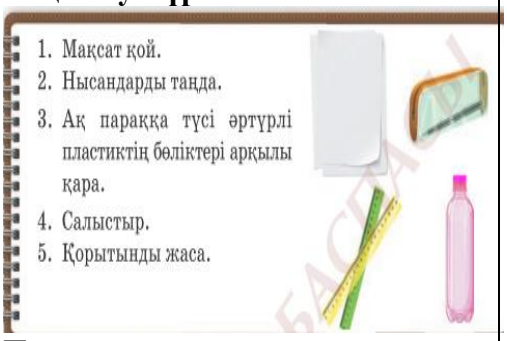
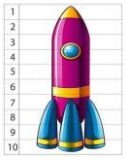
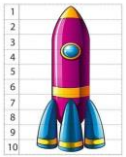
ҚАНДАЙ ДЕНЕЛЕР ЖАРЫҚТЫ ӨТКІЗЕДІ?

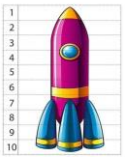
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	2.5.2.1- кейбір денелердің жарықөткізгіштік қасиетін зерттеу; 2.1.2.5 - құрылған жоспарға сәйкес бақылау жүргізу және қорытынды жасау;
Сабақтың мақсаты	Қандай денелердің жарық өткізетінін білу. кейбір денелердің жарық өткізгіштік қасиетін зерттеу; құрылған жоспарға сәйкес бақылау жүргізу және қорытынды жасау;

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңдері	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс-тар
Сабақтың басы 10 мин	**Ұйымдастыру кезеңі** Сабаққа дайындық жасау. Психологиялық ахуалды жақсарту. «2» дегенім нашар баға,алады оны жаман бала, «3»дегенім орта баға,алады оны орташа бала «4»дегенім жақсы баға, алады оны жақсы бала «5»дегенім үздік баға, алады оны үздік қана **Үй тапсырмасын сұрау** **Ұжымдық жұмыс. 9-тапсырма** Қосымша дереккөздерді пайдаланып,түрлі жануарлардың массасын біл. Жаңа ақпаратты достарыңмен талқыла.	Оқушылардың көңіл-күйіне көңіл аудару, оқушылардың назарын сабаққа аудару Үй тапсырмасын оқиды, қосымша ақпаратты сыныптастарына айтып береді.	**ҚБ: «Ракета» әдісі** **Дескрип-тор:** Үй тапсыр-масын айтады-1б	Слайд
Сабақтың ортасы 25мин	**Жаңа сабақ** **Ұжымдық жұмыс** **1-тапсырма** Шамның жарығы қай сөзге түсіп тұр? 	Сұраққа жауап береді	**ҚБ: «Ракета» әдісі** **Дескрип-тор:** Сұраққа жауап береді?	слайд

	Жұптық жұмыс. 2-тапсырма Жарық дегеніміз не? Қандай жарық көздері болады? Жарық көздерін неліктен табиғи және жасанды деп атайды? Жарық-энергияның бір түрі. Ол тірі ағзаларға денені көруге көмектеседі. Жарықтың өзі көзге көрінбейді, бірақ ол басқа заттарды көруге мүмкіндік береді. Біз затты көреміз, өйткені ол жарыққа шағылысады. Сен қараңғыда затты көруің үшін, оған жарық түсуі қажет. Күн ең басты жарық көзі. Күннің жарығы кедергіге кезіккенде, әртүрлі таралады. Сәуле кейбір заттардан өтіп кетеді. Ондай заттарды мөлдір зат деп пе айтады.. **Мөлдірлік** дегеніміз – дененің немесе басқа бір заттың жарықөткізгіштік қасиеті. **(Оқушылардың жауаптары тыңдалады, қажет кезінде мұғалім толықтырып отырады.)** **3-тапсырма Топтық жұмыс. «Зерттеушімін» айдары** Заттың мөлдірлігін қалай дәлелдеуге болады? Болжа. Бақылау жүргіз. Заттың мөлдірлігін білу үшін, затқа жарық түсіреді. Егер дененден жарық өтсе демек ол зат мөлдір зат болғаны. Ал жарық өтпесе,ол мөлдір зат емес.	Әр жұп берілген сұраққа жауап береді. Жарық туралы толығырақ біледі Жарықты алғаш зертеген ғалымдармен танысады Әр топ зерттеу жұмысын жүргізеді Сұраққа жауап береді	Сөзді табады-1б **ҚБ: «Ракета» әдісі Дескрип-тор:** Сұрақтарға жауап береді-1б **ҚБ: «Ракета» әдісі Дескрип-тор:** Сұраққажауап береді, бақылау жүргізеді, қорытынды жасайды-1б **ҚБ: «Ракета» әдісі Дескрип-тор:** Сұраққа жауап береді, жартылай мөлдір денені атайды-1б **ҚБ: «Ракета»әдісі**	слайд Оқулық Суреттер Су құйылған стақан, қасық

	(Оқушылардың жауаптары тыңдалады, қажет кезінде мұғалім толықтырып отырады) **4-тапсырма. Жеке жұмыс** Адамдар неліктен күннен қорғайтын көзілдірік киеді? Көзілдірік күн сәулесін толық өткізе ме? Ойлан. Күннің сәулесін жартылай өткізетін заттар **жартылай мөлдір** деп аталады? **5-тапсырма. Жеке жұмыс** Мөлдір заттарды ата. Адам мөлдір заттардың қасиетін қай жерде қолданады? Сыныпта неліктен терезе көп? Ойлан. **6-тапсырма. Топтық жұмыс** **Айналадағы заттар қай кезде басқа түске өзгереді? Болжа. Бақылау жүргіз.** Параққа қызыл түс арқылы қарасаң,ақ парақта қызыл түсті болады. Өйткені жарық арқылы шағылысып,ақ түс,қызыл түс болып көрінеді. **7-тапсырма. Шығармашылық тапсырма. Ұжымдық жұмыс. «Өнертапқышпын» айдары** Өзіңді өнертапқышпын деп есепте. Шыны не пластик бөтелкелерді екінші қайтара пайдаланудың жолын ұсын. **Қосымша тапсырма. Жеке жұмыс.** Суреттегі заттардың қайсысы жарық өткізеді? Ол үшін қолшамның жарығын заттарға	Мөлдір заттарды атайды, олардың қасиетін айтады,сыныпта неліктен терезе көп екеніне өз жауаптарын айтады Болжам жасайды,болжау арқылы айналадағы заттарды түрлі түстер арқылы қараған кезде заттардың жарық арқылы шағылысып түстердің өзгеріп көрінетінін біледі . Шыны ыдысты, пластик бөтелкелерді екінші қайтара ұсынуға болатын жолдарын өз ойларымен жеткізеді Нәтижесімен бөліседі Өз нұсқасын ұсынады	**Дескриптор:** Сұрақтарға жауап береді-1б **ҚБ: «Ракета»әдісі** **Дескриптор:** Сұраққа жауап береді, болжам жасайды-1б **ҚБ: «Ракета» әдісі** **Дескрип-тор:** Өз болжамдарын айтады-1б **ҚБ: «Ракета» әдісі** **Дескрип-тор** Тәжірибе жасайды, жарық өткізетін заттарды табады-1б	Кеспе суреттер слайд Шыны ыдыс, пластик бөтелкелер Дәптер, алма , кітап ,

	қарай бағыттап тексер. Жарық өткізетін заттарды белгіле. 	Жарық өткізетін заттарды табады		дәптер қап, көзілдірік .
Сабақтың соңы 10 мин	**Бекіту.** **«Еркін микрофон» әдісі** Жарық дегеніміз не? Біз заттарды неге көреміз? Қандай заттарды жарық өткізгіш деп атайды? Неліктен? **Үйге тапсырма** **Жарықты жақсы өткізетін дененің суретін салып келу.** Кері байланыс 	Сұрақтарға жауап береді Сабақты қорытындылайды Үй тапсырмасын алады Кері байланыс жасайды	**ҚБ: «Ракета» әдісі** **Дескрип-тор:** Сұрақтарға жауап береді, Сабақты қорытындылайды-1б	 Кері байланыс парақтары

Оқыту мақсаты, осы сабақта қол жеткізетін (оқу бағдарламасына сілтеме)	**11.2.7.7.**Бәсекелестік кезіндегі патриотизм, тәртіп, ынтымақтастық және әділ ойынды бақылау және талқылау **11.2.3.3.**Қолайлы оқу ортасын қалыптастыру бойынша,біріккен әрі тиімді жұмыс дағдыларын түсіну және анықтау **11.3.5.5.**Өзгелердің дене белсенділігі тәжірибесін байыту үшін білім мен дағдыны қолдану
Сабақ мақсаты	**Барлық оқушылар:** Қазақтың ұлттық ойындары арқылы патриоттық сезімді оятып, әділдіктің әсерін ойын арқылы көрсетеді

	Оқушылардың басым бөлігі: Қазақтың ұлттық ойындарының түрлерін ажыратады және балама ұқсас ойындарды құрастырады **Кейбір оқушылар:** Қазақтың ұлттық ойындарының атауларын атайды және қандай физикалық қасиеттерді дамытатынын анықтайды
Бағалау критерийлері	• Қазақтың ұлттық ойындары арқылы патриоттық сезімді оятып, әділдіктің әсерін ойын арқылы көрсетті • Қазақтың ұлттық ойындарының түрлерін ажыратады және балама ұқсас ойындарды құрастырды • Қазақтың ұлттық ойындарының атауларын атайды және қандай физикалық қасиеттерді дамытатынын анықтады

Сабақ барысы

Сабақтың кезеңі / уақыт	**Педагогтың әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Құрал-жабдықтар (ресурстар)**
Сабақтың басы 5 минут	Оқушыларды сапқа тұрғызу, сәлемдесу, рапорт беру. Сабақтың мақсатын түсіндіру. Бір орында: Оңға, солға, кері бұрылу. 2.Жүру: 3.Жүгіру: Бір орында жалпы дене шынықтыру жаттығуларын орындау.	Қолды жоғары көтеріп, аяқтың ұшымен жүру. Қолды жанға созып өкшемен жүру. Жартылай отырып, толық отырып жүру. Еркін жүгіру, түзу аяқты көтеріп жүгіру ,аяқты артқа түзу жүгіру, екі жаққа аяқты көтеріп жүгіру.. Жүріске ауысып, тыныс алу жаттығуларын орындау.		Жер үстіне жайылған маттар бар үлкен, таза алаң.
Негізгі бөлім 35 мин	**Презентация және бейне көрсету.** **1-тапсырма** Бағалау критериясы біріккен әрі тиімді жұмыс көрсетеді. **Саралау:** 1) Қабілеті төмен оқушылар рөлдік қызметтерге қатысады. 2) Қабілеті орта оқушылар сұрақ-жауаптарға рөлдік	**«Көкпар»** Ойынның алғашқы балама нұсқасы: ойынға - екі команда қатысады. Ойын алаң ортасынан басталады. Қарама қарсы жақта қазандық орналасқан. (қаз т. аудармасы. «котел»). Ысқырық бойынша «көкпар» ие болу жарысы басталады.Жеңіске жеткен капитан, ойынды бірінші болып бастайды. Ол өзінің командасындағы мүшелерге «көкпарды» беріп, «қазандыққа» жүгіріп барып, оны «қазандыққа» лақтыру керек. Команда бір ұпай алады. Қарсылас команда қарсыластардың жолын жауып, қарсылас командаға «қазандыққа» өтуге мүмкіндік		 Жүгіруге арналған жол және кең таза кеңістік. Фишкалар конустар,мұғалімге ысқырық, бор, секундомер Әрбір тапсырма үшін үлкен бос кеңістік.

	қызметтерге қатысады. 3) Қабілеті жоғары оқушылар көшбашылық жасап стратегия тактика жасайды.	бермей кедергілер құрастыруы қажет. Адал ойындағы адамгершілік құндылықтары туралы шағын топтарда талқылау. Ойыншыларды қошеметтеу, сырттай бақылау **2-тапсырма** Бағалау критериясы ойын кезінде әр-түрлі физикалық әрекеттерде дағдыларды түсініп қолданады. **«Ақсүйек»** Бастаушы ақсүйекті басқаларға көрсетпей жасырады. Ойыншылар қай жаққа жасырғанын көрмей тұрады. Жасырып болғаннан соң, бастаушы: «Ал, іздеңдер» деп бұйырады. Бәрі іздейді. Ақ сүйекті тапқаны: «Мен таптым!» деп айқайлайды да, ақ сүйекті жоғары көтеріп көрсеткеннен кейін сөреге қарай жүгере жөнеледі. Қарсыластары оны қуып жетіп ұстап алуға тиіс. Ұсталып қалса, ол ақсүйекті өзін ұстаған ойыншыға береді. Ол әрі қарай жүгіреді. Сөйтіп ақ сүйекті қай топтың ойыншысы сөреге жеткізсе, қарсы топтағылар жеңілген есебінде ән салып береді. Ойын осылайша жалғаса береді.		 Мұғалімге арналған ысқырық. Аумақты белгілеу үшін фишкалар/конустар.
Сабақтың соңы 2 минут	Құрал-жабдықтарды жинау. Бүгінгі сабақты қорытындылау. Үйге тапсырма	Ойын арқылы мәселелерді шешу дағдылары табу		Кең, таза кеңістік әрбір әрекет үшін. Мұғалімге ысқырық
Кері байланыс 3 минут	Сабақ тақырыбына байланысты сұрақ-жауап	Сұрақ-жауап Қандай қиындықтар болды? Шешу жолдары? Оқушыларды орындаған жаттығуларына қарай талдау және бағалау. Өзін-өзі бағалау парағы.		Бағалау парағы

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Белая Светлана Владимировна

НРАВСТВЕННОЕ ВОСПИТАНИЕ ПОДРОСТКОВ НА УРОКАХ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

учитель русского языка и литературы Жайсанская ОСШ Мартукской район Актюбинского области

Сегодня высокая нравственность - едва ли не самая важная и необходимая для человека и общества в целом и, к великому сожалению, самая “немодная” черта характера, “непопулярная”. По мнению некоторых ученых - социологов, нынешнее молодое поколение мы потеряли: под натиском развращающего воздействия телевидения, Интернета только 7% процентов молодых людей называют нравственность жизненно важным качеством.

Человек, если он хочет быть достойным этого звания, не может жить без морали и нравственности. Качества эти не врожденные, не генетический код передает их из поколения в поколение. Есть множество примеров, когда дети весьма интеллигентных, высокообразованных, честных и порядочных родителей становились подонками общества.

И, наоборот, в неблагополучных семьях вырастали яркие личности с чистыми помыслами, с неутомимой страстью к добрым делам, скромные и очень строгие к себе. Правда, к сожалению, не без оснований говорим мы иногда о том, что ребята не приучены к труду, не берегут добро, ждут “всего и сразу от своих предков”.

Да только кто же виноват в этом? Семья? Школа? Улица? Да. Каждый по отдельности и все вместе.

Да, нужно воспитывать в детях убежденность, что добро победит. Да, нужно учить их воевать за эту победу. Да, нужно, чтобы они не боялись в процессе борьбы набить себе синяков и насмешек. Но самое главное - самим нам соответствовать этим принципам.

Мы, учителя, должны помнить: на нас смотрят свои и чужие дети, по нашим поступкам судят они о жизни, в которую вступают. Они сменят нас завтра в классе, за пультами управления, но основы их взглядов и привычек закладываются сегодня. И уроки гуманных взаимоотношений они усваивают сегодня. Дома, в школе, в частности, на уроках литературы.

О гуманизме уроков литературы следует сказать особо. Ведь, несмотря на многолетние споры о формах и методах преподавания литературы, сегодня ясно, как день, что главное назначение современного словесника — быть источником нравственного влияния. “Ничто, кроме литературы, - говорил П.М. Неменский, - не может передать опыт чувств многих человеческих жизней. Так, можно через литературное произведение пережить унижение раба или горечь одиночества старости, оставаясь при этом молодым человеком нашего времени. Именно такое воздействие и формирует душу, обогащает узкий личный опыт гигантским опытом человечества”.

Порой мы, педагоги, видим и чувствуем, что основная масса наших учеников просто по долгу службы отсиживает положенное и отвечает на уроках.

А ведь очень хочется, чтобы на уроках литературы учащиеся горевали или смеялись, удивлялись или возмущались, хочется научить школьников понимать поведение человека, самого себя, окружающих его людей, т.е. узнавать в литературных героях себе подобных, помочь ученику разрешить собственные проблемы средствами литературы, понять, что такое хорошо и плохо, учить бороться с “плохо”, ставить и ставить перед учениками вопросы, искать вместе с ними ответы, беседовать, спорить о жизни, о людях.

Предметом каждого изучаемого произведения является человек, его жизнь и поведение в разных ситуациях. Как бы далеки ни были события, о которых нам рассказывают Пушкин, Лермонтов, Гоголь, Грибоедов, Толстой, Достоевский, нравственные проблемы, поднятые ими в их произведениях, звучат злободневно в наше бурное, сложное время.

Достойно продолжают классические традиции и пополняют сокровищницу нашего национального словесно-художественного творчества писатели Ю. Казаков, В. Шукшин, А. Платонов, В. Солоухин, К. Паустовский, А. Рыбаков, В. Астафьев, Ф. Абрамов, В. Распутин и другие.

Их произведения - благодатная почва, на которой можно вырастить высоконравственных людей, откуда можно впитать представления о хорошем и плохом, о честном и порочном, об обыденном и высоком из всего множества явлений, из которых складывается наша жизнь.

Работая над проблемой “Нравственное воспитание на уроках литературы”, я убедилась, как по-разному воспринимают учащиеся произведение, поэтому нужно осторожно относиться к их суждениям, стремиться к тому, чтобы личность писателя, его моральный облик, образы, созданные его творческой натурой, стали для ребят близкими и понятными. Ведь каждый человек, кто раньше, а кто позже, задумывается - каким человеком быть?

Какие нравственные ценности взять с собой из стен школы?

Мы же, учителя, стараемся помочь им своими уроками литературы как можно раньше осознать себя личностью, сделать свой нравственный выбор.

Каждому учителю-словеснику всегда надо помнить, что литература - это искусство слова, и следует видеть в классике средство воспитания души, гуманизма, духовности, общечеловеческой нравственности, сделать книгу средством познания себя и окружающих людей, максимально приблизить ее к современности, к миру ребенка и тем самым дать толчок к самостоятельности.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Божыбаева Айым Кенелдиковна

Ақтөбе облысы Мұғалжар ауданы Мұғалжар жалпы білім беретін орта мектебі дене шынықтыру пәні мұғалімі

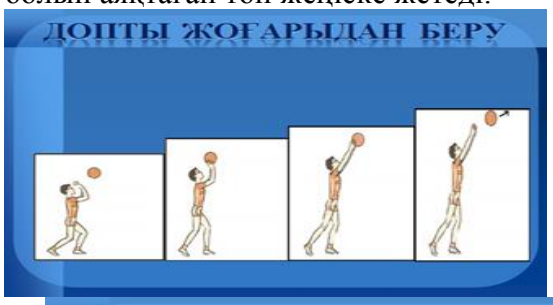
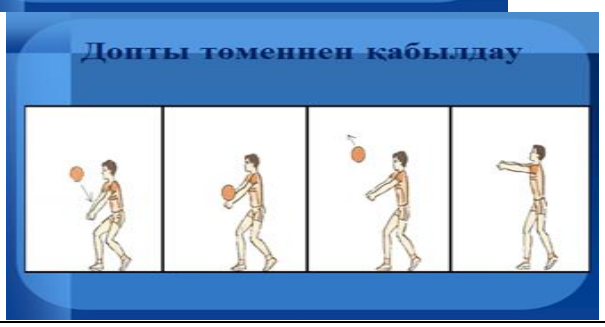
ВОЛЕЙБОЛ. ОЙЫН ЕРЕЖЕЛЕРІ

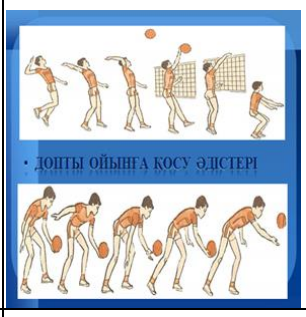
Оқу мақсаттары	6.1.1.1. кең ауқымдағы арнайы спорттық қимыл-қозғалыс әрекеттерінің дәлдігін, бақылауды және икемділікті дамытуға арналған қимыл-қозғалыс дағдылын жетілдіру
Сабақ мақсаттары	Волейбол ойынының мазмұнын, ережелерін, ерекшеліктерін, қабылдау әдіс-тәсілдерін үйрету. Оқушылардың волейбол ережесін қаншалықты деңгейде меңгергендерін тексеру, ойын туралы түсініктерін толықтыру. Арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде қимыл- қозғалыс дағдыларын және олардың орындалу ретін түрлендіру, денсаулықты нығайту жаттығулары барысында қауіпсіздік мәселелері бойынша хабардар болу.
Бағалау критерийі	Арнайы спорттық техникалардың дағдылары мен реттілігін таңдайды
Тілдік мақсаттар	Оқушылар: ойындар олардың физикалық және спорттық дағдыларын дамытуға көмектесетіндігі туралы өз түсініктерін көрсете және сипаттай алады. Пәндік лексика және терминология мыналарды қамтиды: ыршыту допты беру, лақтыру, қағып алу, допты алып жүру, қарсылық білдіру, Талқылауға арналған сұрақтар: - бұл ойында қандай тактиканы қолдандыңыз? - допты ұстап қалу немесе доппен ілгері жүру үшін қандай тактикаларды пайдаландыңыз? - бұл ойынды жақсырақ ойнау үшін, сендерге нені жетілдіру қажет-жеке немесе командалық дағдыларды ма? - ойындардағы қауіпсіздік туралы неліктен хабардар болуымыз керектігін айта аласыздар ма?
Құндылықтарды дарыту	Ынтымақтастық: өзара жақсы қарым-қатынас орнатады, ынтымақтастық дағдыларын қалыптастырады, бір-біріне көмек көрсетеді. Академиялық әділдік: бір-бірін әділ бағалайды, идеялары мен ой-пікірлеріне құрметпен қарайды. Өмір бойы оқу: алған білімін өмірмен байланыстырады, кері байланыс орнатады, білім алуға деген сүйіспеншілікті қалыптастырады. Патриотизм және азаматтық борыш: Отанға деген сүйіспеншілікті, адалдықты, өз іс-әрекеттерімен дәлелдейді.

	Өзіне және өзгеге құрмет: топтық жұмыс, жұптық жұмыс кезінде жүзеге асырады. Еңбек пен шығармашылық: альтернатив ойынды ұйымдастырады, ойын барысында жеңіске талпынады.
Пәнаралық байланыстар	қазақ тілі, өзін-өзі тану, музыка
АКТ қолдану дағдылары	Ноутбук, проектор, слайд, музыка , волейбол добы, ысқырық, волейбол ойынының суреттері
Бастапқы білім	Ойын техникасының дағдысын дамыту. Спорттық және қозғалмалы ойындар. Волейбол ойыны: Волейбол добын беру және қабылдау түрлері туралы түсінік беру 1.Сапқа түрғызу.Ойыншының алаңа тұру,орын ауысу тәртібі.Допты жоғарыдан беру, алу,төменнен беру, алу тәсілдерін түсіндіру,орындалуын көрсету.Допты әріптесіне бір-біріне беру әдістерін үйрету. Допты әріптесіне екі қолмен жоғарыдан беру әдістерін үйрету.

САБАҚТЫҢ БАРЫСЫ

Сабақтың кезеңдері	Оқушының әрекеті	Педагогтің әрекеті	Оқу ресурстары
Сабақтың басы 13 минут	Дайындық бөлімі: Оқушыларды қатарға тұрғызу. Сәлемдесу.Оқушылардың спорттық киімдеріне назар аудару. Сабақтың тақырыбымен және мақсатымен таныстыру. Бағалау критерийлерін анықтау. Техника қауіпсіздігін ескерту. Бой жазу жаттығуларын,жүгіру жаттығуларын орындау. Сапқа тұрғызу. Кезекші мәліметі, сәлемдесу. Назар аудару жаттығулары «Оңға» «Солға», бұрылу «Саптық адыммен алға қадам бас!» Жүру бағытында орындалатын жаттығулар: 1.Қол жоғары аяқтың ұшымен жүру 2.Қол белде, өкшемен жүру 3.Қол белде, аяқтың ішкі, сыртқы қырымен жүру 4.Қол желкеде, жартылай отырып жүру 5.Қол тізеде, отырып секіру Жүгіру бағытында орындалатын Жаттығулар: Тізені жоғары көтеріп жүгіру 2.Өкшені жамбасқа лақтыра жүгіру 3.Аяқтың басын алға сілтей жүгіру 4.Оң,сол жақпен қолды айналдыра жүгіру 5.Артпен жүгіру 6.Жай жүгіру 7.Спорттық жүріс ,жүгіріс.Тыныс жолдарын қалпына келтіру.	Оқушылардың қатарда түзу тұруын қадағалау. Келмеген оқушылардың себебін анықтау. Оқушылардың сабақтың тақырыбы мен мақсатын мұқият тыңдауын қадағалау. Бой жазу жаттығуларын ережеге сай орындалуын қадағалау. Волейбол ойынының қозғалысы адам баласына аса пайдалы табиғи қозғалыс пен дене мүшелерінің қимылынан жүгіру, жүру, секіру, лақтыру т.б. жаттығулардан тұрады. Бұл ойынды он жасар баладан бастап қай жаста болмасын ойнай береді. Сондықтан да, волейбол дене тәрбиесі пәні жаттығуларының бірі ретінде ең тиімді	Үлкен бос кеңістік, волейбол доптары, ысқырық, конустар, уақыт өлшегіш. Үлкен бос кеңістік, волейбол доптары, ысқырық, конустар, уақыт өлшегіш, шеңберлер.

<table>
<tr><td></td><td>Бой жазу жаттығулары</td><td>де ағзаға пайдалысы болып табылады.</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Сабақтың Ортасы Негізгі бөлім 25 минут</td><td>Волейбол ойынының шығу тарихы видеолар көрсету
Тапсырмалар орындау
1.Допты жарға ұру
2.Екі топқа бөлініп , допты аяқтың ортасымен беру, допты жоғарыдан екі қолмен беру
3. Қарама-қарсы тұрып допты бір –біріне беру
4.Допты білекпен беру
5.Толығымен денемен жатып допты беру
6.Допты алып жүру
7. Шеңберде ойыну
Допты бер де – отыр». Қатысушылар 2-3 қатарға тұрады. Әр қатардың алдына капитандары 2-4м ара қашықтықта қолында добымен тұрады. Белгі берісімен капитандар допты кеуде тұсынан екі қолмен немесе (бір қолмен иық деңгейінен) Қатар алдында тұрған ойыншыға лақтырып береді. Алдында тұрған қатысушы допты ұстап, капитанға қайтарып жылдам отырады да, екінші қатысушыға допты береді, сөйтіп ойын жалғаса береді. Соңғы ойыншы допты капитанға бере салысымен капитан допты жоғары көтерісімен барлық қатысушылар орнынан жылдам тұрады. Ойынды бірінші болып аяқтаған топ жеңіске жетеді.

  </td><td>Ойын барысында нақты қоз-ғалыс нәтижесінде ең бастысы адамның кор-динациясы қалыптаса-ды. Қандай жаттығу болмасын, қозғалыс барысында нақтылы орындалады. Айталық, щабуылдау кезінде допты қарсыласының алаңға дәл түсіру, бол-маса допты әріптесіне дәл бере білу, допты қарсыласының алаңы-на алдап тастау т.б. Демек адамның барлық қабілет-қасиетін қа-лыптастыратын ойын-ның бір түрі. Қатысушылардың тұ-рысына және допты бе-ру барысында мұқият қарап дайын болу ке-рек. Сіз ойынның ере-жесін ұстандыңыз ба? Допты оң және сол қолымен алып жүру керек. б) 5-6 мықты ойыншылар бөлек топ-қа іріктеліп, алаңның ортасында дайындала-ды. Сұраңыз: Сіздің тобыңызға жетістікке жету үшін қандай әлеуметтік және сыни ойлау дағдыларының көмегі тиді.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Волейбол ойынындағы допты алып жүру және беру техникасын жетілдіруге арналған жаттығуларды қарама-қарсы лекке тізбектеліп орындаңыз және баламалы жаттығу түрін ұсыныңыз:</td><td></td></tr>
</table>

	Дескриптор - әріптесіне допты тура бағыттап, қабылдауға оңтайлы жағдай жасайды; - допты алып жүреді, кедергілерден оңай өту үлгісін көрсетеді; - допты аяқтың ішкі жағымен биік көтермей береді; - берілген тапсырмаларды тез орындау жолдарын, жетілдіру үшін баламалы жаттығу түрін ұсынады.	
	  	
Сабақтың соңы 7 минут	Сабақты қорытындылау: Мақсаты: Қол жеткен нәтижелер туралы ойлану, өзіндік талдау жүргізуге дағдыландыру. Тақырыпты меңгеру деңгейін анықтау. Сипаттама: Оқушылар өз беттерінше сабақтың басында қойылған сұраққа жауап береді. Өткен тақырып туралы кері байланыс беру үшін мұғалім сұрақ қояды, оқушылар ауызша жауап береді. Мұғалім әрекеті: Сұрақ-жауап арқылы кері байланыс жүргізеді. Сабақ басында қойылған сұрағына әр оқушыдан жауап сұрайды. Жақсы нәтижеге қол жеткізген оқушылар мен үздіктерді атайды. Жетілдіру жаттығуларын ұсынады. Оқушының әрекеті: Қиын болған немесе жүзеге асыра алмаған мәселелер бойынша сұрақ қояды. Үздік нәтиже көрсету үшін өзіндік ойлармен бөліседі. Сабақ басындағы мұғалім сұрағына жауап береді. 	

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Ержанова Гульмира Есбосыновна

Ақтөбе облысы, Алға ауданы №1Алға мектеп-бақшасы музыка жетекшісі

«НӘР БЕРГЕН ӘН БҰЛАҚТАН» ӘДЕБИ МУЗЫКАЛЫҚ КЕШ

Мақсаты: Ән өнерімізге жарық жұлдыздай сәуле шашып айырықша із қалдырған «Вальс падишасы» атанған Шәмші Қалдаяқов өмірі мен шығармашылығына шолу жасай отырып әндермен таныстыру.

1-ші жүргізуші

-Құрметті әнді қадір тұтатын қонақтар. Ән өміріне жарық сәуле шашып, айырықша із қалдырған қазақ халқының мақтанышы Шәмші Қалдаяқовтың

«Нәр берген ән бұлақтан » атты кешімізге қош келдіңіздер.

2-ші жүргізуші. Ш.Қалдаяқов 1930 жылдың 15 тамызында Оңтүстік Қазақстан облысының Отырыр ауданындағы Шәуілдер ауылында дүниеге келді

1-ші жүргізуші. Адам жылап туады, жатады оны жұбатып, және жылап өледі, өзгені де жылатып.

Жылайтыны туа сап ,жамандар бар қинайтын,

Жылайтыны өлгенде, жақсылары бар қимайтын.

2-ші жүргізуші. Қазақтың біртуар перзенті, вальс падишасы атанған Шәмші Қалдаяқов өз заманының елеусіз құрбанына айналған. Дегенмен ұлы дарын өмірден өткен мен көңілден кетпейді. Оған дәлел қыстың суығында жүректерді жылытатын Шәмші әндері болмақ.

Ән «Тамды аруы»

Ана теңдесі жоқ таусылмайтын жыр. Өнер қайраткерінің қай қайсы болмасын өз шығармашылығында арнайы ананы сөз етпей кетпейтін болған.

2-ші жүргізуші. «Ана туралы жыр» әнінің шығуына себеп болған Шәмші ән дүниесіне жетелеген аяулы анасының мезгілсіз дүниеден кетуі.

Анасының арманда кетуі Шәмшіні қатты тебрентті. Жазылмайтын дертке шалдықан анасы Алматыдағы баласын шақырттады;

-Балам,-деді көзіне жас алып-Жалғыз тілегім сен аман бол. Бұл өмірде жазған әнің айтылмай қалмасын, әнің ұзаққа жетсін.

1-ші жүргізуші

-Апа, қарыздармын саған.Қарыздармын. Сенің басыңа кесенеден ескерткіш орнату менің қолымнан келе қоймас. Бірақ саған әсем әніннің ең асылын ешқашан ұмыт болмайтын ескерткіш қалдырамын. Бұл ән алдындаңы ешқашан өтелмейтін борышын сезінген баланың көз жасы еді.

Ән» Ана туралы жыр» орындайтын хор

2-ші жүргізуші. 40 – жылдан астам шығармашылық қызметінде Ш.Қалдаяқов 300-ге жуық ән жазған. Болашақ ұрпақтарына қалдырған тамаша ән мұрасы күні бүгінге дейін шағын бас қосу кештері мен той-думанда, сонымен қатар, салтанатты мерекелік кештерде орындалады.

1-ші жүргізуші. Бұл әндерді жұртшылық барлық жерде әулетте шырқайтын болған. Оны шақырған әншілерде,тыңдаған тыңдаушылар да ерекше жігерленіп рухына рух қосады. Шығармашылығының негізгі тақырыбы махаббат тақырыбы болатын. Ән өнерінің інжу –маржаны боп табылатын өлеңдері

осы тақырыпқа арналған **Ән «Әнім сен едім»**

2-ші жүргізуші. Шәмші Қалдаяқов Қазақстан Республикасының Ән ұраны «Ана туралы жыр»**,** «Арыс жағасында», «Ақ ерке-ақ жайық», «Ақ бантик», «Кешікпей келем депең», «Бақыт құшағында, «Қайықта» т.б .халық арасында кең тараған әндердің авторы.

1-ші жүргізуші. Танымал әндері жазудағы тамаша табысы үшін композитрге «Қазақстан Республикасының халық әртісі атағы беріледі.

Хорды орындауында Шәмші әндерінен папури

2-ші жүргізуші. Жалын атқан сезім сыйлап баршаға

Жүректерді шаттандырдың қаншама
Жан күйемді тебірентер тәтті әуен
Жаса мәңгі жұлдызды Шәмші аға
Хош иісті бұйра бүршік аршаға
Ұқсатушы ем нұр бейнеңді бір шама
Ақпан соқса, тоқпан соқса өлмейтін
Әдемі әндер қалдырдың сен, Шәмші аға

Ш.Қалдаяқовтың өзіндік лирикалық сырласу мелодиялық бояу жылы лебімен тартымды. Оны халқы «Вальс падишасы»деп атайды. Себебі оның әндерінің ырғағына бүкіл әлемнің әйгілі – вальсті билемей тұра алмассың **«Вальс биі»**

2-ші жүргізуші. Шәмші Қалдаяқұлы өзінің қайталанбас қолтаңбасы, қазақ халқының ән өнерін биік белеске көтерді. Оның шығармашылығы – ұлттық мәдениетіміздің тамаша көрінісі. 62 – ге қараған шағында ұзаққа созылған ауыр науқастан «Қазақ вальсінің королі» атанған көрнекті композиторымыз дүниеден өтті

1-ші жүргізуші. Бірақ оның әндері мәдениетіміздің «Алтын қорынан» мәңгі орын алып кетті. Осындай ғаламат әндер шығарған Шәмшіні өлді деуге болмайды. Ұрпақтарына қалдырған мұрасы мәңгі жасайды деп сенеміз.

«Шімшіге арнау» Мұқағали Мұқатаев

Сол күндер ғой жүректің аңсағаны
Саған шөлдеп,айызым тамсанады
Өкінішпе білмеймін,қуанышпа
Өз-өзіммен жүрегім ән салады
Әнсіз өмір-өмір ме, қаңсай ма
Өзегіңді өртеп дерт, жаншымай ма
Махабатқа арнап бір ән шығарсың
Шәміл-ау, Шәмші қайда, Шәмші қайда
Шәмшіге айт, тағы да бір таңдандырсың
Жандандырсын жүректі, жандандырсын
Мәңгі өлмес махабатым айта жүрер
Мәңгілік өлмейтұғын ән қалдырсын

Хор «Шәмшіге арнау»
Өлеңін жазған; К.Құрманғалиев
Әнін жазған: И.Исаев

Балған жаста,кәрі де
Тауда,таста бәріде
Қосылып тұр тербеліп
Шәмші ағаның әніне

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ҰСТАЗ — МЕКТЕПТІҢ ЖҮРЕГІ

Ермагамбетова Амансулу Мурзагуловна

Ақтөбе облысы, Алға ауданы Қарағаш ауылдық А.Байтұрсынов ат. ОМ музыка пәні мұғалімі

«Шұғыла» би ансамблінің орындауында. «Қазақ биі»

I -жүргізуші: - Қайырлы күн, құрметті қонақтар, ұстаздар, оқушылар. Бүгінгі ұстаздар мерекесі қарсаңында өткелі отырған. «Ұстаз — мектептің жүрегі» атты мерекелік кешімізді бастауға рұқсат етіңіздер!

II -жүргізуші: Ұстаздық өте жауапты мамандық екені баршамызға белгілі. Ол – мектептің де, қоғамның да, ғылымның да, білімнің де, ұлттың да, адамгершілік пен ерліктің де, жақсы мінез бен ақындықтың да нағыз жанды өкілі.

I -жүргізуші: Ол – әрі ғалым, әрі шешен, әрі көшбасшы. Ұстаз – мейірім, махаббат, сүйіспеншілік, жанашырлық сезімдерінің көрігі. Ұстаз – білім беру сапасын арттыру саясатын тікелей жүзеге асырушы. Ол – мемлекетімізді құрметтеу жауапкершілігін шәкірттеріне жеткізіп дарытушы. Мемлекетіміздің өркениетті даму саясатының мектептегі насихатшысы да – ұстаз. Оқушылардың өлең шумақтарына кезек берейік

II - жүргізуші:

Ия, бүгін сол, мектептің айнасы, бәйтерегі, ұстаздар қауымының төл мерекесі. Олай болса, бүгінгі күн ұстаздарға арналмақ

Ақырын жүріп анық бас.
Еңбегің кетпес далаға
Ұстаздық еткен жалықпас,

Үйретуден балаға, - деп Абай атамыз айтқандай, **келесі сөз кезегін мектеп директоры Уразова Анар Сексенбайқызына беріледі. I - жүргізуші:** Бүгін бізге қонаққа келіп отырған ардагер ұстаздарымызға сөз кезегін берейік.

II - жүргізуші: – Мұғалім еңбегінің әлеуметтік мәніне, елдің мәдени өміріндегі белсенді рөліне кезінде қазақ зиялылары көп көңіл бөлген. Ахмет Байтұрсынұлы “Жақсы мұғалім мектепке жан кіргізеді, басқа кемшілігі болса, мұғалімнің жақсылығы жабады, білдірмейді” – деген болатын. Мұғалім білім нәрін себуші.

I - жүргізуші: Шынымен де, мен де осы сөзің дәлелді бола түсуі үшін мына жыр шумақтарын қосайын:

Ұстаз болу – жүректің батырлығы,
Ұстаз болу – сезімнің ақындығы,
Ұстаз болу – мінездің күн шуағы,
Азбайтұғын адамның алтындығы –

деп ақын Ғафу Қайырбеков ағамыз жырлағандай, келесі әнге кезек берейік:

Ән: «Ұстазым» орындайтын 7-сынып оқушысы Уразгалиева Н.

II - жүргізуші:

Күллі өмірін жеткіншекке арнаған
Мұғалімді ардақтайды барша жан
Ол мектептен шықпаса да қыс — жазы,
Жемісі оның жердің жүзін шарлаған.

Келесі қыздар тобы: «Ұстаздарға қошемет» әні

I - жүргізуші: — Ұрпақпен өмір жолы жалғанады,
Көңілді күндер тусын алдан әлі
Ән-шашу әсем әуен, түрлі өнер,
Бүгінгі күн сіздерге арналады.

Ән: «Ұстазым менің ұстазым» орындайтын ҚайырмұханбетА.

II - жүргізуші: Ұстаз — шәкірт алдында сыйлы адам. Ұстаз жайлы айтылар сыр да, жыр да көп. Ұстаз сенімін ақтау —

адамгершіліктің белгісі. Мұғалімнің жүрегі соғып тұруы үшін: жауаптылық, қажырлылық, білімділік, жүректілік, сүйіспеншілік, сабырлылық керек екен.

Хор: «Ұстаз-ана»

І -жүргізуші: Тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйіні ғылым иесі ғалым да, ел қорғаған батыр да, тілінен бал тамған ақын да, тегеуріні темір балқытқан жұмысшы да, егін салған диқан да, мал бағып терін төккен шопан да, көк күмбезінен әрі өткен ғарышкер де бәрі-бәрі ұстаздан білім, тәлім алған, сондықтан ұлағатты ұстаздар сіздерге бүкіл адам баласы құрметпен бас иеді. Осымен ұстаздарға арналған мерекелік кешіміз өз мәресіне жетті. Сау саламатта болыңыздар!

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	2.1.2.1 түрлі сипатты әндерді жеке, ансамбль және хор құрамындаән айту ережесін сақтап орындау;
Сабақтың мақсаты	Түрлі сипатты әндерді жеке, ансамбль және хор құрамындаән айту ережесін сақтап орындайды;
Құндылықтар	«Мәңгілік ел» жалпы ұлттық идеясы бойынша,қоғамдағы бірлікке, оқушылар арасындағы достық, силастық, қарым-қатынасты сақтай білуге тәрбиелеу. Отбасы құндылықтарын бағалауға баулу.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	**Сәлемдесу.** «Көңіл күй» Оқушылар көңіл-күй эмоциясын көрсетеді Спорт сенің серігің Жанға дауа, қолға күш. Сергітетін адамды Қимыл менен қозғалыс. **Қызығушылығын ояту** Сабақ мұғалімнің қалауы бойынша әсем әнмен басталады. *Ынталандыру сәті:* тақтаға өлең жолдарын жазып қою.	Амандасады. Бәрі бірге	Мәлімет ті дәптерге жазады	Оқу жабдықтары меноқу құралдары

Сабақты ңортасы	***Ашық сұрақтар:*** *– Қысқы табиғат аясынасаяхатқа шықтың ба?* *– Қандай қыстық ойындарды ойнадың?* *Қандай қызықты сәттер есіңде қалды?* **1 тапсырма. «Ой бөліс»** Ер Төстіктің: «Денсаулықты нығайту үшін не істеу керек?»сұрағы бойынша әңгіме құра. *– Ойынды өмірмен байланыстырып, дәлелде.* **2 тапсырма. Мәтінді оқы.** -Үн таспадан түрлі дыбыстарды тыңда.Дыбыстарды спорттың қай түрімен сәйкестендіресің? -Спортшыларға қай шулы аспаппен қолдау көрсетесің? (дабыл,асатаяқ,ысқырық) **3 тапсырма. Музыка тыңд*ау*** Е.Елгезеков «Чемпиондар»әнін тыңдату. *– Қандай қазақстандық чемпиондарды танисың?* **4 тапсырма.Ән үйрену.** «Спорт – біздің досымыз»(М. Сағатов) әнін үйрету. *– Ән қандай формада жазылған?* *– Әннің орындалуын қандай динамикалық белгімен көрсетередің?* *– Ән мазмұны сені қандай құндылыққа жетелейді?* *Акцент (екпін түсіріп орындау)* – музыкада белгілі бір нотаны не үлесті салмақтап қатты орындау. Әндерді мазмұнына сай сезімталдықпен орындауға, ән айту ережелерін сақтауға үйрету. Хормен ән айту дағдыларын пысықтайды Үйге тапсырма: «Спорт-біздің досымыз» әнін жаттау	Шулы аспаппен қарапайым ырғақты орындайды. Оқушылар қысқы демалысында қандай спорт түрлерімен айналысқаны туралы әңгімелейді. Ер Төстіктің сұрағына жауап беріп,өз ойларын айтады. Мәтінді оқып. Дені саудың жаны сау» дегенді түсіндіріп,сұрақтарға жауап береді. Үнтаспадан дыбыстарды тыңдап сәйкестендіріп,ысқырықты пайдаланатынын айтады. **Музыка тыңдау** «Чемпиондар әні» (Е. Елгезеков). Мағына сын ашып,әңгімелейді.Өздерінің жақсы көретін спортшыла ры туралы айтады. **Ән орындау** Ән айту ережелерін сақтап «Спорт біздің досымыз» әнін орындайды. Ән шумақты-қайырмалы формадажазылғанын анықтайды. Балалар ән айту ережесін сақтайды Оқушылар келесі сұрақтарға жауап береді: - бүгінгі сабақта мен....түсіндім,	*Бәрі бірге* **Дескриптор:** ЕрТ өстіктің сұрағына жауап беріп өз ойларын айтады. *Жарайсың* **Дескриптор:** Денсаулық туралы , сұрақ қа жауап беріп өз ойларын айтады. *Жарайсың* **Дескриптор:** -Әнді тыңдайды, Сұрақтарға жауап береді. *Тамаша!* **Дескриптор:** -Әнді тыңдайды,мақамын қатесіз айтады, сұрақтарға жауап береді. *Жарайсың !!!*	Тақырыпқа сай суреттер https://yandex.kz/video/preview/2653472871968528686 https://yandex.kz/video/preview/11784713158604879950
Сабақты ң соңы				

Сабақтың соңы	**Рефлексия:** **«Бір ауыз сөз» әдісі.**Сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, рефлексиясын тыңдайды	...білдім, ...көзімді жеткіздім. - қызықты болғаны..... - .....қиындық тудырды.		

Жиеналиева Женискул Бозгуловна

МЕНІҢ МАМАНДЫҒЫМ

Ақтөбе қаласы №18 орта мектеп "КММ" музыка пәні мұғалімі

Мұғалім болғаныма мақтанамын. Мұғалімнің тілі бал, жүрегі таза, еңбегі адал. Қандай азамат болса да мұғалімнен дәріс алады. Баланың қиялына қанат бітіретін, ойын өрістетін, шабытын шарықтататын, аңсаған арманын жақындататын жанның бірі – осы мұғалім. Мамандықтың жаманы жоқ. Әйтседе жас ұрпаққа тәлім – тәрби беретін мұғалімнің орны бөлек қой. Өйткені мұғалім елдің ертеңі тізгінін ұстайтын ұрпақты тәрбиелейді. Ұстаз – мектептің жүрегі.

Жақсы мұғалімге тән қасиеттердің ең негізгісі – мұғалімнің балаларға деген сүйіспеншілік сезімінің болуы. Сондықтан әрбір ұстаз өз мамандығына шын берілген бала жанын түсінетін ізгі жан болуы керек. Мектеп білім тірегі десек, ұстаз негізгі тәлім – тәрбие берудің ұйтқысы. Сол себепті барлық ұстаз, ең алдымен, шәкіртінің жан – жақты тәлім – тәрбие алуына, олардың ішкі қасиетін анықтауға, дарынын шыңдауға сол арқылы өздері көздеген тәрбие бұлағынан сусындауға жағдай жасауы тиіс.

Қазіргі заманда ұстаз ретінде балаға білім беріп қою жеткіліксіз. Оны адамгершілігі мол, қоғамға пайдасы тиетін, қоршаған ортаны адам баласына сүйіспеншілігі мол, отанына, жеріне деген патриоттық сезімін дамытатын тәрбие міндеті тұр. Менің ойымша, бала баға үшін оқымауы керек, білім үшін қоғамның ағымына сай, тәлім – тәрбие алып, болашақта білікті маман болып шығуы керектігін түсіндірген абзал. Сондықтан, әр оқушыны дара тұлға ретінде көрсетуді өз мақсатым деп санаймын.

Мен бала күнімнен әкемнің домбырада ойнаған, ән – күй дыбысымен бірге өстім.Таңмен әкемнің тартқан домбырасының үніне, бал денем балбырап, *«Үніңнен айналайын ақ домбыра!»* - деп ұйқыдан оянатынмын. Сонда әкем тоқтатпай тарта берсе екен деп тілеп жататынмын. Осылай музыка өнеріне әуес болдым. 10 жасымнан бастап, қолыма домбыра алып пластинкадан ән, жыр, термелерді тыңдап, әуенін тыңғырлатып домбыраға салып ойнайтынмын. Апта сайынғы кештер де, ауылдық клубтар да, домбыра, баян, эстрадамен әндер орындап жүрдім. 6 класта оқып жүргенім де, ұстазым адамның бір арманы болады. Жеңіскүл сен нені армандайсың дегенде, мен ағай мектепке музыкадан беретін мұғалім болып келемін дейтінмін. Анам әр кез жас күніңде, жақсыны тіле, тілегің орындалады дейтін.

Иә, мен арманыма жеттім. Қазір мен музыка пәнінің мұғалімімін. Музыка әлемі мен үшін адамзат мәдениетінің байлығы ішіндегі мұхиттай шексіз, ғажайып дүние. Музыкада адамның асқақ асыл ойлары, арман мақсаты, ізгі – тілектері, қуанышы, қайғы қасіреті мен әр түрлі сезім иірімдері

бейненеленеді. Музыканың адам жан дүниесіне тигізетін әсері орасан, сондықтан оны шынайы ықыласпен қабылдау арқылы ғана түсінуге болады. Мұғалім мамандығын таңдаған жаннан өте сезімталдықты, балаға деген сүйіспеншілікті, бала жанын түсінуді талап етеді. Қалалық 2016 – Үздік мұғалім байқауына қатыстым, сонда өзімді таныстыруға өлең шумақтарын шығарғанмын.

Бұрынғы қариялардан естуші едім,
Шөмен мен бір анадан туыпты әлім.
Әлімнің қатар елден толықтығы
Үш жүздің баласына дейді мәлім.
Ерлігі әлімдердің ел есінде,
Өлгенше жықпай кеткен қолдан туын.
Ей, қарайды әлім шөмей аға сынды
Атадан қасиетті дара сынды,
Атамыз қаракесек, қыруар пенде,
Баласы Ақтан батыр атау шындық!
Ақтан батыр ұрпағы Жиналы атам,
Жиналыдан туыпты әкем Бозғұл.
Еңбегімен еленген сұм соғыстан
Аман есен келіпті еліне ол.
Жеңіс күні мен келдім бұл өмірге,
Алланың қалауымен жарық күнге.
Әкемнің тартқан күй мен әнін тыңдап,
Жеткізді осы күнге бағып мені.
Мен өстім жыраулардың әнін жаттап
Өсиет, нақыл, терме жырын жаттап.
Ұйренген өнерімді арманым жоқ
Кейінгі ұрпақтарға жалғастырсам.
Келген жерім жақайым ел ағасы
Жақайымда әлімнің бел баласы.
Рухыңнан айналайын бабаларым

Әркез мені аялап қолдап жүрші. Кәзіргі таңда сабақтан тыс домбра үйірмесін ұйымдастырып, «Үкілі домбыра» ансамблін шығардым. Көптеген облыстық, республикалық, халқаралық байқаулардан жүлделі I-II орындар алып жүр және де хор кластарым бар, жеке ән термегеде баулап жатқан дарынды оқушыларым бар

Мұғалім кәсіби ізденісте болу керек. Мен өз мамандығымды мақтан етемін.

Музыка пәні мұғалімі: Жиеналиева Жеңіскүл Бозғұлқызы.

Ибрагимова Таита Султановна

ФОРМИРОВАНИЕ ЦИФРОВОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧИТЕЛЯ И УЧАЩИХСЯ

Учитель информатики КГУ «Общеобразовательная средняя школа им.Ж.Кереева» г.Актобе

О сервисе LearningApps

Сервис LearningApps является приложением Web 2.0 для поддержки образовательных процессов в учебных заведениях разных типов, которое позволяет создавать интерактивные учебно-методические приложения по разным учебным предметам.

Особенностью сервиса является то, что все задания, созданные пользователями, собраны в галерее и являются общедоступными. Для удобства поиска все интерактивные задания скомпонованы по категориям (учебным предметам). Помимо выбора категории, существует возможность выбора по уровню сложности заданий (задания для начальных классов, средней школы, старшей школы, профессионального образования).

Использовать готовые задания имеет возможность каждый, даже не зарегистрированный, пользователь. Создавать же и сохранять собственные материалы возможно только пройдя несложную регистрацию. Кроме того, создавая собственные

материалы, пользователь может сохранить их как личное приложение так и для общего пользования.

Инструменты LearningApps

Инструменты LearningApps позволяют создавать интерактивные задания разных видов: викторина, сортировка, группировка, классификация, ввод текста, кроссворд, лента времени и мн. др. Выбор инструментов обусловлен программным материалом и целью создания приложения. Я использую данный сервис чаще всего на этапе актуализации знаний, применяя методы групповой и фронтальной работы, на этапе введения нового материалав виде наглядного пособия и как домашнее задание. Чаще всего это различные викторины, задания на группировку, классификацию и кроссворды.

Организация обратной связи с помощью сервиса LearningApps

Выполняя предложенные мной задания, учащиеся имеют возможность мгновенно проверить свои теоретические знания по учебной теме, оценить свои возможности, предпринять меры для устранения пробелов в знаниях, добиться корректного прохождения задания, тем самым повысив уровень собственной самооценки. Работая в группах или парах, ребята имеют возможность взаимопроверки знаний, проявления взаимопомощи, оценки своих возможностей по сравнению с одноклассниками.

Веб-сервис Quizizz предназначен для составления викторин. Он на русском языке, имеет более широкие возможности.

Проходим по адресу http://quizizz.com, создаем аккаунт, выбрав вкладку SignUp, Или Нажимаем на кнопку Login (если аккаунт уже имеется). Затем на своей страничке создаем новый тест. **(кнопка создать новый тест)**

Вводим название. Язык. Затем добавляем вопросы для викторины, в виде текста и картинок, **добавляя 2-5 ответов,** указываем **время для ответа на каждый вопрос**. Можно дать дополнительные баллы за быстрый правильный ответ, а также выбрать опцию **1 ответ**, можно - **несколько ответов.** Сохраняем. – кнопка **Завершить тест.**

Запуск теста в классе: Нажимаем кнопку **Живая игра**. Учитель нажимает кнопку **Хозяин игры** – активизируем тест, устанавливаем условия – показать лидеров, таймер вопросов, показать ответы. Учащиеся со своих смартфонов подключаются (приложение скачано с магазинов GooglePlay, AppleAppStory), вводя код участника, и сразу же отображаются на экране. Регистрироваться им не надо. Учитель включает **начало игры**. Удобно, что вопросы отображаются на смартфоне ученика, также как и результат по каждому вопросу. Здесь даже проектор не нужен.

В режиме **Домашняя игра** вы указываете время и дату прохода игры, например, 2ноября 2022г с10.00 до 15.00 Можно указать, сколько попыток для прохождения теста.

Как отследить результаты выполнения теста?

Когда тест выполняется в классе, мониторинг осуществляется мгновенно. Учитель видит на экране продвижение каждого учащегося, его результаты и очки.

При **Домашней игре** результаты выполнения теста будут видны на вкладке Отчет. После окончания игры сразу показывается победитель и распределяются другие места. Первые 5 результатов показываются.

Преимущества: Во-первых, при запуске теста в классе учащиеся отвечают на вопросы, независимо от скорости ответов других участников. Вопросы каждому выпадают в свободном порядке. Во-вторых, выполнение теста, созданного в Quizizz, можно запланировать. А это значит, что его можно предлагать в качестве домашней работы. В-третьих, есть возможность убрать параметр «время» и тогда ученик может подумать над вопросом, посмотреть книгу. При помощи этого инструмента можно:

• поддержать процесса обучения и учения;

• провести игры и викторины; организовать соревнования;

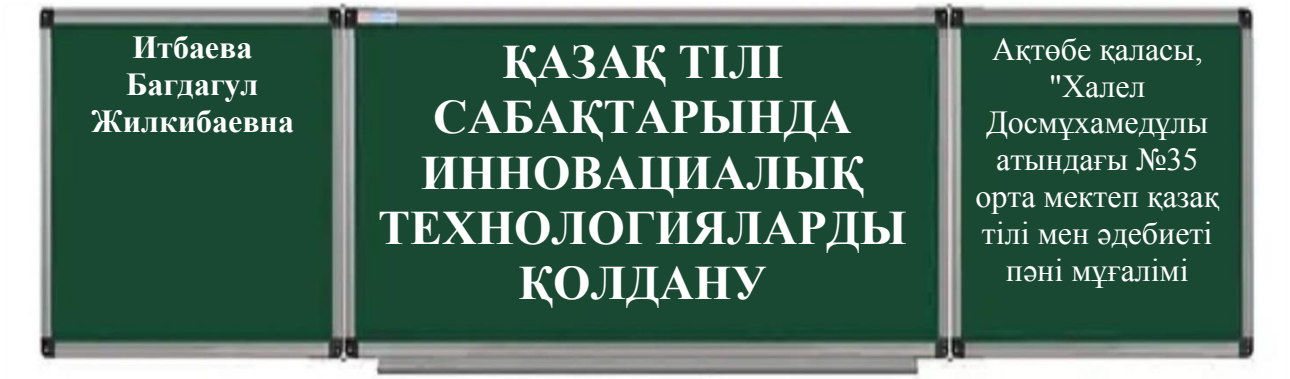
• провести тест; провести домашнюю работу;

• отслеживать результаты каждого учащегося;

• предоставлять автоматическую обратную связь каждому ученику.

Вывод

При выполнении интерактивных заданий у учащихся повышается восприятие и запоминание информации, увеличивается результативность работы памяти, более интенсивно развиваются такие интеллектуальные и эмоциональные свойства личности, как – устойчивость внимания, умение его распределять; способность анализировать, классифицировать.

Заман талабына сай оқушыларға сапалы, тиянақты білім беру-мұғалімдер алдындағы үлкен міндет. Бұл әрбір мұғалімге тынымсыз ізденісті,оқытудың жаңа формасымен, әдіс тәсілдерін тиімді пайдалануды қажет етеді.

Сабақ барысында оқушылардың бұрынғы білетінін жаңа біліммен ұштастыра отырып, белгілі бір идеяны қабылдап, оның неге қатысты екенін зерттеп, салыстыра отырып, сол идеяларға қарсы көзқарастармен тепе-теңдікте зерттеуге бағытталған оқыту технологиясының бірі- сын тұрғысынан ойлау технологиясы.

Сын тұрғысынан ойлау дегеніміз:

«Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауды дамыту» бағдарламасы бойынша ол:

• шыңдалған ойлау.кез келген даму деңгейіне байланысты мәселелерге сыни көзбен қарау;

• күрделі мәселелерді шешуге, аса маңызды, жауапты шешімдер қабылдауға құштарлық;

• үйрету мен үйрену бірлігінен, үйренудің қызығушылығынан тұратын, үйренушінің сеніміне негізделген құрылым.

Осы оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлау бағдарламасының жүзге тарта стартегиясы бар екені белгілі, демек сол әдіс – тәсілдерді жақсылап игеріп, ішінен қажеттілерін таңдау арқылы әр сабақтың мақсат-міндеттерін тиімді де оңтайлы жолмен жүзеге асыруға мүмкіндік мол. Шығыс даналығы “Мәселе нені үйретуде емес қалай үйретуде” демей ме? Сондықтан мақсат пен мазмұн мемлекеттік бағдарламаларда айқын беріліп отырған қазіргі жағдайда бұл стартегиялардың маңызы зор.

Соның ішінде толғануды тиімді етуге лайықталған “Венн кестесі”, “Бес жолды өлең”, “Көрнекілік арқылы баяндау”, “Семантикалық карта” сияқты стратегиялар әр сабақтың ерекшелігіне, ауыр жеңілдігіне қарай лайықтала қолданылады. Мәселен: “Венн кестесі” арқылы өз ойынан қорытып сөз шығару, екі затты салыстырып айырмашылығы, ұқсастығы туралы сөз

ойлап табу оқушы үшін үлкен ойды қажет етеді. Бұл стратегиялардың қай-қайсысы болмасын оқушының ізденісін, қызығушылығын дамытады. Пәнге деген өзгеше көзқарас қалыптасады. Әр сабақты оқушымен санаса отырып, жүйелі жүргізуде сын тұрғысынан ойлау бағдарламасының стратегиялық бағыттары ұстаздарға үлкен қолғабыс тигізеді.

Казтуганова Райса Нурлыкановна

ИНТЕРЬЕРГЕ АРНАЛҒАН 2D/3D СӘНДІК БҰЙЫМДАРДЫ ЖАСАУ

Ақтөбе қаласы, №5 жалпы білім беретін орта мектебінің көркем еңбек пәні мұғалімі

Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары (оқу бағдарламасына сілтеме)	8.3.4.1-Өзінің және өзгелердің жұмыстарын жетілдіру және адаптациялауда қолданылған идеяларды талдауда және бағалауда негізделген сыни ұсыныстар жасау. 8.2.6.1-Техника қауіпсіздігін қадағалап, оның маңыздылығын сезіне және демонстрациялай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
Сабақ мақсаттары	Жұмысты орындау үшін әртүрлі әдістер мен материалдарды ұсынады.

Сабақ барысы

Сабақ кезеңі	Педагог әрекеті	Оқушы әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 2 минут	1. Ұйымдастыру. 1.Сәлеметсіңдер ме оқушылар? 2.Көңіл күйлерің қалай? Бүгін біз «Үй мәдениеті» бөлімі бойынша сабағымызды жалғастырамыз. ***<u>Қане оқушылар ортаға шығып, сергіп алайық.</u>***		Оқушылар сабаққа қатысу белсенділігіне қарай қалыптастыру шы бағалау бойынша бағаланады.	Тапсырма орындауға қажетті құралдар
3 минут	**Психологиялық ахуал туғызу кубигі** Тренингін өткізу. Оқушылар бір-біріне жақсы тілектер айтып, сәттілік тілейді. Ендеше бүгінгі сабақта 2 топқа бөлінеміз. Оқушыларды QR код арқылы топқа бөлу. 1- топ «Түймедақ» 2- топ «Лалагүл» Спиннер әдісі арқылы үй тапсырмасын тексеру. 1.Тұрмысты жақсартуға, сәндеуге көп көңіл бөлген әлемдегі алғашқы мемлекеттердің бірі? 2.2Д форматындағы бұйымдарды ата? 3. 3Д форматындағы бұйымдарды ата? **Оқу мақсатымен таныстыру.** Сабақтың тақырыбымен байланыстыру.		Лифт әдісін қолданамын.	Қима қағаздар АКТ

Сабақтың ортасы 3 минут 10 минут 5 минут 15 минут	-Өте жақсы балалар. Сонымен балалар интерьер дегеніміз ол ғимараттың ішкі кеңістігі не ғимараттағы бөлме, бөлме ішінің жабдықталуы. Бөлмені безендіру үшін әртүрлі бұйымдарды пайдалануға болады. Ең бастысы - интерьер адамның мінезіне, дағдысы, дүниетанымына сәйкес болуы керек. Интерьер дизайны тұтастай бір идеяға құрылып, жекелеген элементтері өзара үйлесуі керек. Топтық жұмыс Тарсия әдісі бойынша тапсырма беремін. Сұрақ пен жауапты сәйкестендіріп, фигура шығарамыз. 2 топ жауабын тауып, талқылайды. Дескрипторы: - жауабын тауып талқылайды. - Фигураны дұрыс орналастырады. Қауіпсіздік ережелерінің маңызы мен сақтық шараларын еске түсіру. Өткен сабақта сендер интерьерді 2Д/ 3 Д картинасымен безендіруге арналған құрал-жабдықтармен таныс болдыңыздар. Бүгін сендер өткен сабақта дайындалған лентадан жасалған гүлдерден 3 Д картина жасайтын боласыңдар. Жасалған картинаны топ болып таныстыру Дескриторы: -Әр түрлі заттардан бұйым жасай алады. • Бұйымды жасауда түстерін, пішіндерін үйлестіре отырып жасай алады. • Ыстық клеймен жұмыс жасағанда қауіпсіздік ережелерін сақтайды. • Дайын болған жұмысты әр топ шығып таныстырады.	Кері байланыс. Жұмыс барысында қандай қиындықтар туындады?	Оқушылар сабаққа қатысу белсенділігіне қарай қалыптастырушы бағалау бойынша бағаланады.	Тапсырма орындауға қажетті құралдар АКТ
Сабақ соңы 2 минут.	«тик ток» әдісі бойынша кері байланыс алу. Сабақта не қолдарыңыздан келді? Сабақта не қолдарыңыздан келмеді? Жұмысыңызды жақсарту үшін не істейсіз?	6. Жұмыс орнын жинау.	Оқушылар сабаққа қатысу белсенділігіне қарай қалыптастырушы бағалау бойынша бағаланады	Тапсырма орындауға қажетті құралдар

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Кожабекова Айна Шаймардановна

Ақтөбе қаласы, Құрашасай №58 жалпы білім беретін орта мектебінің дене шынықтыру пәні мұғалімі

ҚАУІПСІЗДІК ТЕХНИКАСЫ. ДЕНЕ БЕЛСЕНДІЛІГІ КЕЗІНГІ ЖҮРЕК СОҒЫСЫ ЖӘНЕ ТЫНЫС АЛУ

Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары (оқу бағдарламасына сілтеме)	1.3.3.1 дене жаттығуларын орындау кезінде ағзадағы физикалық өзгерістерді анықтау 1.3.4.1 бірқатар дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықтар мен тәуекелдерді анықтау
Сабақтың мақсаты	Барлық оқушылар қозғалыс кеңістігінде толық топ ретінде қауіпсіз жұмыс істеу
Бағалау критериі	Дене дамуына арналған жаттығулар орындау

Сабақтың кезеңі/ уақыты	**Мұғалімнің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Басы	Сәлемдесу. Сапқа отырғы зу. сабақ барысын түсіндіру. Қауіпсіздік және тәртіп ережелерді түсіндіру. Кеңістікте топпен жүгіргенде неге сақ болу керек екенімізді айта аласын ба? Орташа қалыпта жүгіру, алаңның оң жағынан сол жағына қарай. 1. Екі қол жоғарыда аяқтың ұшымен, екі қол белде өкшемен жүру. 2. Жеңіл жүгіріске көшу 3.Аяқты артқа, қолға жеткізе жүгіру, екі қол алдыда тізені биік көтере жүгіру. 4.Оң және сол жақ қырымен адымдап жүгіру екі қол белде	Оқушы өз жұбын табады Әдіс арқылы қайталау Сұрақ жауап орындайды	Қол шапалақ	Тренинг жазылған парақша лар

	5 .Жылдамдыққа жүгіру 6. қолды екі жақтан тыныс ала көтеріп, түсіру, демді қалпына келтіру. Ж.Д.Ж орнында			
Ортасы	Ойыншылар 2 топқа бөлінеді және бір-бірінен 18-20 м аралықтағы қарсы жақта сапта тұрады.	Ойын ережесімен танысады. Ойынның мақсат міндетін дұрыс орындайдыу.	Смаликтер арқылы ҚБ өзін өзі бағалау	Оқулық. Кеспе мәтіндер.
	Ойыншылардың аяқтарының алдында сызықтар жүргізіледі, ал алаңның ортасында волейбол добы болады. Бір топтың ойыншылары (жеребе бойынша) кішігірім доп алады. Мұғалімнің сигналы бойынша ойыншылар допты волейбол добына лақтырады, оны қарсы топқа домалатуға тырысады. Басқа топтың ойыншылары тасталған допторды жинайды және сигнал бойынша оларды да волейбол добына лақтырады, оны кері домалатуға тырысады. Осылай, кезекпен топтар допторды қажетті лақтыру саны бойынша лақтырады. Ойын ұзақтығы 8—10 мин. Допты қарсы тұрған топтың сызығынан дөңгелетіп апара білген топ жеңеді Эстафеталық ойын	Қауіпсіздік ережесін айтады. Қол саусақтары нан «Отау» жасау ды көрсетеді. Шерту және қайта тосу әдісін көрсету. Бестас ойынның ереже сің біледі.Тасты лақтырып,жердегі тасты алақаныны түсірмей ала-алады.Тастарды ережеге сай лақ тырып, жерден жинай алады.	ҚБ «Бағдар шам» ҚБ «От шашу»	Оқулық,қабырғаға ілінген ватмандар, түрлі-түсті маркерлер
Сабақтың соңы	**Рефлексия** **1.Сәтті шыққаны ....** **2.Келесі қадамда нені ескеру керек?** Оқушылар сабақ бойынша пікір айтып, жетістіктер мен жіберілген кемшіліктерді сараптап, келесі қадамды айқындап, сабақты қорытындылайды.	Бүгінгі сабақтан түйген ойлары мен тұжырым дарына байланыс ты кері байланыс жасайды.		Рефлексия парағы

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Кулекешева Жанылсын Едиловна

КАКИЕ БЫВАЮТ ЖИВОТНЫЕ?

учитель начальных классов, Хромтауская гимназия №2 город Хромтау Хромтауской район, Актюбинского области

Цели обучения, которые достигаются на данном уроке (ссылка на учебную программу)	1.2.2.2.-различать диких и домашних животных; 1.1.2.1.- проводить наблюдения за явлениями окружающего мира;
Цели урока **Критерии оценивания** **Привитие ценностей** **Межпредметные связи** **Навыки использования ИКТ** **Предварительные Знания** **Оборудование:**	Познакомить учащихся с дикими и домашними животными; объяснить, в чём их отличие • Учащиеся познакомятся с некоторыми видами домашних и диких животных. • Учащиеся поймут, чем отличаются дикие животные от домашних. • Учащиеся познакомятся с жилищами домашних животных: коровником, конюшней, свинарником, овчарней, конурой. • Учащиеся узнают о том, как нужно ухаживать за животными. Учащиеся будут совершенствовать умение записывать результаты наблюдений. Привитие любви и заботы к домашним животным, воспитывать к трудолюбию, помощи к «братьям младшим», доброте, милосердию. Познание мира. Одомашнивание животных. Использование презентации на тему: «Домашние животные» Учащиеся знают, что животные относятся к живым организмам по следующим признакам: питание, рост, развитие, размножение. Презентация «Домашние и дикие животные», карточки, видеоролик «В мире животных»

Ход урока

Планируемое время	**Деятельность** педагога	**Деятельность ученика**	**Оценивание**	**Ресурсы**
0-3 мин Начало урока	Вводно-мотивационный этап. Создание комфортной психологической обстановки на уроке. Проверка готовности учащихся к уроку. **Долгожданный дан звонок!** **Начинается урок!** **Ваши ушки на макушке,** **Глазки широко раскрыты,** **Слушайте, запоминайте,**	Учащиеся обмениваются друг с другом добрыми пожеланиями.		Звучит мелодия.

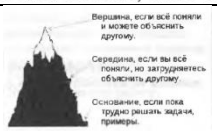
	Ни минуты не зевайте! **Улыбнитесь друг другу и пожелайте удачи!** Работа по вопросам пройденного материала	Учащиеся отвечают на вопросы	Словесная оценка ФО	Сундучок с вопросами
4-35 мин Середина урока	**Операционально- познавательный этап.** Сообщение темы урока ученики определяют сами. Для этого учитель предлагает отгадать загадки. **Разгадывание загадок.** — Отгадайте загадки: **1.) Сама пестрая,** **Ест зеленое,** **Дает белое.** (Корова) **2.) Кто не прядет, не ткет,** **А людей одевает?** (Баран, овца) 3.) **У кого рога длиннее хвоста?** (Коза) **4.) Хвост крючком,** **Нос пятачком.** (Свинья) 5.) **Столбиком в степи стоит, при опасности свистит.** (суслик) **6.) Хвост - крючком, нос - пятачком.** (свинья) **7.) Не царь, а в короне, не всадник, а со шпорами.** (петух) **8.) В завитках рога, его дом - гора,** (архар) Вопросы учителя: Каких животных Казахстана вы знаете? В мире животных. Попросите учащихся рассмотреть фотографии. Задайте вопросы: «Каких животных вы знаете? Что о них можете рассказать? Какие из них обитают в нашей местности?*. **Сообщение темы урока учениками: «Какие бывают животные»** **Формулирование целей урока совместно с учащимися.** Постановка перед учащимися проблемной ситуации по целям урока. **Просмотр картинок на тему: «Домашние и дикие животные».** **Задание: Раздели животных на две группы**. Учитель с учениками проводят анализ- обсуждение. «Каких изображённых животных вы знаете? Что о них можете рассказать? - Что объединяет всех этих животных?	Учащиеся слушают, повторяют и запоминают Учащиеся отгадывают загадки. Учащиеся отвечают на вопросы	ФО: наклейки с изображениями животных	Учебник, тетрадь ученика, иллюстрации по теме урока. ИКТ . Знакомство с новыми понятиями: домашние животные, дикие животные. Учитель читает новые слова Работа с картинками

	Спросите, на какие группы можно разделить данных животных. (Дикие и домашние). В случае затруднения задайте наводящие вопросы: «Где живёт каждое животное? Чем питается?» **Сказка «Как появились домашние животные»** Учитель рассказывает сказку. Сопровождается работа по слайдам по сюжету сказки. «Давным-давно, когда еще не было городов, машин и книг, люди жили в пещерах. Они боялись огромных страшных хищников. Древним людям было голодно, очень редко находили они себе пищу. Однажды один разумный человек стал подкармливать волков, которые ходили возле его жилья. Постепенно волки стали добрее, а их детеныши привязались к человеку, стали жить рядом с ним. Они были уже не дикими, а домашними. Так появились собаки. Они научились охранять человека от врагов, помогать ему искать и добывать пищу. Шло время. Число друзей человека среди животных росло. Теперь человек уже не может жить без своих домашних друзей и помощников.» - Чем домашние животные отличаются от диких? (Люди кормят их, строят им жилища, заботятся о потомстве.) **Исследовательская работа учащихся. Работа по слайду № 3. «Дикие и домашние животные.»** Задание на сравнение домашних и диких животных. Учитель использует **метод «Диаграмму Венна».** 1. Учитель предлагает рассмотреть рисунки. Ученики отвечают на вопросы: «Что делает животное на каждом рисунке? Сравните. Чем похожи рисунки? Что общего? Что их объединяет? Чем отличается поведение бобра и собаки? Можно ли образовать пары из этих рисунков? Какие пары у вас получились? Почему?» Учащиеся придут к выводу, что рисунки можно объединить в пары	Учащиеся отвечают на вопросы, объединяют названных животных – домашние животные, дикие животные. Учащиеся работают в группах, рассматривают иллюстрации в учебнике, выполняют задание, отвечают на вопросы	ФО: 3 хлопка Взаимооценка работы учащимися	предметными с изображениями животных Дополнительный материал. Энциклопедия о животных. Просмотр видеоролика Работа по картинкам

	следующим обра-зом: питание - бобр самостоятельно добывает пищу, собаке пищу даёт человек; лечение - бобр сам зализы-вает свои раны и заботиться о своём здоровье, о собаке заботится человек, водит её к ветеринару; жилище - бобр самостоятельно строит свою хатку, собаке конуру строит человек. Спросите, наблюдали ли учащиеся в жизни любое из этих действий. Предложите еще раз сравнить рисунки, но теперь найти отличия. Задайте следующие вопросы: «Чем отличается то, как живёт бобр, от того, как живёт собака? В чем главное отличие? Кто помогает бобру? Собаке?» Учащиеся смогут прийти к выводу, что дикие животные самостоятельно выживают, тогда как домашним помогает человек. Можно спросить: «Что ещё диким животным приходится делать самостоятельно, в отличие от домашних?» **Веселая музыкальная видеофизми-нутка «Домашние животные»** **Игра «Изобрази -ка!»** Предложите перечислить домашних животных. Учащиеся изображают домашних животных с помощью потномимики. **Игра «Угадай- ка!»** Ты очутился на ферме. Какие звуки домашних животных ты можешь услышать? Дети произносят звуки каждого животного. (дополнительно озвучивается живая запись звуков животных) **Работа по тетради.** **Игра «Мамы и детёныши.»** Учитель называет взрослое животное, а дети детенышей этого животного: «Мама - индюшка, детёныш (индюшонок), мама - собака, детёныш (щенок)». Отработайте так же пары курица - цыплёнок, кошка - котёнок, утка - утёнок, гусь - гусёнок. • Свинья. (Поросята) • Корова. (Телята) • Утка. (Утята) • Гусь. (Гусята) Лошадь. (Жеребята);	Учащиеся выполняют самостоятельну ю работу Учащиеся проводят физминутку. Учащиеся выполняют задания в тетради ученика	Словесная оценка ФО Самооцен ка работы по «Пирамид е успеха»	Учебник Рабочие тетради

	Овца. (Ягнята) • Кошка. (Котята) • Курица. (Цыплята) • Собака. (Щенята) **Рубрика «Видеорепортаж».** Учитель предлагает учащимся подготовить видеорепотраж для передачи Николая Дроздова «В мире животных» на тему: «Домашние животные» Для организации работы раздайте заранее подготовленные изображения известных учащимся домашних животных, их жилищ, корма, средств по уходу. Например, корова, свинья, собака, лошадь, сено, скребок, ясли, отруби, кости, коровник, будка, овчарня, конюшня. Учащиеся в группах должны будут распределить, что человек делает для каждого вида домашних животных и подготовить выступление. Можно предложить каждой группе выбрать одно животное, о котором они будут готовить информацию. Репортеры при выступлении используют микрофон. **Самостоятельная работа учащимися.** Работа в рабочей тетради. Задание №1. Это задание предложите выполнить всем учащимся индивидуально, а по окончании организуйте взаимопроверку. Обращайте внимание на скорость и правильность выполнения. По окончании предложите еще раз назвать изображенных животных. Цель проведения: • Учащиеся должны уметь отличать диких животных от домашних. Дикие или домашние. Ответы Домашние животные: 2, 4, 5, 9 Дикие животные: 1, 3, 6, 7, 8 **Задание № 2: «Животные потерялись.»** Ожидаемый результат: Учащиеся знают названия жилищ разных животных. Учащиеся смогут распределить животных по их жилищам. При выполнении задания учащиеся ещё раз будут проговаривать названия животных, их жилищ. Организуйте взаимопроверку в			Карточки

	парах. Наблюдайте за ходом выполнения задания. Оказывайте поддержку учащимся, испытывающим затруднения в ходе выполнения задания. Ответы Конура - собака, овчарня - овца, конюшня - лошадь, курятник - курица, коровник - корова, свинарник - свинья. Дополнительные задания: - **Игра «Лес, дом»** Раздайте сигнальные карточки лес и дом. Организуйте работу следующим образом, называйте животных, а учащиеся, если посчитают названное животное диким, поднимут знак «ЛЕС», а если домашнее животное, то поднимут знак - «ДОМ». Слова: корова, олень, волк, овца, осёл, лось, ёж, заяц, курица, гусь, лиса, баран, кошка, медведь. Спросите, на какие группы можно разделить данных животных (дикие и домашние) **Вопросы для повторения.** Чем дикие животные отличаются от домашних? Почему человек должен заботиться о домашних животных? **Выводы по работе на уроке**: Дикие животные живут в лесу, в горах, в степи, в воде. Они живут вдали от человека. Дикие животные сами добывают себе пищу и находят жилье. Домашние животные живут около человека. Они живут в доме, во дворе, на ферме. Человек их кормит, строит для них жилье, лечит			
35-40 Конец урока	**Рефлексивно-оценочный этап.** Анализ работы на уроке (через диалог): Что нового вы узнали? Чему вы научились? **Формативное оценивание** проводится учителем в течение всего урока. За ответы учащихся учитель раздает ученикам красочные наклейки с изображением животных на протяжении всех этапах урока. А также учитель применяет ФО: 3 хлопка, взаимопроверка, самооценивание, устное оценивание учителем.	Учащиеся отвечают на вопросы. Учащиеся рисуют на листе флажок на определенной высоте горы, показывая тем самым свой уровень знаний. «Гора успеха»	Учащиеся оценивают свою работу на уроке. Самооценка работы на уроке.	Цветные карандаши

	Обратная связь. Рефлексия «Гора успеха». Учитель раздает учащимся листы с изображением горы для проведения рефлексии. Каждый из вас сегодня потрудился и поднялся на определенную высоту. Возьмите любой карандаш и нарисуйте на своей горе флажок на той высоте, на которой вы оказались к концу урока. Если вы справились со всеми заданиями и вам понравился урок, то ваш флажок будет веять на самой вершине, если что-то не полу-чилось, вы испытывали трудности на каком-то этапе, то чуть ниже. Если вы не работали на уроке, то, значит, вы остались у подножия горы			

ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЙ МАТЕРИАЛ К УРОКУ

В мире существует огромное количество разных животных. Все они изначально были дикими, но человек приручил некоторых из них.

Люди ухаживают за домашними животными. Забота заключается в кормлении, лечении, в постройке жилищ, в уходе за их потомством. Для домашних животных человек строит хлев. Хлев для коров называется коровником. Это большие, теплые сараи, где у каждой коровы есть свое отделение с поилкой для воды и кормушкой для корма.

Хлев для лошадей называется конюшня. Это длинный, деревянный сарай, разделенный с двух сторон на загоны. Хлев для свиней называется свинарником, для овец - овчарней.

Кулан внешне похож на осла, но имеет много общего с лошадью. Иногда его называют полуослом. Обитает в равнинных местах, пустынях и полупустынях, также его можно встретить и в предгорьях.

Архар - горный баран, парнокопытное млекопитающее. Длина тела составляет от 1 метра до 2, высота до 1 метра. Обитает на горных склонах, предгорьях со скалами, ущельях. Предпочитает открытые, не заросшие лесом пространства.

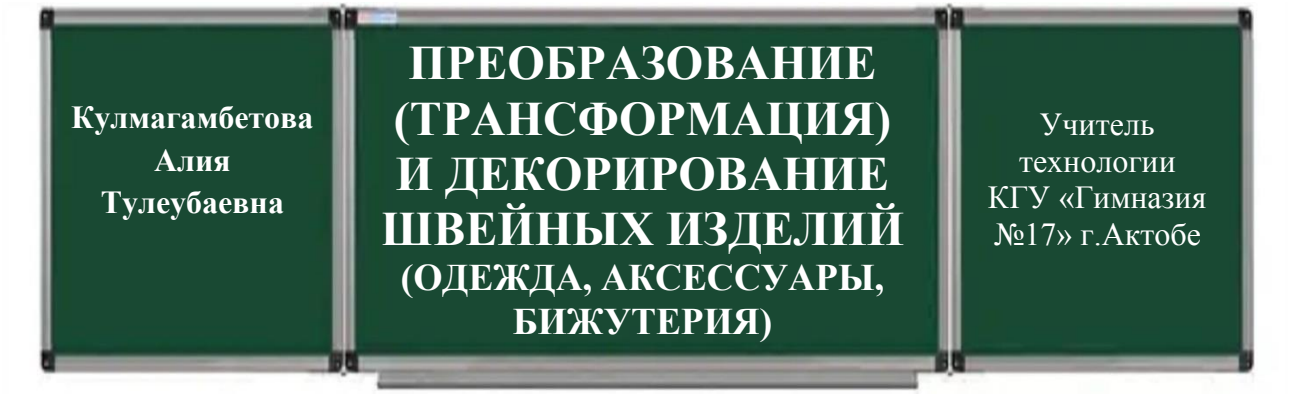
Бобр - млекопитающее, крупный грызун. Длина тела иногда достигает до 1 метра. Умеет плавать, у него есть перепонки на задних лапах, передними может хватать ветки и копать землю. Способен находиться под водой до 15 минут. Питается корой и древесиной.

Выдра - млекопитающее, хищник. Длина тела достигает до 1 метра. Ведет полуводный образ жизни, умеет плавать.

Домашние животные

В древние времена вокруг стоянок людей всегда было много костей, а там, где кости, — хищные звери. Прежде всего, волки (а некоторые ученые считают, что вместе с ними шакалы и прасобаки, ныне вымершие и, возможно, являющиеся одними из предков современных собак). Их всегда много, они не так независимы и пугливы, как, к примеру, медведи. Волков, конечно, прогоняли. Но потом те просто поняли: не будут вредить людям — получат вкусные кости. Поняли и люди: не будут гнать волков — получат защиту от других хищников. Так и повелось. Шел постепенный отбор на «доброту»: самые дружелюбные из волков оставались с людьми, самые агрессивные уходили в лес (где живут и поныне). Прибившиеся к людям волки становились все более мирными, пока - около 12 000-15 ООО лет (во времена перехода от охоты и собирательства к скотоводству и земледелию) - не «превратились» в собак. Это произошло, конечно, не в одночасье, имеется в виду постепенное формирование вида. А вот

породы стали появляться намного позже - около 4000 лет назад. Но самая первая (или одна из первых) - салюки, или персидская борзая - 5500 лет назад. Крупные собаки помогали людям на охоте.
Ученые нашли доказательства того, что впервые лошадей стали использовать в обиходе 5,5 тысяч лет назад на территории Северного Казахстана.
Лошадиное мясо использовалось в пищу, а молоко древние казахи употребляли в качестве тонизирующего напитка. Кумыс — кисломолочный напиток из кобыльего молока, он до сих пор является традиционным напитком этого региона. Идея укрощения лошадей зародилась в племенах представителей ботайской культуры.

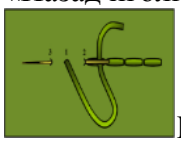

Цели обучения в соответствии с учебной программой	7.1.3.1 - Использовать различные источники информации для исследования и развития творческих идей, выбирая из них наиболее подходящие (в том числе применяя информационно-коммуникационные технологии);
Цели урока	• Использовать различные первичные и вторичные источники. • Подготовка эскизов, графических и технологических документов с использованием различных графических инструментов (включая ИКТ) при производстве продукта. • Провести эксперимент над переделыванием одного вида одежды. На основе элементов определенного стиля разработать дизайн модели одежды для последующего его создания.

Ход урока

Этапы урока/ Время	**Действия педагога**	**Действия ученика**	**Оценивание**	**Ресурсы**
Начало урока 2-3 мин 5 мин	Приветствие учителя и учащихся. Контроль посещаемости. Проверка рабочей одежды и готовности к занятию. **1.Предлагает рассмотреть изображения.** Вопросы учащимся:	 Отвечают на вопросы учителя,	**Формативное оценивание.** Учитель отмечает действия учащихся словами «Молодцы», «Хорошо» и «Правильно» и т.д.	Презентация с портретами, выполненными в разных техниках.

	- Что вы видите на картинке? - Был ли у вас опыт в трансформации одежды? - Как вы думаете, какая из представленных техник трансформации наиболее сложная? Почему? **2.Теоретическая часть** Учитель подробно рассказывает об одном из приемов преобразования одежды– рециклинг. Рециклинг - это повторное использование текстильных материалов в различных целях- перера-ботка выброшенной одежды, швейных изделий, ковров в сырье для промышленности.	рассматривают картинки, слушают новый материал		Идеи для вдохновения:
Середина урока 3 мин	**3.Просмотр видеоресурса**	Анализируют технику выполнения	***Формативное оценивание*** Критерии оценивания: по методу Карусель	Видео-пример: https: //youtu. be/N5i HS31 huoA? si=_ Lrqun 1D0IBgK 2No
20 мин	**4.Практическая работа** 1. Показывает и параллельно объясняет ученикам весь процесс 2. Контролирует выполнение работ учениками 3. Следит за техникой безопасности **1**.Вывернуть футболку на изнаночную сторону и	1. Приступая к работе, подготавливают необходимые материалы. 2. Поэтапно повторять за учителем процесс преобразования футболки	***Формати-в-ное оценивание.*** Взаимооценивание	Обычная футболка, лоскутки ткани, нитки мулине, портновский мел, ножницы, английские булавки, иголка

	приложить лицевой стороной вниз лоскуток ткани. 2.Подровнять расположение лоскутка и заколоть английскими булавками. 3.Вывернуть футболку на лицевую сторону и, ориентируясь на булавки, начертить ромб. 4.Портновским мелом начертить линии для шва «Назад иголку». Шов «назад иголку» – это многофункциональный шов. Применяется для сшивания деталей при шитье вручную, с его помощью можно заменить машинную строчку. 5. Нитками мулине выполняем швы «Назад иголкой» по			

	заранее начерченным линиям. 6. Между швами начертить линии. 7.Делаем разрезы по готовым линиям. 8.Срезы, которые у нас образовались, мы растягиваем.			
10 мин	**5. Проверка работ учащихся**	Представ-ляют свои работы: подробно описывают этапы и т.д. 	**Словесное оценивание:** «Молодцы!», «Хорошо!»	Презентации учеников
Конец урока 5 мин	***Подведение итогов урока.*** ***Рефлексия*** ***Задает вопросы***	Взаимооценивание Сравнение полученных рисунков, отмечая особенности	***Форматив-ное оценивание.*** **Взаимоценивание**	Учебник

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Курманова Дина Нурбаевна

ОЙНА ДА, ОЙЛАН

Ақтөбе облысы, Мугалжар ауданы №2 Ембі қалалық ЖББОМ алды даярлық тәрбиешісі

Мақсаты	Балалардың ойлау, есте сақтау қабілетін дамытумен қатар өз дербестігін көрсете білуге үйрету. Логикалық тапсырмаларды ойланып орындауға жаттықтыру. 20ға дейін тура және кері санау, ұжыммен жұмыс жасауға дағдыландыру. Ұйымшылдыққа,шапшаңдыққа тәрбиелеу	
Көрнекіліктер	**Сандар,асықтар,кірпінің суреті,стакан,көбелек,баклажка,суреттер,акт**	
Әдіс-тәсілдер	Түсіндіру, ойын, сұрақ-жауап, көрсету, Мысықты тамақтандыру әдісі, баклажка әдісі	
Әрекет кезеңдері	**Тәрбиешінің іс-әрекеті**	**Балалардың іс-әрекеті**
Мотивациялық қозғаушылық	Тәрбиеші балаларды ортаға шеңберге тұрғызады. Біз ақылды баламыз, Айтқан тілді аламыз Бізге келген қонақпен Амандасып аламыз, Сәлем, сәлем, сәлем.	Балалар шатықтық шеңберге тұрады.
Ұйымдастыру-ізденушілік	**-Қазір жылдың қай мезгілі?** **-Көктем мезгілінде неше ай бар,бір аптада неше күн бар?** **-Жарайсыңдар!** **-«Біз қандаймыз?»ойыны** *-Балалар кім 10ға дейін тура және кері санап береді? Тамаша!* *-Ал,енді кім 20ға дейін тура және кері санап береді?Тамаша!* **«Адасқан сандар» ойыны** Тәрбиеші балаларды ортаға шақырып,үстел үстіндегі сандарды алуын сұрайды. Оларды өз қалауынша қатарға тұрады, содан соң қолдарындағы сандарға қарап, өз орындарын табу керек. Жарайсыңдар, балалар. Ал, енді келесі сұрақ. -Геометриялық пішіндер дегеніміз не? Дұрыс. **-Әр топқа геометриялық пішіндердің атауын беремін.** **Демек, үшбұрыш тобы, төрт бұрыш тобы, дөңгелек, сопақша тобы болады.** Келіп пішіндеріңді таңдау жасап ала қойыңдар. Топқа бөлінеміз, кім көп асық жинаса,сол топ жеңімпаз болады **1-тапсырма** Төртбұрыш деп неге айтады? **Үшбұрыш деп неге айтады?** Дөңгелек ше? Сопқша ше? Қ.о: «Сыңарыңды тап»	-Қазір жылдың көктем мезгілі. Үш ай бар, наурыз, сәуір, мамыр. Балалар санап береді. Балалар ортаға шығып, үстелден сандар алады, бір қатарға тұрады. Балалардың жауабы. Балалар үстел үстіндегі пішіндерді өз қалауынша алып топқа бөлінеді.

	Шарты: Балалар шеңбер жасап тұрады. Тәрбиешінің нұсқаулығы бойынша сыңарын тауып орындарымен алмасу керек. **2-Тапсырма**: Мысықты тамақтандыру әдісі. **Балалар тәрбиешінің нұсқаулығы бойынша аталған сандары бар балықты тауып,онымен мысықты тамақтандыру қажет.** **3-тапсырма.** **Д.о: «Дұрыс тап»** Балардың алдарына кірпі, көбелек беріледі. Сан мен нүктенің орындарын дұрыс орналастыру керек. **4-тапсырма** Логикалық есептер Сағат әдісін қолдану 1.5алманы бақтағы кірпі барып жинады, Ең әдемі тәттісін, ақ қоянға сыйлады. Кірпідегі алманың санап көрші қалғанын. 2.Үйдің 4 бұрышы бар, әр бұрышта 1мысық. Айтшы, қане қанша мысық болды барлығы?	Балалардың жауабы Балалар 1ден -20ға дейінгі сандарды табады. Балалар орындарында отырып тап-сырмаларды орындайды Балалар орындарынан тұрады. Қимылмен
Рефлексивті-түзетушілік.	Тәрбиеші қорытынды жасайды, балаларды мадақтайды. Үздік болып шыққан балаға медаль тағады	
Күтілетін нәтиже	**Барлық тәрбиеленушілер:** Тыңдалған материал негізінде қарапайым сұрақтарға жауап қайтарады. Логикалық есептер шығарады. 1ден20ға дейін тура және кері санайды. Геометриялық пішіндерді біледі.	

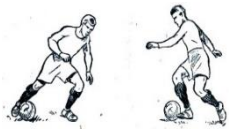
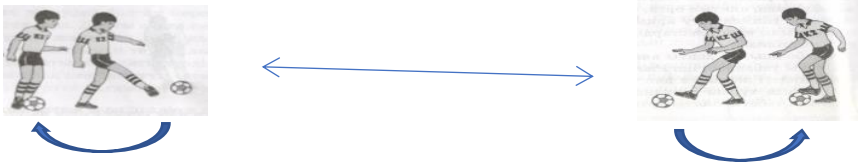

Оқу мақсаттары	8.1.5.1 - композициялық идеялар мен стратегиялар, қарапайым тактикаларды бағалау және құрастыра білу
Сабақ мақсаттары	композициялық идеялар мен стратегиялар, қарапайым тактикаларды бағалау және құрастыра білуге үйрету
Бағалау критерийлері	композициялық идеялар мен стратегиялар, қарапайым тактикаларды бағалау және құрастыруын түсіндіре біледі

Тілдік мақсаттар	Командалық ойындарда өзінің дағдысымен түсініктерін талқылай және көрсете алады. Мыналарды қамтиды: • қауіпсіздік ережесі, жарақат, қауіптің алдын алу • пас, допты беру • дәлдік, соққы • үйлесімдік, реттілік • тактика, стратегия Талқылауға арналған сұрақтар: • Қауіпсіздік ережелерін сақтаудың маңыздылығы қандай? • Футбол сабақтарында жарақат алмау үшін қандай қауіпсіздік ережелерін сақтауымыз қажет? • Тапсырма кезіндегі қимыл-қозғалыс реттілігін қандай? • Жаттығуларды орындау кезінде қандай қауіпсіздік ережелерін сақтауымыз қажет? • Өздеріңіздің практикалық білімдеріңізді және дағдыларыңызды күнделікті өмірде қалай қолданасыздар?
АКТ пайдалану	Ноутбук, интерактивті тақта, т.б.
Пәнаралық байланыстар	Ғылыммен байланыс – денсаулық және тән, қауіпсіздік, салмақ динамикасы. Информатикамен (ғаламтордан ақпарат іздеу және өңдеу), математикамен (айналу осі, кеңістік, бағыт пен бұрыштар), психологиямен (кіші топта жұмыс жасау дағдылары), биологиямен (ағзадағы биохимиялық өзгерістер), физикамен (жылдамдық, салмақ, энергия) байланысы.

Сабақтың барысы

Сабақтың жоспарланған кезеңдері	Сабақтағы жоспарланған іс-әрекет	Ресурстар
Сабақтың басы	**Саптық жаттығулар:** Сәлемдесу! Оңға! Солға! Кері айнал! *(Зал бойымен жай жүріс)* **Жүру жаттығулары:** -Қол жоғары аяқ ұшымен; -Қол желкеде өкшемен; -Спорттық жүріс. *(Зал ортасынан екіге бөлініп сап құру)* **Жүгіру жаттығулары:** -Қол жанда тізені жоғары көтеру; -Қол жанда аяқты артқа лақтыру; -Оң және сол жанымен кедергілерден жүгіріп өту. **Секіру жаттығулары:** -Аяқты артқа ұстап, оң және сол аяқпен кедергінің үстінен секіру; -Қос аяқпен кедергінің үстінен секіру; **Жалпы дамыту жаттығулары:** *(Зал ортасына шеңбер құру)*	Үлкен бос кеңістік. Кедергілер, Конустар, Фишкалар, Қауіпсіздік ережесі

	-Б.қ.н.т. аяқ иық кеңдігінде, қол белде, басты сан бойынша 1-4 оңға,солға,артқа,алға ию; -Б.қ. қолды алға созып 1-4 білезіктен, 1-4 шынтақтан бүгіп, 1-4 иықтан толық алға, артқа айналдыру; -Б.қ. 1 қол жоғары, 2 аяқ ұщына, 3 алға созып отыру, 4 б.қ.; -Б.қ. қол белде, аяқ иық кеңдігінен алшақ. 1 оң аяққа қолымызды тигіземіз. 2 сол аяққа қолымызды тигіземіз. 3 ортаға еңкейеміз 4 Б.қ. -Б.қ аяқ арасы алшақ, 1 оң аяққа отыру, 2 б.қ., 3 сол аяққа отыру, 4 б.қ. **Тыныс алу жаттығулары:** -Сан бойынша 1-2 қолды жоғары көтеріп демді ішке аламыз, 3-4 қолды түсіріп демді шығарамыз.	
Сабақтың ортасы	**Футболға арналған арнайы жаттығулар:** *(Жаттығулар Интерактивьті тақта арқылы көрсетіліп, түсіндіріледі)* Тапсырмаларды айналма әдісі бойынша орындайды. 1. Серіктесіне табанның ішкі жағымен пас беру және серіктесінен допты қабылдау. 2. Допты кедергілер арасымен алып жүру,келесі серіктесіне пас беру. 3. Аяқтың ішкі қырымен алып жүру. А) Ойыншы допты қарсы тізбектегі басқа адамға аяқтың іш жағымен беріп өз тізбегінің ең соңына барып тұрады. Беруді допқа аяқты екі рет тигізіп беруге тиісті. Ойыншылар уақытында орын алмастыруға тиісті В) Бір-біріне қарама-қарсы екі тізбек, ортасында бір ойыншы, сол адам өзіне келген допты аяқтың ішіменен оған доп берген ойыншымен доп алмастырады. Ойыншылардың доп беру кезінде уақытында орын алмастыруы қажет. Ортадағы ойыншы 1 минут өткесін басқа ойыншымен орын алмастыруға тиісті. **Осы тапсырманың дескрипторлары:** - Футбол сабағы кезіндегі қауіпсіздік ережелерін біледі және сақтайды; - композициялық идеялар мен стратегиялар, қарапайым тактикаларды бағалау және құрастыра біледі **Футбол элементін қамтитын жаттығулар**	ысқырық, футбол доптары, фишкалар. Қауіпсіздік ережесі Допты беру техникасы Допты тоқтату техникасы
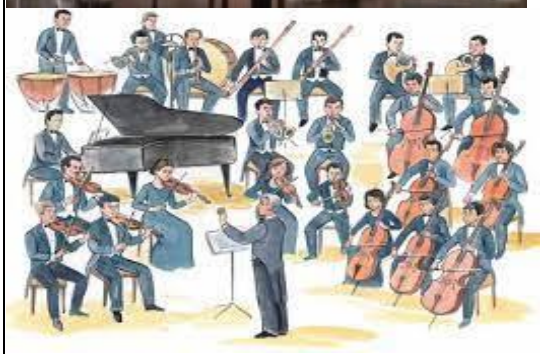
	А) **В)** Д) С) **Осы тапсырманың дескрипторлары:** - - Жаттығуларды орындау кезіндегі қауіпсіздік ережелерін біледі және сақтайды; - - Түрлі қимыл-қозғалыс негіздерінен туындаған рөлдерді сезінеді және айырмашылықтарын түсіндіре біледі - **Сергіту сәті** - **«Жейдені ауыстыр!»** Ойынды аяқтап жалпы бір қатар сап құрып, зал бойымен жәй жүріс.	
Сабақтың соңы	Сабақ соңында білім алушылар демді қалыпқа келтіру жаттығуларын орындап, рефлексия жүргізеді: - нені білдім, нені үйрендім? - нені толық түсінбедім? - немен жұмысты жалғастыру қажет?- деген сұрақтар қойылады. **Бағалау критерилері:** **«5» – Қазақстан чемпионаты** **«4» – Бірінші лига** **«3» – Әуесқойлар лигасы** Сабақ уақытында орындаған жұмыстарын бағалау үшін білім алушыларға арқылы өзін-өзі бағалау ұсынылады.	Үй тапсырмасы

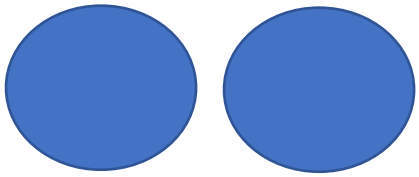

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	4.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен, әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтау және салыстыру
Сабақтың мақсаты:	музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен, әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтайды және салыстырады. Орындау тәсілдеріне қарай музыкалық аспаптардың тобын ажыратады

Сабақтың барысы:

Сабақтың кезеңі (уақыты)	**Педагог әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**

Сабақтың басы 20 мин	**Сәлемдесу (әуенмен)** **Өткен сабаққа шолу** Дауыс жаттығуларын жасау. До мажор гаммасы «Қоғалы - ай» әнін орындау **«Миға шабуыл»** **Тәттімбеттің «Сарыжайлау» күйін** симфониялық және қазақ ұлттық аспаптар оркестрінің орындауында тыңдау	Оқушылар өз ойларын ауызша жеткізеді. Әнді біргелікте орындайды		https://www.youtube.com/watch?v=zMzA11Wnsxs
Сабақтың ортасы 15 мин	 	Тапсырмаларға жауап береді		
5 мин	**«Сұрақ ілмегі» әдісі бойынша төмендегі сұрақтарға жауап бер**. 1.Күйді бірінші қандай оркестрдің орындауында тыңдадық? 2.Оркестр орындауларын қандай өнер түрлеріне жатқызар едің? 3.Екі оркестрдің айырмашылығын ата? **Жаңа сабақ**			

	“Мәңгілік мұра” “Мәңгілік мұра” сөзіне түсінік беру Музыкалық сауаттылық. Симфониялық оркестр алғаш рет 18ғасырда пайда болған. Оркестр құрамы ішекті, ұрмалы, ысқышты, үрлемелі аспаптардан құралған. Сұрақ - жауап **Жеке орындауда күй тыңдау.** **Н.Тілендиевтің күйі** **“Жекпе жек”** 1. Күй дегеніміз не? 2. Оркестр дегеніміз не? 3. Қазақ ұлттық аспаптар және симфониялық оркестрінің құрамына кіретін аспаптармен таныстыру **Сергіту сәті** Ал, балалар, турмайык Аспаптарда, ойнайык Колга, алып, касыкты Мине, былай, согайык Ал, балалар, турмайык Аспаптарда, ойнайык Сылдырмакты, алайык Мине, былвй, кагайык Ал,балалар,турмайык Аспаптарда,ойнайык Сыбызгыны,колга,алып Минебылай,урлейик Ал,балалар,турмайык Аспаптарда,ойнайык Бар,аспапты,косайык Конилди,куй,жасайык **Веен диаграммасы** Симфониялық оркестрдің ұқсастығы және Ұлттық оркестрдің ерекшеліктерінің айырмасы **Ән орындау** **“Анамның тілі”** Әні: Әбиірбек Тінәлі Сөзі: Шона Смаханұлы	Мұқият тыңдайды Сұрақтарға жауап береді	 	

	Өмірге келдім, Анамды көрдім, Деді ол: "жаным, Арайлы таңым". Самал боп желпіп, Жырымен ертіп, Үйретті тынбай Бал тілін, әнін. Қайырмасы: Анамның тілі - айбыным менің, Анамның тілі - ай-күнім менің! Сүйемін байтақ елімді туған, Сүйемін мәңгі өмірді думан. Мектепке келдім, Ұстазды көрдім, Тыңдадым сөзін Табынып, сүйіп. Анамның тілі, Аяулы үні Жүрекке нұрын Жіберді құйып. Қайырмасы: **Кері байланыс** Үй тапсырмасы:: Әннің сөзін, әуенін жаттау	Ән орындайды Кері байланыс «Интервью» тәсілі бойынша кері байланыс жүргізеді.		

Машева Айнагуль Алпысбаевна

ПРОГРАММА ПОДГОТОВКИ К СОРЕВНОВАНИЯМ ПО ЛЕГКОЙ АТЛЕТИКЕ

Учитель физической культуры СООШГ “SMART BILIM” г.Актобе

Пояснительная записка

Программа подготовки учащихся к соревнованиям по легкой атлетике рассчитана на детей в возрасте от 10 до 17 лет. Она предусматривает проведение теоретических и практических подготовительно-тренировочных занятий, обязательное выполнение контрольных упражнений и участие в спортивных соревнованиях. (Теоретические сведения сообщаются в процессе практических занятий).

Все занимающиеся в секции распределяются по группам с учетом возраста, пола и уровня спортивной подготовки.

Основой легкоатлетических упражнений являются естественные и жизненно важные движения человека: ходьба, бег, прыжки, метания.

Занятия легкой атлетикой общедоступны благодаря разнообразию ее видов, огромному количеству легко дозируемых упражнений, которыми можно заниматься повсюду и в любое время года.

Задачи:

- укрепление здоровья и содействие правильному физическому развитию школьников;
- обучение жизненно важным двигательным навыком и умением в ходьбе, беге, прыжках и метаниях;
-подготовка разносторонне физически развитых, волевых, смелых и дисциплинированных юных спортсменов.

В группе занимаются и мальчики и девочки. Количественный состав 12-16 учащихся. Это позволяет уделить внимание каждому ребенку и дать им полный объем знаний и умений, предусмотренных программой.

В школе имеется методический материал с описанием основных легкоатлетических упражнений, наглядное пособие в виде картинок, журналов.

Желательно наличие небольшого роста результатов, показанных учащимися.

ОСНОВНАЯ ЧАСТЬ I ГОДА ОБУЧЕНИЯ:

Вводное занятие. План работы кружка. Правила поведения в кружке и режим работы. Значение легкоатлетических упражнений для подготовки к трудовой деятельности, к защите Родины.

История развития легкоатлетического спорта. Возникновение легкоатлетических упражнений. Легкая атлетика как наиболее доступный для любого возраста вид спорта, имеющий прикладное значение.

Гигиена спортсмена и закаливание. Режим дня и режим питания, гигиена сна, уход за кожей, волосами, ногтями и ногами, гигиена полости рта, гигиеническое значение водных процедур, гигиена одежды, обуви и мест занятий

Места занятий, их оборудование и подготовка. Ознакомление с местами занятий по отдельным видам легкой атлетики. Оборудование и инвентарь, одежда и обувь для занятий и соревнований.

Техника безопасности во время занятий легкой атлетикой. Правила пользования спортивным инвентарем, одеждой и обувью. Дисциплина – основа безопасности во время занятий легкой атлетикой. Возможные травмы и их предупреждения.

Ознакомление с правилами соревнований. Судейство соревнований в отдельных видах бега, ходьбы, в метании меча, прыжках в высоту, длину.

Общая физическая и специальная подготовка. Практические занятия. Строевые упражнения. Упражнения на развитие гибкости и подвижности в суставах. Акробатика. Подвижные игры. Спортивные игры. Лыжи. Упражнения на гимнастических снарядах и со снарядами.

Ознакомление с отдельными элементами техники бега и ходьбы. Ходьба. Обычно в равномерном темпе, быстром до 800 м.. Бег. Свободный по прямой и повороту. Выполнение команд «На старт!», «Внимание!», «Марш!»; работа рук во время бега, вынос бедра, постановка стопы; техника бега на короткие дистанции (подготовка стартовых колодок, принятие положения «На старт!», «Внимание!»).

Контрольные упражнения и спортивные соревнования. Согласно плану спортивных мероприятий.

По итогам трех лет обучения учащиеся должны знать и уметь:

-историю развития легкой атлетики.

-легкая атлетика – один из основных и наиболее массовых видов спорта.

-освоить технику бега на короткие и средние дистанции.

-иметь представление о технике бега на длинные дистанции.

Результатом образовательного процесса первого года обучения является:

-желание заниматься тем или иным видом легкой атлетики.

-стремление овладеть основами техники бега, прыжков

-расширение знаний по вопросам правил соревнований.

-повышение уровня разносторонней физической подготовленности.

-развитие волевых качеств: целеустремленности, настойчивости, решительности, смелости, самообладания.

-интерес родителей к занятиям ребенка в кружке.

ПЛАН
занятий по подготовке к соревнованиям

№ п/п	Наименование темы	Количество часов		
		Всего	Теоретические занятия	Практические занятия
I	**Теория.**			
1.	История развития легкоатлетического спорта.			
2.	Гигиена спортсмена и закаливание.			
3.	Техника безопасности во время занятий легкой атлетикой.			
4.	Ознакомление с правилами соревнований.			
II.	**Общая физическая и специальная подготовка.**	На каждом занятии		
5.	Тренировка в отдельных видах легкой атлетики	Согласно плану спортивных мероприятий.		
6.	Контрольные упражнения и спортивные соревнования.	Согласно плану спортивных мероприятий.		

Упражнения для развития быстроты

Для развития быстроты можно использовать следующие упражнения:

– бег с высоким подниманием бедра в яме с песком с небольшим продвижением вперед (на улице) или с привязанными резинками к голени с одной стороны и к «шведской стенке» с другой стороны ;

– бег на подъем в быстром темпе по 20–30 м;

- бег 30м. с максимальной скоростью;

– многоскоки по мягкому грунту;

– семенящий бег с переходом на быстрый бег;

– бег с ускорением на 30–40 м;

– повторный бег под уклон;

– прыжки вверх на двух ногах с поворотом на 180° и 360°;

– прыжки на двух ногах по 15–20 м;
– старты из различных исходных положений.

Упражнения для развития выносливости

Предлагаемые упражнения способствуют увеличению двигательной активности и развитию выносливости. Их можно использовать в любую погоду.

1. Медленный длительный бег от 10 -20 мин.
2. Длительный кроссовый бег .
3. Темповый кроссовый бег продолжительностью 20 мин.
4. Фартлек («игра скоростей») продолжительностью до 30.

Это равномерный произвольный бег, чередуемый по самочувствию занимающихся с ускорениями на отрезках произвольной длины, пробегаемых с различной скоростью.

5. Быстрая ходьба продолжительностью до 30 мин.
6. Медленный бег в чередовании с ходьбой продолжительностью до 2 ч.
7. Продолжительная игра в баскетбол, ручной мяч или футбол.
8. Участие в соревнованиях (кросс на средние и длинные дистанции).
9. Прыжки через скакалку – сериями 3 раза по 1 мин., 4 раза по 1,5 мин., отдых до 2–3 мин. между сериями или прыжки через скакалку 3 мин..

Упражнения для развития силы

Наибольший прирост силы дает отягощение 70–100% от максимального теста (МТ). При работе с отягощением 40–70% от МТ – развиваются скоростносиловые качества. При работе с отягощениями 20–50% от МТ развивается силовая выносливость.

Упражнения с собственным весом:
– сгибание и разгибание рук в упоре о стенку;
– сгибание и разгибание рук в упоре лежа;
– то же, но ноги находятся на возвышении;
– передвижение в упоре на брусьях;
– сгибание и разгибание рук в упоре на брусьях;
– подтягивание на высокой перекладине;
– поднимание и опускание туловища (ноги закреплены);
– поднимание и опускание ног за голову в положении лежа на спине;
– поднимание и опускание прямых ног в висе до угла в 90°;
– приседание на двух ногах «до отказа»;
– выпрыгивание вверх из глубокого приседа «до отказа».

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Мергалиева Злыха Смаиловна

АТОМ ҚҰРАМЫ МЕН ҚҰРЫЛЫСЫ

Ақтөбе облысы Темір ауданы Бабатай ауылы Бабатай негізгі орта мектебінің бастауыш сынып мұғалімі

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	7.1.2.5 -протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын білу 7.1.2.6 -алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p^+, n^0, e^-) мен атом ядросының құрамын білу
Сабақтың мақсаты	*Барлық оқушылар үшін:*Атомның құрамы мен құрылысын біледі; *Көпшілік оқушылар үшін:* Білім алушылар p^+, n^0, е не екенін біледі; *Кейбір оқушылар үшін:* алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p^+, n^0, e^-) мен атом ядросының құрамын жаза алады;
Күтелітені нәтиже	Алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p^+, n^0, e^-) мен атом ядросының құрамын жазады

Сабақ барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Ұйымдастыру кезеңі «Зейінді шоғырландыру» Өткенді еске түсіру «Quizizz» бағдарламасы арқылы сұрақтарға жауап алу	Оқушылар ұялы телефон арқылы тапсырманы орындайды	Дескриптор 5 сұрақтан 1дұрыс жауап-0балл 2-1балл 3-2балл 4-3балл 5-5балл	ұялы телефон
Таңдалған оқыту әдістерінің негіздемесі	«Зейінді шоғырландыру» Өткенді еске түсіру «Quizizz» бағдарламасы арқылы оқушылар сұрақтарға жауап береді.			
Пайдаланылатын цифрлық ресурстар-дың негіздемесі	https://quizizz.com/admin/quiz/64f5d56064881705cd16168a?source=quiz_share			
Сабақтың ортасы	«Стоп кадр» әдісі қолданылады.	Оқушылар жаңа тақырыпты видеороликтен тамашалайды. Тірек сөздермен танысып, өз	Қолпаштап, мадақтау ауызша	https://youtu.be/eRbtjl5wlRw http://qrcoder.ru/code/?%

	1-тапсырма: Жаңа тақырыпқа байланысты «Сөздік» әдісі **2-тапсырма:** Элементтердің атомдағы ядро құрамын Жазып кесте толтыру	дәптерлеріне жазып алады. Оқулықтағы атомның планетарлық моделін сызып алады. QR кодты сканерлеп, ашылған терминге анықтама береді “Jamboard” бағдарлама-сы әр атомға сәйкес элементар бөлшектерді кестеге толтырады	Бірін –бірі бағалау Дескриптор: -Формулаға салып кестені толтырады-2б -мәнін жазады-1б Жауап толық-5б. Жартылай-3 балл	C0%F2%EE%EC+%26%231179%3B%26%231201%3B%F0%E0%EC%FB%ED+%E0%F2%E0&4&0

Пайдаланылатын цифрлық ресурстардың негіздемесі	YouTube видеоролик «Атом құрамы мен құрылысы» **QR код** **“Jamboard”** бағдарламасы
Пайдаланылатын цифрлық ресурстардың негіздемесі	**http://www.youtube.com/watch?v=eRbtjl5wlRw** **http://qrcoder.ru/code/?%C0%F2%EE%EC+%26%231179%3B%26%231201%3B%F0%E0%EC%FB%ED+%E0%F2%E0&4&0**

Сабақтың соңы	wordwall бағдарламасы арқылы қорытындылау ашық сұрақтарға жауап алу	wordwall бағдарламасы арқылы қоры-тындылау ашық сұрақтарға жауап береді	Дескриптор: Жалпы-2балл 2балл-толық жауап берсе 1балл-жартылай жауап берсе	wordwall бағдарламасы

Таңдалған оқыту әдістерінің негіздемесі	wordwall бағдарламасы арқылы қорытындылау ашық сұрақтарға жауап алу
Пайдаланылатын цифрлық ресурстардың негіздемесі	https://wordwall.net/ru/resource/59961929
Жоспарланған сабақты ұйымдастыру кезінде білім алушылардың оқу мақсаттарына қол жеткізуі туралы рефлексивті қорытынды	**Padlet** Жеке жұмыс: - бүгінгі сабақта мен....түсіндім. - маған ерекше ұнағаны..... - бүгін маған.....сәті түсті. - қызықты болғаны..... - .....қиындық тудырды https://padlet.com/zlihash66/padlet-n6bno0tixchoa02i

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

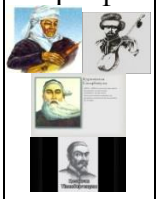
Наурызбаева Кенжегул Нурлыбайевна

КҮЙ ҚҰДІРЕТІ. ТӨКПЕ КҮЙ

Ақтөбе облысы Алға ауданы Алға мектеп – гимназиясы музыка пәні мұғалімі

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	5.1.1.1 музыканың түрін, стилі мен жанрын, музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау, тыңдалған шығарманы талдау;
Сабақтың мақсаты:	музыканың түрін, стилі мен жанрын, музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтайды, тыңдалған шығарманы талдайды;

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі, уақыты	*Педагогтің іс-әрекеті*	*Оқушының іс-әрекеті*	*Бағалау*	*Ресурс-тар*
Сабақтың басы	**І. Ұйымдастыру кезеңі:** Психологиялық ахуал. Құлақтан кіріп, бойды алар Әсем әнмен тәтті күй Көңілге түрлі ой салар Әнді сүйсең менше сүй Оқушылар қолымызға ұялы телефонымызды алып, QR-код әдісімен топтқа бөлінеміз. 1. Құрманғазы; 2. Дина; 3.Қазанғап, 4.Тәттімбет Өткен тақырыпты пысықтау Додекаэдр әдісімен	Оқушылардың сәлемдеседі. Бәрі бірге айтады Топқа бөлінеді	Тамаша! Дескриптор -Топқа QR-арқылы бөлінеді Дескриптор -додеокадр әдісі арқылы берілген тапсырманы орындайды	Интерактивті тақта, Ноутбук, смарт-фон Додекаэдр
Сабақтың ортасы	Тақтаға күннің жады мен тақырып жазылады. Сабақтың мақсатымен танысады. Тақырып: Күй құдіреті. Сабақтың мақсаты: музыканың түрін, стилі мен жанрын, музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтайды, тыңдалған шығарманы талдайды 1 тапсырма .Тыңдау .Талдау. Төкпе күй дегеніміз оң қолдың саусақтары бірігіп, жоғары төмен серпіліп орындалатын күй. Шертпе күй дегеніміз оң қолдың саусақтарымен шертіліп ойналатын күй.	Мәліметті көңіл бөліп тыңдайды.	Әрбір дұрыс жауаптар домбыра арқылы бағаланады	бейнежазба

	2-тапсырма. Тыңдалым. Балалар бүгін біз атақты күйші төкпе күйдің негізін қалаушы Құрманғазы Сағырбай ұлымен танысатын боламыз. Қ.Сағырбайұлы қазақтың атақты күйшілерінің бірі. Туып өскен жері: Орал облысының Жаңа қала ауданына қарасты Жиделі деген жерде дүниеге келген. Өнерімен белгі қалдырып отырған. Оның «Қызыл қайың» , «Адай», «Сарыарқа» сынды күйлері бар. Құрманғазы 1. Сұрақ: Құрманғазы кім? Күйші – композитор,халық композиторы, қазақтың аспапты музыка өнерінің классигі, домбырашы. 2.Құрманғазының қандай күйлері бар? «Адай», «Балбырауын», «Ақсақ киік», «Аман бол, шешем аман бол», «Қайран шешем» 3.Құрманғазы нені армандады? Бостандықты, әділдікті аңсаған, азаттықтың жаршысы. 4.Құрманғазы қай жерде дүниеге келген? Орал облысы,Жаңа қала ауданы, Жиделі деген жерінде. **«Адай» күйінің шығу тарихы видеоға назар аудар** 1-сұрақ.Күйдің шығу тарихының бірінші нұсқасы бойынша қалай шықты?(күй тартыс кезінде) 2- сұрақ. Кімдердің ерлігіне арнаған? Махамбет Исатай көтерілісі кезінде Еділ мен Жайықтың бойындағы қырғын шайқас кезінде Адай елінің батырларының ерлігіне арнаған «Адай» күйі оркестрдің орындауында. Жеке орындауда тыңдату. Ал басқа да күйлерін өз қолымызбен таңдау жасап, тыңдап көрелік. 3-тапсырма. Ән үйрену. «Күй домбыра» *Әні:Т.Тоқжанов* *Өлеңі:А.Рахметов* 4-тапсырма. Топтық жұмыс. Күйлердің шығу тарихы Постер қорғайды	Видеоға назар аударады Дәптермен жұмыс Назарларын бейнероликке аударады	**Дескриптор:** Бейне ролик көреді, күйші туралы біледі,өз ойларын айтады **Дескриптор:** Күйдің шығу тарихын тыңдайды, нұсқаларын айтады **Дескриптор:** Әнді тыңдайды, үйренеді, орындайды, **Дескриптор:** Әр топқа күйдің шығу тарихы беріледі Күйдің шығу тарихын түсініп, постер қорғайды	 https://yandex.kz/video/preview/6031819522461031675 https://yandex.kz/video/preview/3889276304002182101 https://yandex.kz/video/preview/3408936166096906864 https://yandex.kz/video/preview/3490263394601847100 https://yandex.kz/video/preview/6635732363109270474

Сабақтың соңы	**Қорытынды** Бүгінгі сабаққа кері байланыс жасап көрелік **Рефлексия: «Музыкалық қалпақ» әдісімен.** Музыка ойнап тұрады. Оқушылар бір-біріне қалпақ кигізеді. Егер музыка тоқтағанда кімнің басында қалпақ қалады сол оқушы берілген сұраққа жауап береді. **Үйге тапсырма:** «Күй-домбыра» әнін әуенімен жаттап келу.	Сұрақтарға жауап береді.	Топтар бір бірін бағалайды	

Пеннер Наталья Александровна

TIK TOK В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ

учитель английского языка КГУ «Средняя школа-лицей №23 им.А.Ермекова», г.Актобе, Казахстан

Преподавание языков претерпело огромные изменения в эпоху внедрения новых технологий по всему миру. В наши дни, в мире 21 века, мобильные технологии с интеграцией интерактивных интернет-приложений Web 2.0, более известных как онлайн-социальные сети, становятся все более заметными и динамичными в нашем образе жизни.

Нельзя отрицать, что использование онлайн-социальных сетей способствует реализации устремлений, в результате чего также внедряются процессы, включающие смешанное обучение и перевернутый класс. Методы преподавания и обучения интегрированы с личным взаимодействием и технологическими подходами к обучению, а также в форме онлайн-лекций или уроков электронного обучения, где учащиеся выполняют свои задания дома. Период урока в классе предназначен для занятий в группах сверстников, обучения на основе проектов, выполнения заданий и дискуссий. Кроме того, ответственность преподавателя, таким образом, эволюционирует от лектора к фасилитатору и тренеру (MOEM, 2013).

Социальные сети, согласно Бартлетт-Брэггу (2006), предлагают множество приложений, которые улучшают групповые взаимодействия и общие пространства для совместной работы, социальных связей и обмена информацией в веб-среде. TikTok позволяет пользователям записывать видео, на которых они дурачатся под музыку или клипы с произнесенными словами, а затем редактировать отснятый материал с помощью различных эффектов. По состоянию на 2021 год TikTok является одним из самых популярных приложений в мире.

Хотя нет обширных исследований о том, как TikTok может облегчить обучение, особенно навыкам аудирования, при этом нельзя отрицать, что TikTok может быть эффективным образовательным инструментом. Учащимся следует предоставить множество вариантов, из которых они могут выбрать занятие, наиболее соответствующее их интересам и стилю обучения, а также шире использовать модели поведения, способствующие автономии, чтобы все учащиеся могли участвовать наиболее удобным для них способом (Рив и др., 2004).

С целью изучения использования TikTok в качестве образовательного инструмента для улучшения навыков

аудирования был проведен опрос, позволяющий глубже понять его эффективность. Для этого исследования была принята следующая процедура исследования. 105 учащихся 10-11-х классов были отобраны в качестве образца, поскольку их учебная программа соответствует цели данного исследования

Учащиеся должны были прослушать 10-минутный аудиоклип об уроках жизни. Затем их попросили перевести информацию из аудио в графическое представление с помощью приложения TikTok. Им дали 1 неделю на выполнение задания. Через неделю их попросили прослушать другой 10-минутный аудиоклип об успехе. Затем их попросили выполнить ту же задачу, но с использованием традиционного метода ментальной карты. После выполнения обоих заданий (Tiktok и Mind-map) учащиеся были собраны, чтобы высказать свои отзывы об этих двух методах.

Из отзывов учащихся было установлено, что из 10 опрошенных 7 предпочли использовать TikTok в качестве учебного инструмента для передачи информации из аудио в графическое представление. Они упомянули, что музыка и забавные элементы в TikTok делают TikTok более интересным для использования по сравнению с традиционным методом mind-map

В целом, данные этого исследования указывают на положительные отзывы, поскольку большинство респондентов предпочли этот новый метод по сравнению с традиционной картой разума из-за его новизны, а также интересных функций.

Литература:

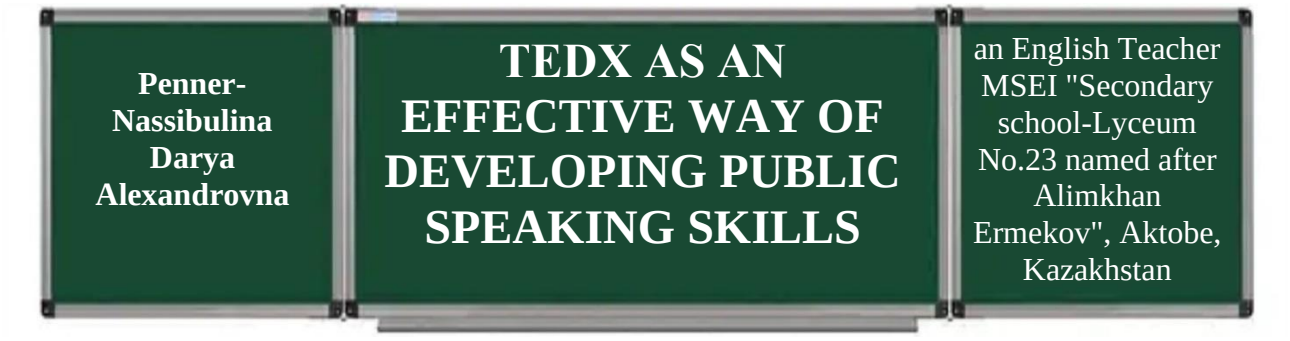
1. Learning. Psychology of Learning and Motivation. 41. 85-139, 2002

2. Zheping, H. The world’s most popular iPhone app isn’t Facebook or WhatsApp. Retrieved from: https://qz.com/1272285/bytedances-music-video-app-douyin- tik-tok-is-the-most-downloaded-iphone-app-in-2018s-first-quarter/, 2018

3. Портал «История социальной сети Tik Tok» https://tg-tiktok.ru/tik- tok/

4. Портал «Почему Tik Tok так популярен? Каковы его перспективы в будущем?» https://spark.ru/startup/it-agenstvo-index

5. Портал «Tik Tok. Википедия». https://ru.wikipedia.org/

The term " TEDx" (from Latin video - I look, I see) is understood as a wide range of technologies for recording, processing, transmitting, storing and playing visual and audiovisual material on monitors. When people say "TEDx" in everyday life, they usually mean TEDx material, a television signal, or TEDx material recorded on a physical medium (TEDxtape, TEDxdisc, etc.).

Nowadays TEDxmaterials are understood as one of the types of technical teaching aids that provide the function of transmitting information, as well as receiving feedback in the process of its perception and

assimilation in order to further develop students' certain English language skills.

TEDx used in English classes must be authentic, i.e. created by native speakers. However, often they may not be educational in nature and not related to the educational process.

The use of TEDx in English lessons contributes to the individualization of learning and the development of students' motivation for speech activity. The specificity of TEDx as a means of teaching English in grades 8-9 of a general education school provides communication with real objects that stimulate almost genuine communication: students, as it were, become participants in all situations played out with their help, play certain roles, solve real life problems. The effect of participation in the daily life of the country of the language being studied not only contributes to the study of a natural, living language, but also serves as a powerful incentive to increase the motivation of students. When using TEDx in foreign language lessons, two types of motivation develop: self-motivation, when the material in the TEDx format is interesting in itself, and motivation, which is achieved by demonstrating to the student that he can understand the language being studied. This brings satisfaction and gives you self-confidence and the desire for further improvement. It is necessary to strive to ensure that students get satisfaction from the material in the TEDx format precisely through understanding the language, and not just through an interesting and entertaining plot.

Another advantage of TEDx is the power of impression and emotional impact on students. Therefore, the main attention should be directed to the formation of students' personal attitude to what they see. Successful achievement of this goal is possible only with a systematic presentation of TEDx and a methodically organized demonstration.

The use of TEDx contributes to the development of various types of mental activity, primarily attention and memory. While watching in the classroom, there is an atmosphere of joint cognitive activity. Under these conditions, even an inattentive student becomes attentive. In order to understand the content of the material in the TEDx format, students need to make some effort. Therefore, involuntary attention turns to voluntary. And the intensity of attention affects the process of memorization. The use of various channels for inputting information (auditory, visual, motor perception) has a positive effect on the strength of assimilation of regional-linguistic material.

Using TEDx in the classroom helps to solve the following problems:

- increase learning motivation;
- creating a comfortable learning environment;
- contributes to the intensification of training;
- increases the activity of trainees;
- creates conditions for independent work of students.

Following the principles of developmental education, TEDx also helps to teach all 4 types of speech activity (reading, speaking, listening, writing), to form language abilities (through language and speech exercises), to create situations of communication and to provide direct perception and study of the culture and history of the country of the language being studied.

Resources:

1. Kadzhaspirova G.M. Pedagogy: textbook. – M.: Gardariki, 2007. – 528 p.

2. Kadzhaspirova G.M., Petrov K.V. Technical teaching aids and methods of their use. – M.: Academy ITs, 2008. – 351 p.

3. Kamenetskaya N.P., Myatova M.I. The use of TEDxmaterial in the TEDx format when teaching a foreign language in a secondary school. //Foreign languages at school, 2006. No. 4 - p. 31.

5. COMMON EUROPEAN FRAMEWORK OF REFERENCE FOR LANGUAGES: LEARNING, TEACHING, ASSESSMENT Companion volume Council of Europe, Printed at the Council of Europe, p.68, April 2020

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

МУЗЫКА САБАҒЫНДА АҚПАРАТТЫҚ-КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУ ТИІМДІЛІГІ

Сатмағанбетов Еркін Жақыпұлы

Ақтөбе қаласы Д.Қонаев ат. жалпы білім беретін орта мектеп-гимназиясының музыка пәні мұғалімі

Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңында: «Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу», - делінген Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және де басқа көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруынакөмектеседі. Қазіргі білім беру саласындағы оқытудың озық технологияларын меңгермейінше сауатты, жан- жақты маман болу мүмкін емес. Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және де басқа көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі. Жалпы оқушылар мен мұғалімдердің пікірінше, материалды қарапайым аудиторядан гөрі интеракивті тақтамен бірге жүргізілген сабақты ұғыну әлдеқайда қызықты, әрі ұтымды. SMART тақтаны интерактивтік Sympodium планшетімен толықтыруға болады, тыңдаушы кіші топтарды игергендей үлкен аудиторияларды да игеруге болады. Мұғалім, кішігірім экранда жазу жазып, орнынан қозғалмай оқушыларға қарап тұрып, компьютерлік қосымшаларды, сонымен бірге оқушыладың үлкен экранда және интерактивтік тақтада берілген сол көрініст көретінін бақылай алады. Smart білім алу –ақылды білім алу мағынасын береді. Яғни кез келген жағдайда, кез келген ортада кедергісіз білім алып қана қоймай, оны тұлғаның қажетіне қарай жарата білуіне мүмкіндік беретін білім ортасы.

Смарт құрылғылардың қажеттілігі:

- Сабақты қызықты етіп,оқушылардың қызығушылығын артыру.
- Жеке және әлеуметтік қабілеттерін арттыра отырып, топпен жұмыс жасауға көмектеседі;
- Сақтау және баспаға басу мүмкіндіктері арқасында жазудан құтқарады;
- Материалды түсінікті, көрнекі әрі эффектілі етіп беру арқасында оқушылардың қиын материалдарды да түсінуін жеңілдетеді;
- Оқушылардың өздеріне деген сенімі артып, шығармашылық жұмыс жасаулары артады;

Оқушылардың сабақтан тыс та көп қызықты жұмыстар жасауына да көмектеседі; Сырлы да сазды әуендерді бүгінгі күн әуендерімен, классикалық музыкамен ұштастыра, шығармашылықпен тақырыпты аша түсіп, оқушыларды музыка әлеміне қызықтыра білу музыка мұғалімінің өз ісінде шеберлігін талап етеді. Оқуға ынтасы барды да, ынтасыздарды да, тәртіптілер мен тәртіпсіздерді де музыка әлеміне қызықтырып, оқушылардың рухани бейнесі, танымын қалыптастыра отырып,

қоғамның саналы азаматы етіп шығару - ұстаздардың басты мақсаты. Осы бағытарда сабақты түрлендіруде ақпараттық технологияларды пайдалана отырып сабақты жаңаша түрде ұйымдастыруды жүзеге асырып келемін. Мысалы: интерактивті тақтамен жұмыс, мультимедиалық кәрніспен, жаңаша тапсырмалар арқылы сабақты түрлендіре отырып өткізуді дәстүрге айналдырдым.Музыка сабақтарында да электронды оқулықтарды тиімді пайдалануға мүмкіндік бар. Бұл мұғалімнің магнитофон, күйтабақпен жұмысын жеңілдетеді, тақтаға ән мәтінін жазу уақытын үнемдейді. Оқушыларға әр түрлі өлеңдердің әннің тыңдауға, оған өзгертулер енгізуге, өздері орындаған өлеңдерді компьютер арқылы тыңдауға мүмкіндік береді. Электрондық оқулық арқылы түрлі суреттер, видео көріністер, дыбыс және музыка тыңдатып көрсетуге болады. Бұл, әрине мұғалімнің тақтаға жазып түсіндіргенінен әлдеқайда тиімді, әрі әсерлі. Меңгерілуі қиын сабақтарды компьютердің кәмегімен оқушыларға ұғындырса, жаңа тақырыпқа деген баланың құштарлығы оянады деп ойлаймын. Музыка пәнінде жаңа әдістерді пайдалану арқылы мектептегі сабақтарды жаңаша ұйымдастыру, мұғалімнің рөлі мен қызметінің артуына жағдай жасау, теориялық, ғылыми – педагогикалық және психологиялық зерттеулерге сүйене отырып, оқушылардың құзыреттілігін қалыптастыру, ақпараттық технологиялар мен инновациялық оқыту әдістері арқылы оқушыларды ізгілікке, елжандылыққа, саналыққа, адамгершілікке, имандылыққа, еңбексүйгіштікке тәрбиелеу. Инновациялық әдістерді баланың білім деңгейіне және жас ерекшелігіне қарай оқу үрдісінде пайдалану негізгі міндет болып табылады.Компьютердің кең мүмкіндіктері музыка пәнінен фонотека, мәліметтер қорын жасақтап, толықтырып отыруға мүмкіндік береді, оларға қол жеткізуді оңтайландырып, сұрыптау мен іріктеу мүмкіндіктерін жетілдіреді. Осылайша, ақпараттық технологиялар педагогтарға өздерінің жұмысын сапалы тұрғыдан жақсартып, әдістері мен формаларын өзгертіп, оқушылардың жеке тұлғалық қабілеттерін толық сақтау мен дамытуға, оқытудағы пәнаралық байланыстарды нығайтуға, оқу үдерісін ұйымдастыруды үнемі динамикалы жаңғыртуға мүмкіндік беретін құрал болып табылады. Ал басты артықшылығы – дәстүрлі оқу үдерісін түрлендіріп жаңаша көзқарастарды тиімді енгізуге мүмкіндік беріп, оқушылардың білім алуын қызғылықты әрі жеңіл етуге ықпалы. Оқушылардың қызығушылығы белсенділігі артқасын сабақта білім сапасының арттатыны сөзсіз.

Қызығушылық – бұл тұлғаның белгілі бір саламен байланысты бағыталуының басты компонентерінің бірі. Адам өзін қоршаған ортадан өзіне маңызды мен құндыны таңдауға құқылы, бұл оның жалпы мәдениеттік деңгейінің көрсеткіштерін анықтайды. Адамға зерттелетін нақты пән ғана емес, оны тану жолы да қызықты болуы үшін оқу қызығушылыққа айналатындай жағдай жасап, оқу-танымдық үдерістің тартымды әсерін молайту қажет.Қарапайым тақта мен бордан қарағанда, әрине заманауй технологиялар білім алушыға көбірек әсер етеді.Себебі заман ағымы, бағыты солай болып келе жатыр.Тәжирбемнен байқағаным, тақтаға ілінген сурет, кестеден қарағанда флипчарттағы немесе слайдтағы аудиожазбасымен берілген материалдарға оқушы көбірек қызығады.Себебі оқушыға қатып тұрған суреттен немесе кестеден қарағанда өз қолымен орындайтын жаттығулар ұнайды. Міне осыдан-ақ оқушы үшін де ,ұстаз үшін де электронды көрнекіліктердің маңызы аса жоғары екенінін байқаймын.

Ұлы неміс педагогы А. Дейстербергтің «Жаман мұғалім ақиқатты өзі айтып береді, ал жақсы мұғалім оқушының өзін ізденуге жетелейді, ойға үйретеді» - дегенді. Содықтан да оқушы белсенділігін арттырып, білім сапасын көтеретін, ойлауға үйретететін ол жаңа инновациялық әдіс- тәсілдері болып табылады. Қандай технологияны пайдаланған кезде де оқушының

белсенділігі, мақсатқа ұмтылуы, ақпаратты өзі іздеп табуы, шапшағаңдығы мен еркіндігі, шығармашылдығы, көңіл-күйінің көтеріңкі болуы қамтамасыз етіледі. Оқушылардың шығармашылығын, танымдық белсенділігін арттыруда шығармашылық сабақтарды өткізудің, оқушының өз бетімен ізденіп, шығармашылық ой-өрісін арттыруда алатын маңызы ерекше.

Сондықтан да, білім беру саласында жүргізіліп отырған ауқымды реформалар ұстаздарға еліміздің әрбір азаматы кәсіби біліктілігі жоғары, бәсекеге қабілетті болатындай, ой-өрісі жаңашыл тұлғаны даярлауды міндеттейді. Мұғалімнің білімі мен біліктілігі жоғары деңгейде болғанда ғана баланың білім сапасының жоғары болатыны анық.

Сердюк Оксана Васильевна

ИНТЕГРИРОВАННЫЙ ПОДХОД К ИЗУЧЕНИЮ РУССКОГО ЯЗЫКА

Учитель русского языка и литературы СШГ №11 г.Актобе.

В условиях современной жизни общество поставлено перед необходимостью выработки нового мировоззрения, в центре которого человек существует не сам по себе, а как органическая часть окружающего мира. Демократизация дала возможность учителю широкие возможности для творчества, он получил свободу действий, выбора, возможного активного поиска.

Часто встает вопрос, как сделать проще обучения доступным, увлекательным эффективным. Это заставляет учителя искать оптимальные формы, методы, приемы обучения. Думать, знать, уметь – вот три стержня, без которых творческий процесс немыслим. При этом знания, умения, навыки – средство развития способностей.

В педагогической литературе утверждается, что ребенок начальных классов учится руками. Фантазия ребенка в этом возрасте еще не скована никакими правилами. Дети любят придумывать, изобретать, но воплотить свой замысел в изделие не могут, так как нет необходимых знаний, умений, навыков для работы.

В последнее время в практике работы наблюдается тенденция к построению интегрированных уроков. Интеграцию обучения сегодня пытаются внедрить, прежде всего на его первом этапе – в начальной школе. Сущность интеграции многокомпонентного содержания начального образования заключается в том, что она дает возможность ребенку воспринимать предметы и явления целостно, разносторонне, системно и эмоционально. Интеграция – это создание нового на основе выявленных однотипных элементов и частей в нескольких разных предметах, приспособление и объединение этих элементов и частей в нескольких разных предметах, приспособление и объединение этих элементов и частей в несуществующую ранее форму. В основу таких уроков заложена идея развития познавательных способней детей, проведения самостоятельных наблюдений и сравнений, расширение и углубление представлений об окружающем мире. Интеграция снимает усталость, перенапряжение, снижает утомляемость за счет переключения на разные виды деятельности. Интеграция некоторых дисциплин позволяет за более короткое время овладеть необходимыми знаниями, умениями, не снижая при этом уровня знаний, а более того, способствуя активизации учебной деятельности.

Интегрированные уроки расширяют рамки обычного урока, а значит, увеличивается возможность развития творческих способностей каждого ученика. Они дают возможность осуществить личностно – ориентированное и разноуровневое обучение. Уроки позволяют педагогу проявить оптимистическое отношение к возможностям ребенка, увидеть и признать его старания в выполнении заданий. Известно, что в своем познание ребенок воспринимает сначала все в целом и только потом в деталях и подробностях. На уроке методом сгибания делим полоску бумаги и квадрат на равные части, чтобы по технологическими картами из этого квадрата сделать: вертушку; парусник.

Интеграция позволяет научить учащихся добывать знания самостоятельно, повышать интеллектуальный уровень, развивать интерес к учению, расширять их кругозор, развивать потенциальные возможности младших школьников. При проведении интегрированных уроков успешнее решается такая проблема, как индивидуальный дифференцированный подход в обучении детей с разными способностями.

Интегрированные уроки нравятся детям, вызывают у них интерес к познанию, в них содержится большой эмоциональный заряд. Эти уроки помогают формированию орфографической зоркости, развитию речи и обогащению словарного запаса ребят, развивают эстетический вкус, умение понимать и ценить произведения искусства, красоту и богатство родной природы, творческий потенциал.

На интегрированных уроках, необычных по замыслу, организации, методике проведения, создаются условия для самостоятельного переноса ранее усвоенных знаний и умений в новую, подчас неожиданную ситуацию, формируется важное умение выделять проблему. Каждая новая ситуация, требующая творческого поиска, создает условия для развития обучающихся, приобретения или опыта эмоционально-целостного отношения к действительности и опыта творческой деятельности.

Я задумалась: что же следует понимать под интеграцией? Какой предмет должен стать опорным? Сколько времени следует отводить на изучение материала по каждому предмету?

Под интеграцией мы понимаем процесс сближения и связи наук, состояние связанности отдельных частей в одно целое, а также процесс, ведущий к такому состоянию. Кроме того, интеграцию мы рассмотрим как психолого-коррекционный принцип, направленный на развитие и содержательное наполнение эмоционально-чувственный и интеллектуальной сферы ребенка. Уровни интеграции могут быть различными. В своей практике я пыталась интегрировать и два и три предмета, но останавливалась на интегрировании двух предметов, так как считаю такой уровень интеграции наиболее доступным .

Итак, теперь можно подвести общий итог того, почему я считаю, что имеет смысл использовать интегрированные уроки как новую форму урочной деятельности.

Во-первых, потому что он выходит за рамки общепринятых норм – обучающих, развивающих и воспитывающих как желательная форма в дополнении к привычной школьной урочной жизни.

Во-вторых, потому, что необходимость совместной реализации поставленной проблемы урока требует от учителей тонкого настроя на эмоциональную обстановку в классе, на изменяющуюся ситуацию во время урока и друг на друга. Ведь любой, даже тщательно подготовленный и методически разработанный урок в момент его проведения всегда требует от учителя гибкости и способности к импровизии.

В-третьих, задействованный в процессе урока механизм одновременно – последовательного преподавания выстраивает наряду со старой (учитель-ученик, ученик-ученик) и новую воспитательную линию общения учитель-учитель, которая, по нашему мнению,

ближе стоит к форме межличностного общения человек-человек. Эта работа позволяет мне повышать методическое мастерство, успешно решать задачу развития творческих способностей учащихся, осуществлять дифференцированный индивидуальный подход в обучении.

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	10.2.1.8 - Безу теоремасын және оның салдарларын есеп шығаруда қолдану; 10.2.1.9 - симметриялы және біртекті көпмүшелер түбірлерін табудың түрлі тәсілдерін қолдану; 10.2.1.10 - көпмүше түбірлерін табу үшін Горнер схемасын қолдану
Сабақтың мақсаты:	Безу теоремасын біледі және есептер шығаруда қолданады. Көпмүшенің түбірлерін табу барысында әртүрлі тәсілдер қолданады; тәсілдердің комбинацияларын қолданып көпмүшелердің түбірлерін табады.

Сабақтың барысы:

Уақыты	**Кезеңдері**	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
5 минут	Ұйымдастыру	Сәлеметсіздерме! Бүгін, Безу теоремасы, Горнер схемасы тақырыбын қарастырамыз. **Бүгінгі сабақта меңгеретініңіз:** - Безу теоремасын және оның салдарларын есеп шығаруда қолдану; - симметриялы және біртекті көпмүшелер түбірлерін табудың түрлі тәсілдерін қолдану; - көпмүше түбірлерін табу үшін Горнер схемасын қолдану **Ұйымдастыру.** **Үй жұмысын тексеру.**	Амандасады. Үй тапсырмасын айтады.		Оқулық
10 мин	Негізгі бөлім	**Жаңа материал бойынша теориялық түсінік беру** Теорема1: «P(x) көпмүшесін x-а екімүшесіне бөлгендегі қалдық x = a болғандағы	Қосымша ақпарат көздерін пайдалана отырып түсінеді	«Екі жұлдыз бір ұсыныс» **Дескриптор:**	

		көпмүше мәні P(a) мәніне тең» , яғни «R=P(a)» екенін дәлелдеу **1-топ:** $P(x) = x^3 + x^2 + 5x – 3$ x – 1 екімүшесіне бөлгендегі қалдықты табу . **2-топ:** $P(x) = x^3 + 2x^2 + x + 2$ көпмүшесін x + 2 көпмүшесін екімүшесіне бөлгендегі қалдықты табу	Тақырып бойынша ресурстарды қарап, танысады. Сұрақтарға жауап береді.	- Көпмүшені көпмүшеге бөлуді біледі.	Оқулық
25 мин	Бекіту тапсырмалары	**Тапсырма№1** №1. $P(x) = x^3 – 3x^2 + 6x – 5$ көпмүшесін x – 2 екімүшесіне бөлгендегі қалдықты табу . №2 . $P(x) = x^4 + x^3 – 2x^2 + x + 5$ көпмүшесін x –2 екімүшесіне бөлгендегі қалдықты табу . №3 a-ның қандай мәнінде $x^4 + ax^3 + 3x^2 – 4x – 4$ көпмүшесі x – 2 екімүшесіне қалдықсыз бөлінеді? **Оқулықпен жұмыс.** № 32.1, №32.4. №1. $4x^3 - 3x^2 + 5x - 6$ көпмүшесін $x-2$ көпмүшесіне бөлгендегі қалдықты табыңыз №2. $2x^5 - x^3 + x^2 - x - 1$ көпмүшесі $x^2 - 1$-ге қалдықсыз бөлінетін анықтаңыз.	Есептер шығарады Берілген тапсырма бойынша өз ойларын ортаға салып, пікірлерін білдіріп, топтық талдау жасайды. **Өз бетімен жұмыс.** Тапсырма№1: Коэффициенттері төмендегідей болып берілген көпмүше құрыңыз: А) $-\frac{3}{5}, \sqrt{7}, 0, 2;$ Б) 1, 3, 0, 0, 1.	**Дескриптор:** - Көпмүшені көпмүшеге «бұрыштап» бөледі Қалғанын табу үшін Безу теоремасын дұрыс пайдаланады; Бөлінгіштігті дәлелдеу үшін Безу теоремасына дұрыс пайдаланады	Жалпы білім беретін мектептің 10–сыныбына арналған оқулық.
	Жеке жұмыс	Горнер схемасын пайдаланып $f(x)$ көпмүшесін $x - a$ екімүшесіне бөліңіз: ***1-деңгей***. а). $f(x) = x^4 - 2x^3 + 4x^2 - 6x + 8, a = 1$ б). $f(x) = 3x^3 - 2x^2 - x, \quad a = -2$	Тапсырмаларды орындайды.		Оқулық
5 минут		**Кері байланыс:** Білемін Білдім Білгім келед	Тақырыпты меңгергенін анықтау **Үйге тапсырма. №32.3.**	Кері байланыс	

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Терегулов Шамиль Русланович

ПОЛЕЗНЫЕ СОВЕТЫ И РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ФИЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВИТЕЛЬНОЙ ТЕХНОЛОГИИ

Учитель физической культуры СШ № 26 г.Актобе

Проблема здоровья школьников сегодня как никогда актуальна.

В настоящее время основной целью работы педагогического коллектива заключается в исполнении педагогических технологий, которые не наносят ущерба здоровью учащимся, способствуют формированию ЗОЖ, развивают навыки культуры здоровья.

Ни для кого не секрет, что в последние годы состояние здоровья детей катастрофически ухудшается. Анализ заболеваний учащихся показывает среди патологий на первом месте – патология зрения; на втором месте – болезни органов дыхания; на третьем месте – опорно-двигательной системы.

Школьный возраст один из самых сложных этапов возрастного развития организма человека, который охватывает достаточно большой период времени и включает рост, дифференцировку органов и тканей и приобретение организмом характерных для него форм. Все эти факторы находятся между собой в тесной взаимосвязи и взаимозависимости. При этом характерной особенностью процесса роста детского организма является не равномерность и волнообразность.

Негативные школьные факторы здоровья:

- Недостаточность двигательной активности учащихся;
- Несоблюдение гигиенических требований;
- Перегрузка учебных программ;
- Несовершенство технологий;
- Отсутствие индивидуального подхода к учащимся;
- Неправильное питание;
- Недостаточная компетентность.

Отношение педагога к делу, его активная позиция обязательно отражаются на его воспитанниках.

Педагогика сотрудничества помогает реализовать задачи сохранения и укрепления здоровья учащихся и педагогов. Большая роль в приобщении учащихся к ежедневным занятиям физическими упражнениями принадлежит внеклассной спортивно-массовой работе. Целью этой работы является сохранение здоровья детей.

На базе средней школы № 26 г.Актобе создаются и проводятся различные спортивные секции по игровым видам спорта: баскетбол, волейбол перед которыми стоят задачи:

- Удовлетворить потребность в занятии спортом;
- Повысить уровень двигательной активности;
- Совершенствовать двигательные умения и навыки;
- Формировать основы здорового образа жизни.

Занятия по спортивным играм направлены на развитие общей и скоростной выносливости, быстроты, ловкости, пространственной ориентировки, внимание, точности реакции, на воспитание коллективизма, настойчивости, упорства, инициативы и находчивости. Каждая спортивная игра располагает определенным арсеналом упражнений, приемов и действий, составляющих ее содержание, овладение которым обеспечивает развитие определенных физических и психических качеств занимающихся.

© Ш.Р. Терегулов

Толеуова Мадина Еспаганбетовна

Ақтөбе қаласы №31 қазақ орта мектебі"КММ музыка пәні мұғалімі

ТҮРКІ ТІЛДЕС ХАЛЫҚТАРДЫҢ МУЗЫКАЛЫҚ ДӘСТҮРЛЕРІ

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	5.1.2.3 - қазақ халқының және әлем халықтары музыкалық дәстүрлерінің ерекшеліктерін анықтау; 5.1.3.3 - музыкалық шығармалардың қарапайым үзінділерін музыкалық аспаптарда бірлесіп орындау.
Сабақтың мақсаты:	Қазақ халқының және әлем халықтары музыкалық дәстүрлерінің ерекшеліктерін анықтайды,музыкалық шығармалардың қарапайым үзінділерін музыкалық аспаптарда бірлесіп орындайды

Сабақтың барысы:

Сабақтың кезеңі (уақыты)	**Педагог әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басы	Түркі тілдес халықтардың музыкалық аспаптары **1-ші тапсырма. Ізденіс ойының шарты.** «Музыкалық аспаптар» кестесін асапатардың дыбыс шығару тәсіліне қарай, реттілігімен кестені толтырамыз. **2-тапсырма: Тыңдалым. Бейнероликті тамашала.** «Сиқырлы чатхан» хакас халқының аңызы «Жетіген» туралы қазақ халқының аңызы «Өзбек халқының музыкалық дәстүрі» Өзбек халқы өте көне заманда пайда болған музыкалық өнерін мақтаныш етеді. Қазір оның мазмұны мен көркемдік құралдарға бай көптеген түрі бар. Заман талаптарына сай бейімделсе де, халық ата-бабадан қалған дәстүрін, музыкалық мұрасын қатты құрметтейді және жастар арасында насихаттайды. Әсіресе тұрмыс-салт музыкасы, дәстүрлі аспаптық шығармашылығы, дастан мен маком өнері, халық әндері, би өнері кең танымал. **3-ші тапсырма. Әнді орындау.** **Әнді анықтау.** **«Угэй, угэй, эй угэй ай»** (қазақтың халық әуені) Ай қараңғы аспанда түн емес пе, угай-ай, Жақсы әйелдер өмірде гүл емес пе, угай-ай. Қыздар гүл-гүл болғанда, жігіт бұлбұл, угай-ай, Бұлбұл қонып гүліне түнемес пе, угай-ай.	1-ші тапсырма. Мұғалімге ән жазбасын дайындау ұсынылады. Сұрақтарды талқылаң-дар. 2-ші тапсырма. Бұл тапсырманы орындау үшін білім алушыларға музыкалық аспаптарды беріңіз. 3-ші тапсырма. Білім алушыларға Шығарма-шылыққа	Платформа жүйесінің пайыздық есептеу нәтижесі Платформа жүйесінің пайыздық есептеу нәтижесі	hhtp/mpp.aytis/youtube.com «Тұран» этнофольклорлық топ https://www.youtube.com/watch?v=IyATq_6ussE-

	Угай-угай – әніміз, Арпа, бидай дәніміз. Уғай-ай деп ән салсаң, Келіспей ме сәніміз. Өлең деген немене білген ұлға, угай-ай, Ақ теңгесін кім қимас алар пұлға, угай-ай. Орылыңның барында ойна да күл, угай-ай, Өлеңнен соң адыра қалар тұлға, угай-ай, Өлеңнен соң адыра қалар тұлға, угай-ай. Угай угай-әніміз, Арпа, бидай дәніміз. Угай-ай деп ән салсаң, Келіспей ме сәніміз. Әншілер ән орындаған кездемузыкалық аспаптарды пайдаланады ма? Мысалдар келтіріп,өз ойыңды айт. Е.Хусайыновтың орындауында тыңдаған халық әуенін мына сөздермен қосып , сыныппен бірге үйрен және мәнерлеп орындап бер.	жетелетін тапсырмалар ды орпындау Әнді біргелікте орындайды		Кез келген басқа көмеймен орындала-тын әннің жазбасы
Сабақтың соңы	**Бағалау** Әр оқушы өз тапсырмаларын таныстырады және бағалайды Үйге тапсырма: **«Угәй, угәй, әй угәй ай» ә**нін жаттап келіңдер. **Рефлексия:** Мен не білдім? Бүгін мен не үйрендім? Мен үшін қандай тапсырма қиын болды? Ал қай тапсырманы мен оңай орындадым?	Рефлексия сұрақтарын а жазап жазады		Рефлексия тақтайша-сы

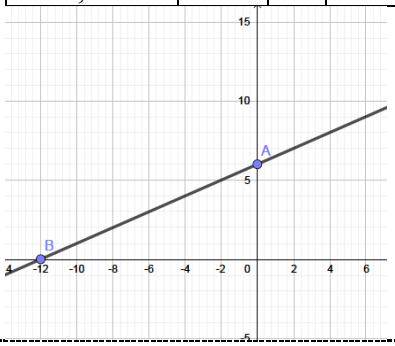
Цели обучения, которые достигаются на данном уроке (ссылка на учебную программу):	
6.5.2.8 составлять таблицу для зависимостей, заданных формулой или графиком; 6.5.2.9 строить графики зависимостей, заданных формулой и таблицей; 6.2.1.12 знать формулу и строить график прямой пропорциональности; 6.5.2.13 строить график прямой пропорциональности.	
Цели урока:	Учащиеся читать графики реальных процессов; определять график линейной функции и прямой пропорциональности; строить графики линейной функции и прямой пропорциональности.

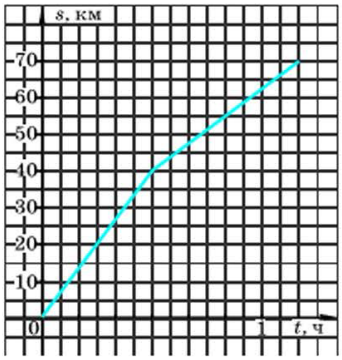
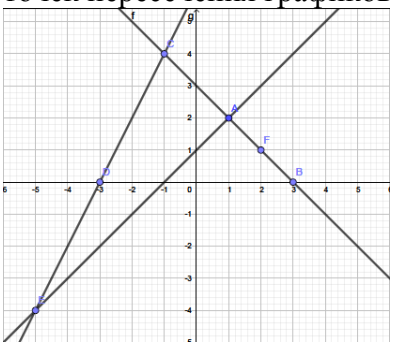
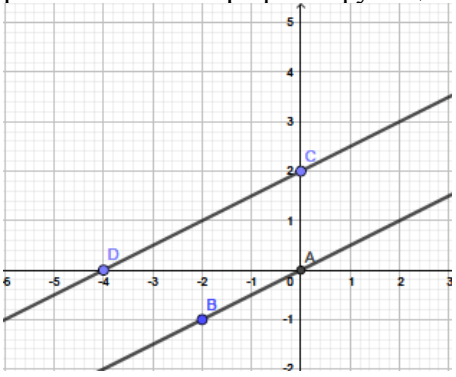
Критерии успеха	Учащиеся достигнут цели, если ответят на вопросы по графикам реальных процессов; определят графики функций; применят свойства линейной функции и алгоритм построения графика; построят график линейной функции и прямой пропорциональности.
Языковые цели	Полезные выражения для диалогов и письма: *линейная функция задается уравнением …* *графиком линейной функции является ..* *для построения графика линейной функции достаточно поставить …* *прямая пропорциональность задается уравнением …* *график прямой пропорциональности проходит через точку …*
Привитие ценностей	Навыки работы в команде, в паре, умение высказывать собственное мнение, оценивать свою работу и работу своих одноклассников.
Межпредмет-ные Связи	Содержание задач позволит показать применение математических расчетов в физике, географии, биологии, экономике, повседневной жизни.
Навыки использования ИКТ	Презентация, GeoGebra.
Предварительные знания	Знания о линейной функции и прямой пропорциональности и умение строить график, знание понятий зависимости между величинами, умения различать такие зависимости.

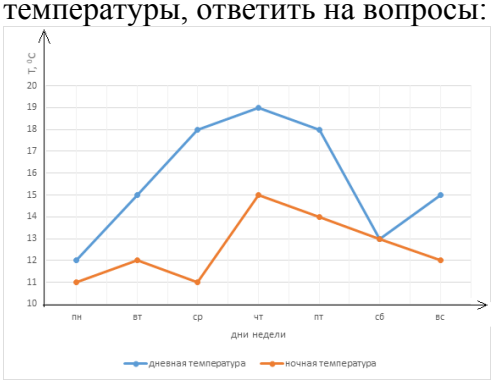
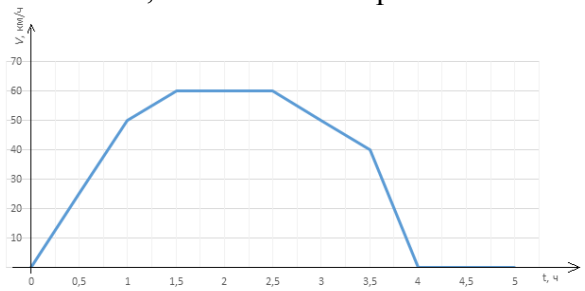
Ход урока

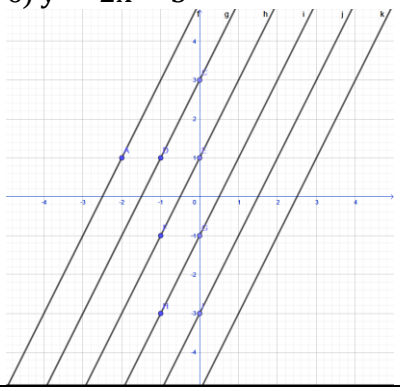
Этапы урока	**Запланированная деятельность на уроке**	**Ресурсы, ФО**
Начало урока **1. Организационный момент. Активизация внимания.**	1. Организационный момент. 2. Объявление цели урока и обсуждение критериев оценивания.	Презентация Приложение 1. График успешности группы.
2. Проверка домашнего задания	§ 6 пункт 15 стр 69-72 выучить два определения в рамочке, пункт 16 выучить определение на стр 75, выучить определение на стр 77; № 317 (составить таблицу и построить график функции), № 332 (устно) № 317. Линейная функция задана формулой y=0,5x+6. Найти значение y, соответствующее x=-12, 0, 34. При каком x значение y равно -16, 0; 8?	Рабочая тетрадь

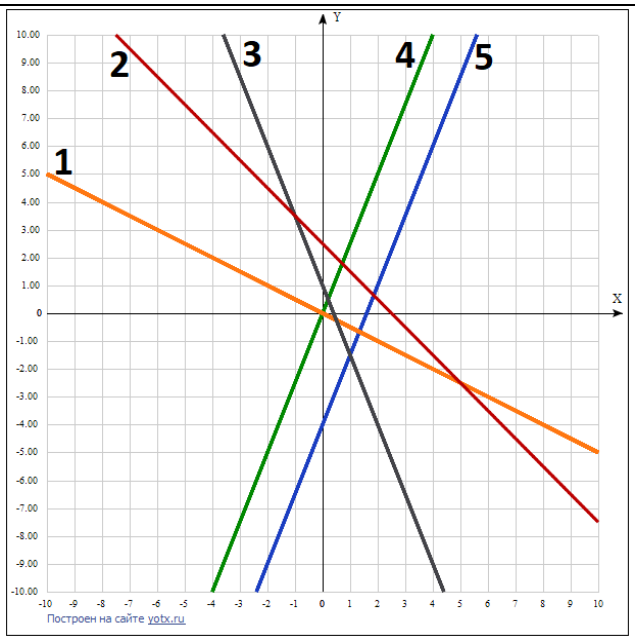
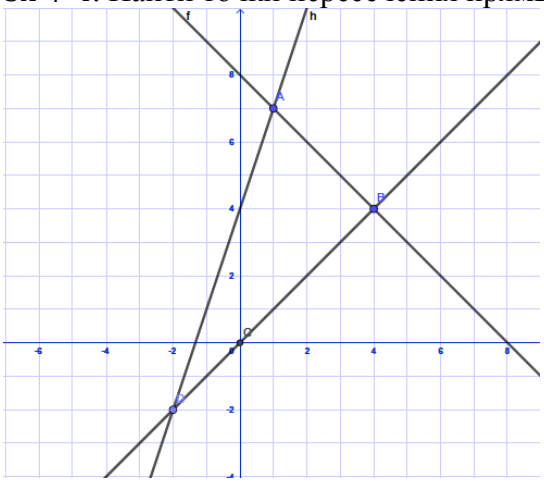
x	-12	0	34	-44	-12	4
У=0,5x+6	0	6	23	-16	0	8

	332. Дачник отправился из дома на автомобиле в посёлок. Сначала он ехал по шоссе, а затем по просёлочной дороге, сбавив при этом скорость. График движения дачника изображён на рисунке 43. Пользуясь графиком, ответьте на вопросы: а) сколько времени ехал дачник по шоссе и сколько километров по шоссе он проехал; какая скорость автомобиля была на этом участке пути; б) сколько времени ехал дачник по просёлочной дороге и сколько километров он проехал по этой дороге; какова была скорость автомобиля на этом участке пути; в) за какое время дачник проехал весь путь от дома до посёлка? *Рис. 43*	
3. Информирование о домашнем задании.	§ 6 пункт 15 стр 69-72 выучить два определения в рамочке, пункт 16 выучить определение на стр 75, выучить определение на стр 77. № 1. В одной системе координат построить графики функций: y=-x+3, y=2x+6, y=x+1. Найти и записать координаты точек пересечения графиков функций. Ответ: A (1,2), E(-5; -4), C(-1; 4) № 2. В одной системе координат построить графики функций y=0,5x и y=0,5x+2. Найти точки пересечения графиков функций с осями координат. Как взаимно располагаются графики функций? Ответ: C(0; 2), A(0; 0), D(-4; 0). Прямые параллельны.	Рабочая тетрадь

Критерии успеха	Потребность в справедливом оценивании своей работы и работы одноклассников. Развитие находчивости, активности при решении математических задач, способность к эмоциональному восприятию математических объектов, задач, решений, рассуждений. **Знают:** название изучаемой темы, общие направления изучения материала.	
Основная часть урока. **Закрепление материала.**	**Задание № 1.** Исследовать график изменения температуры, ответить на вопросы: 1 вопрос: В какой день разница между дневной и ночной температурой была наибольшей? Ответ: в среду, размах температур 18-11=7. 2 вопрос: В какой день в течение суток держалась одинаковая температура? Ответ: в субботу.	Презентация. ФО: каждый верный ответ – 5 баллов. Ответы озвучиваются, учащиеся самостоятельно отмечают точки на графике успешности.
	Задание № 2. Исследовать график движения автомобиля, ответить на вопросы: 1 вопрос: Какое расстояние прошел автомобиль с наибольшей скоростью? Ответ: со скоростью 60 км/ч автомобиль шел 2,5-1,5=1 час и прошел 60 км. 2 вопрос: Сколько времени автомобиль стоял? Ответ: 5-4=1 час.	Презентация. ФО: каждый верный ответ – 5 баллов. Ответы озвучиваются, учащиеся самостоятельно отмечают точки на графике успешности.
	Задание № 3. Опрос теории: 1) Определение линейной функции. Ответ: Линейная функция – функция вида $y = kx + b$. 2) Что является графиком линейной функции? Ответ: графиком линейной функции является прямая. 3) Сколько точек необходимо для построения графика линейной функции? Ответ: для построения графика линейной функции достаточно двух точек. 4) Дать определение прямой пропорциональности?	Стикеры с вопросами. За каждый верный ответ – 2 балла выставляют представитель групп.

	Ответ: прямая пропорциональность–функция вида $y = kx$. 5) Что является графиком прямой пропорциональности? Ответ: графиком прямой пропорциональности является прямая, проходящая через начало координат.	
	Задание № 4. На слайде презентации предлагаются рисунки графиков 9 функций. В течение 1 минуты необходимо запомнить рисунки. Через 1 минуту необходимо ответить на вопросы: 1) На каком рисунке график линейной функции возрастает? Ответ: на 8 2) На каком рисунке график линейной функции убывает? Ответ: на 6 3) На каком рисунке график прямой пропорциональности возрастает? Ответ: на 2 4) На каком рисунке график прямой пропорциональности убывает? Ответ: на 4 5) На каком рисунке линия не является графиком функции? Ответ: на 3.	Презентация. ФО: каждый верный ответ – 2 балла. Ответы озвучиваются, учащиеся самостоятельно отмечают точки на графике успешности.
	Задание № 5. Построить график функции. 1) $y = 2x + 5$ 2) $y = 2x + 3$ 3) $y = 2x + 1$ 4) $y = 2x - 1$ 5) $y = 2x - 3$ 6) $y = 2x - 5$ 	Работа у доски. ФО: таблица значений – 3 балла, график функции – 5 баллов, точки пересечения с осями координат – 2 балла. Итого – 10 баллов. Оценивает учитель.
	Задание № 6. Предлагается 5 графиков функций и 5 формул. Необходимо определить соответствие между графиком и формулой. $y = 2{,}5x - 4$, $y = 2{,}5x$, $y = -0{,}5x$, $y = -2{,}5x + 1$, $y = -x + 2{,}5$.	Работа в группах. ФО: каждый правильный ответ – 2балла. Ключ

	 Ответ: 1 – y = 0,5x; 2 – $y = -x + 2{,}5$; 3 – y = −2,5x + 1; 4 – y = 2,5x; 5 – y = 2,5x − 4	показан на переносной доске.
	Задание № 7. Построить графики функций y = −x + 8, y = x, y = 3x + 4. Найти точки пересечения прямых. Ответ: B(4; 4), A(1; 7), C(-2; -2).	Работа в группах. ФО: три верно найденные точки – 10 баллов. Ответы озвучиваются.
Критерии успеха	Умение слушать учителя и одноклассников, аргументировать свою точку зрения. Овладение навыками выступлений перед аудиторией.	
<u>Конец урока</u> **Подведение итогов урока.**	**Провести устный опрос по изученной теме:** Для того, чтобы понять, как продвинулись в изучении материала, мне нужно получить ответы на 2 вопроса: 1. Как по формуле понять, что функция возрастает или убывает? 2. Как распознать график прямой пропорциональности?	

	Беседа. Рефлексия. Для того, чтобы понять, насколько качественно работали группы, мне достаточно … (продолжите мысль)	
	<u>Дифференциация</u> **Каким образом Вы планируете оказать больше поддержки? Какие задачи Вы планируете поставить перед более способными учащимися?** На один и тот же вопрос могут ответить несколько человек. Мнения, возможно, и не совпадут. Важно: учитель не должен добиться «административными мерами», чтобы главными назвали именно то, что считает таковым он. Другое дело – он может наравне со всеми высказывать и свое мнение **<u>Оценивание</u>** **Как Вы планируете проверить уровень усвоения материала учащимися?** *Учащимся предстоит выполнить комплексную проверочную работу, по результатам проверки которой можно будет судить об усвоении материала занятия.*	

ПРИЛОЖЕНИЕ 1.
Средний балл _____

Размах _____

Мода _____

ЗАДАНИЯ.

Задание № 1. Чтение графиков реальных процессов (дать краткий ответ на вопросы)
КАЖДЫЙ ВЕРНЫЙ ОТВЕТ – 5 БАЛЛОВ

1) В какой день разница между дневной и ночной температурой была наибольшей? _____

2) В какой день в течение суток держалась одинаковая температура? _____

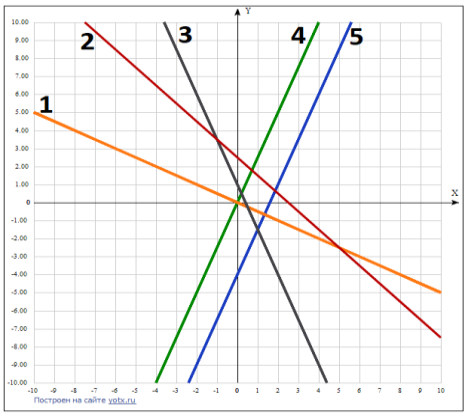
Задание № 2. Чтение графиков реальных процессов (дать краткий ответ на вопросы)
КАЖДЫЙ ВЕРНЫЙ ОТВЕТ – 5 БАЛЛОВ

1) Какое расстояние прошел автомобиль с наибольшей скоростью? _____

2) Сколько времени автомобиль стоял? _____

Задание № 3. Устный опрос теории. КАЖДЫЙ ВЕРНЫЙ ОТВЕТ – 2 БАЛЛА (при условии, что ответили все учащиеся группы)

1) Какая функция называется линейной?
2) Что является графиком линейной функции?
3) Сколько точек достаточно для построения графика линейной функции?
4) Какая функция называется прямой пропорциональностью?
5) Что является графиком прямой пропорциональности?

Задание № 4. Распознать графики функций КАЖДЫЙ ВЕРНЫЙ ОТВЕТ – 2 БАЛЛА

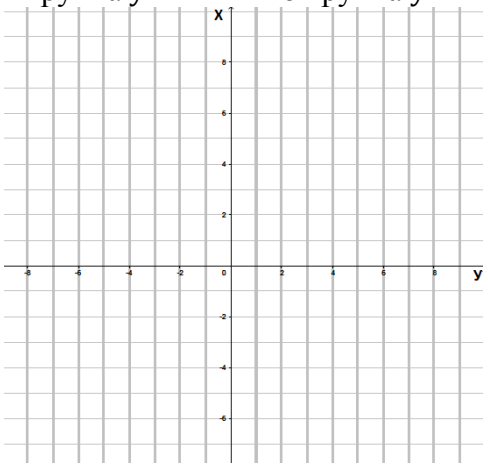
1) _____
2) _____
3) _____
4) _____
5) _____

Задание № 5. Работа у доски. ВСЕГО 10 БАЛЛОВ: ТАБЛИЦА – 3 БАЛЛА, ГРАФИК ФУНКЦИИ – 5 БАЛЛОВ, ТОЧКИ ПЕРЕСЕЧЕНИЯ С ОСЯМИ КООРДИНАТ–2 БАЛЛА

Построить график функции

1 группа $y = 2x + 5$ 2 группа $y = 2x + 3$ 3 группа $y = 2x + 1$

4 группа $y = 2x - 1$ 5 группа $y = 2x - 3$ 6 группа $y = 2x - 5$

Задание № 6. Подписать графики функций. КАЖДЫЙ ВЕРНЫЙ ОТВЕТ – 2 БАЛЛА

Подписать графики функций:

$y = 2{,}5x - 4$,

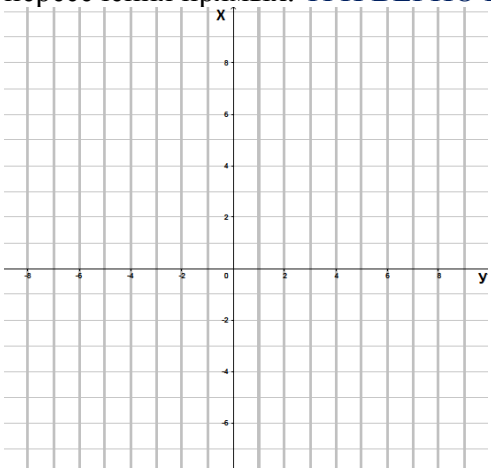
$y = 2{,}5x$,

$y = 0{,}5x$,

$y = -x + 2{,}5$,

$y = -2{,}5x + 1$;

Задание № 7. Построить графики функций $y = -x + 8$, $y = x$, $y = 3x + 4$. Найти точки пересечения прямых. ТРИ ВЕРНО НАЙДЕННЫХ ТОЧКИ – 10 БАЛЛОВ.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Тырнакова Клара Умурзаковна

КӨРКЕМ ЕҢБЕК САБАҒЫН ТИІМДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ ФОРМАЛАРЫ МЕН ҚҰРАЛДАРЫ

Ақтөбе облысы, Алға ауданы, "Болгар мектеп-бақшасы" КММ көркем еңбек пәні мұғалімі

Көркем еңбек пәнінің ерекшелігі, маңызы мен жаңаша оқыту әдістері. Бүгінгі күнгі білім беру бағдарламасының басты бағыты - әрбір оқушыға нәтижеге бағытталған білім беру, дәстүрлі мәдениеттің негіздерін үйрету, оқушығы қолайлы жағдай жасау. Мектепте жүргізілетін көркем еңбек сабағының басты міндеті - жас ұрпақты келешекте кеңінен тараған кәсіптерді меңгеруіне көмектесу. Қазіргі өркениетке ұмтылған қоғам талабына сай мектептегі оқытудың негізгі міндеттері – білім беріп қана қою емес, білім мазмұны арқылы зерделі, білімді, ұлтымыздың болашағы үшін өз бетімен іс-әрекет ете алатан шәкірттерді дайындау.

Оқыту мен тәрбие бір-бірімен байланысты үрдіс болғандықтан, көркем еңбек пәнінің тәрбиелік мазмұнын анықтай отырып, сабақ барысында оқу мен тәрбие міндеттерін қатар ұштастыру қажет. Қазіргі кезде мектепте оқушыларды еңбекке баулу технология пәні бойынша жүргізіледі. Оқушылардың компьютер, интернет арқылы өзіне қажет ақпараттардыалуына және сән журналдары мен әртүрлі оқулықтарды пайдаланып өз беттерінше дамытуға, шығармашылықтарын көрсете білуге бағыттау міндетіміз.

Көрем еңбек сабағы – әрбір оқушының рухани байып, дүниетанымын қалыптастыратын бірден-бір пән. Көркем еңбек пәнінің мұғалімі өзінің лауазымдық міндеттеріне сай еңбекке баулудың, тәрбилеудің әдістемесі мен бағдарламасына сәйкес балаларды оқыту жұмыстарын жүйелі жүргізуі тиіс.

Көркем еңбек пәнін халықтық педагогикамен ұштастырудың маңызы айрықша. Себебі ол - оқушылардың еңбекке икемділігі мен дағдысын, оларды практикада қолдануға дайындығын қалыптастырады. Мемлекеттік білім стандарттарына сәйкес еңбекке баулудың оқу жоспары мен үйірме материалдарын құрастырады. Сонымен қатар, оқушыларды техникалық шығармашылыққа, халықтық , ұлттық өнерді жалғастыруға , ұтымды еңбек етуге және өнертапқыштыққа ұмтылысын дамытып отырады. Көркем еңбек пәні мұғалімінің кәсіптік бағдарлау жұмыстарын үнемі тиімділікпен жүргізіп отыруы маңызды міндет.

Жұмысты тиімді ұйымдастыру ең бірінші даярлық типтік оқу бағдарламасына сай жасалатын күнтізбелік жоспардан басталуы шарт. Жоспардағы әрбір өтілетін тақырыпқа жете мән беріліп, оның өз мүмкіндіктеріне сәйкестігі, теориялық және практикалық сағаттарының мөлшері, қосымша компоненттерге байланысты мұғалімнің қосатын іс-әркеттері, оқу шеберханасының материалдық – техникалық базасы, оқу көрнекіліктері мен құралдарының жеткіліктілігі кеңінен зерделеніп барып, жоспарға енуі тиіс. Көркем еңбек пәні - жеке адамның дамып жетілуіндегі еңбектің негізгі құралы бола тұра, еңбек ету арқылы өз қабілетін, ата-бабасының ұлттық дәстүрлері мен өнерін одан әрі дамытуға, жалғастыруға бағытталған пән. Баланың ұлттық, тұлғалық, әдеп пен эстетикалық дамуына,

кәсіп таңдауына, қазіргі әлеуметтік-экономикалық жағдайларға бейімделуіне жол ашады.

Көркем еңбек пәні сабағында оқушыларды шығармашылыққа баулу, талғамын қалыптастыру, сондай-ақ адамгершілікке тәрбиелеу жұмыстары жүргізіледі. Бүгінгі күннің сұранысына сәйкес білімді, кез келген әлеуметтік ортаға қалыптаса алатын, өзіндік жетіле алатын тұлға тәрбиелеу ұстаздар қолында.

Дарынды оқушыны анықтау, қабілетін арттыруда белгілі бір мақсатта жұмыстар ұйымдастырылады. Атап айтар болсақ, мектеп қабырғасында ұйымдастырылатын көрмелер, шығармашылық кештер, апталықтар оқушының ары қарай дамуына жол ашады. Өз елінің еңбекқор өнер адамы болып қалыптасуына әсер етеді.

Үнемі өзгеріп тұрған әлем адамнан да қабілет пен қажеттіліктерді толассыз дамытуды талап етеді, осы тұрғыдан алғанда қазіргі кездегі көркем еңбек пәні өз алдына мынадай міндеттерді көздейді:

- жан-жақты дамыған тұлға қалыптастыру;
- тұлғаның өздігінен айқындалуын қамтамасыз ететін тұлғалық қасиеттерін дамыту;
- оның өздігінен жетілуіне жағдай жасау;
- зерттеудің ғылыми әдістер туралы негізгі түсініктерін игеру;
- ұлттық қолданбалы өнерге қызығушылығын дамыту, ұлттық мәдениетті құрметтеуге тәрбиелеу;

Көркем еңбек сабағы оқушылардың білім мен іскерлік қабілетін арттырып қана қоймай олардың бойындағы шығармашылық ойлау қабілетін бала кезінен бастап қалыптастырады.

Көркем еңбек сабағында оқушыларды еңбекке баулу олардың жеке және жас ерекшеліктерін ескере отырып,жүргізіледі.

Оқу материалы оқушыға түсінікті болу үшін әр түрлі әдістемелік құралдарды жаңа технология,яғни ақпараттық технология арқылы көрсету.

Мысалы: мақал-мәтел,жұмбақтар,сканвордтар арқылы көрсетіп, оларды қызықтырып, еңбекке қабілетін арттыру.

Еңбекке үйрету әдістері мен жолдарын қалыптастыру арқылы оқушының шығармашылық жұмысының даму қабілетін жетілдіру интерактивті тақта- білім сапасын жетілдіруге мүмкіндік береді.

Тақта арқылы жаңа сабақты презентация түрінде түсіндіріп,сонымен қатар мақал-мәтелдерді, жұмбақтарды жасыру арқылы , сканвордтар арқылы әдістемелік құралдарды көрсетуге болады.

Интерактивті тақтамен жұмыс істеу арқылы мұғалім әрқашан да оқушылардың көңілін өзіне тез аударып, оқушылармен қарым-қатынаста бола отырып, электронды оқулықтарды қолданып, слайдтар көрсетіп, саламандық жұмыстарының жасалу жолдарын көрсетуге болады.

Интерактивті тақтаның ұтымдылығы мұғалім уақыттын үнемдеу арқылы, сабақты толық,түрлендіре түсіндіруге мүмкіндік береді.

Хабарова Любовь Николаевна

ПРОТИВОСТОЯНИЕ ДОБРА И ЗЛА В ТЕОРИИ РОДИОНА РАСКОЛЬНИКОВА В РОМАНЕ Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО «ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ»

Учитель русского языка и литературы КГУ «Гимназия №17» г.Актобе

Цели обучения в соответствии с учебной программой	10.2.2 определять тематику и проблематику произведения, выражая мнение об их актуальности и аргументируя свою позицию; 10.1.3. Самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции. 10.1.2 понимать содержание художественного произведения, его проблематику, критически осмысливая, выражать своё отношение к услышанному или прочитанному; 10.2.5 характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей; 10.2.6 анализировать художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах представления;
Цели урока	Учащиеся: - определяют тематику и проблематику произведения, выражая мнение об их актуальности и аргументируя свою позицию; - самостоятельно находят в тексте и выразительно читают наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции. - понимают содержание художественного произведения, его проблематику, критически осмысливая, выражают своё отношение к услышанному или прочитанному; - характеризуют героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей; - анализируют художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах представления.

Ход урока

Этап урока/ Время	Действия педагога	Действия ученика	Оценивание	Ресурсы
1. Начало урока	**Приветствие. Психологический настрой.** **I. Введение в тему.** https://miro.com/app/board/uXjVN8s4xxo=/ **Скажите, ребята, кто изображен на картинке?** **Что вы знаете о богине фемиде?**			Доска Miro: https://miro.com/app/board/uXjVN8s4xxo=/ Почта Яндекс:

	(Фемида - это древнегреческая богиня правосудия. Фемида -богиня, несущая справедливость и охраняющая закон и порядок. Её имя происходит от древнегреческого слова "фемис", что означает "речь" или "знание". Фемида символизирует объективное судебное решение, не зависящее от внешних обстоятельств или личных убеждений) **Как вы думаете, что лежит на весах у богини?** **О чем мы будем сегодня говорить?** **В каком произведении?** **Тема урока:** Противостояние добра и зла в теории Родиона Раскольникова в романе Ф.М. Достоевского "Преступление и наказание". **Цели, которые мы сегодня на уроке будем реализовывать:** 10.2.2 определять тематику и проблематику произведения, выражая мнение об их актуальности и аргументируя свою позицию; 10.1.3. Самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции. 10.1.2 понимать содержание художественного произведения, его проблематику, критически осмысливая, выражать своё отношение к услышанному или прочитанному; 10.2.5 характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей; 10.2.6 анализировать художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах представления; **II. Активизация знаний.** Эпиграфом нашего урока являются слова Чингиза Айтматова: «В сегодняшнем мире тревожный набат Достоевского гудит, неумолчно взывая к человечности и гуманизму». Насколько сейчас актуальны слова Ч. Айтматова? Аргументируйте свою позицию. Можно ли лишать человека жизни ради идеи? Сегодня на уроке мы это докажем.	*Фемида – богиня правосудия* *Слушают ученика-эксперта* *Отвечают на вопросы: Добрые и злые поступки человека. О добре и зле, преступлении и наказании. В романе Ф.М. Достоевского «Преступление и наказание»* *Записывают тему урока.* *Слушают цели урока*	Обратная связь учителя. Звезда – за ответ Обратная связь учителя.	1.Логин - urok.skola 2024 @yandex.kz 2.Пароль - urok.skola.2024 3.Вход на доску Miro через почту Яндекс.

	Тема добра и зла отражена во всех философских доктринах. Давайте выясним, что же такое «добро» и «зло»? Составьте диамант с этими словами. Вы хорошо понимаете что такое «добро» и «зло». Давайте с вами теперь разберемся, как такой, в общем, сострадательный человек, как Родион Раскольников, мог совершить убийство. А для этого нам надо понять истоки его теории и причины преступления и наказания. **III.Разминка.** Вы разделены на 4 группы. Перед групповой работой проведем викторину на знание текста романа, где ваши группы также могут заработать баллы. **(**https://view.genial.ly/65999da45b2bd50014eebe87/interactive-content-detective-quiz **)**	*Отвечают на вопросы.* *Составляют диамант со словами «добро» и «зло».* *Слушают учителя* *Отвечают на вопросы викторины*	Каждый пункт диаманта соответствует теме вопроса - 6б. - 3 звезды (звезды получает группа в общую копилку) Звезда - за каждый правильный ответ.	https://view.genial.ly/65999da45b2bd50014eebe87/Interactive-content-detective-quiz
2.Середина урока	**IV. Работа в группах.** **На столах у каждой группы лежат материалы и листы с заданиями.** 1. **Задание группе №1. Теория Раскольникова:** Составьте интеллект-карту теории Раскольникова (часть 3, глава 5. Статья Раскольникова «О преступлении». 2. **Задание группе №2. Внешние факторы преступления Раскольникова:** Роль Петербурга в романе и отношения Родиона со старухой-процентщицей (в общем 3-4 факта). Составьте фишбоун, докажите цитатами из текста. 3. Задание группе №3. Составьте фишбоун **безумных идей исторических личностей**, которые привели к смерти многих жизней людей и их последствий. Используйте подсказку. 4. **Задание группе №4.** Составьте диаграмму Венна по **3 авторам, затрагивающим тему добра и зла,**	Группы работают со своими заданиями 6-8 минут	Звезда - за каждый правильный ответ	Выступление групп – 4 минуты https://youtu.be/_3V

	отобразите в диаграмме сходства и различия. Что общего в этих произведениях? Используйте подсказку. **V. Выступление групп.** ***Учащиеся объясняют свои интеллект-карты (лист А3), фишбоун, диаграмму Венна и прикрепляют их на доску под эпиграфом.*** **VI. Выводы по работе в группах.** Можно ли лишать человека жизни ради идеи? Почему? Посмотрите видеоролик. https://youtu.be/_3V7WyzW8rk Как наказан Раскольников? Эпиграфом к нашему уроку были слова Чингиза Айтматова «В сегодняшнем мире тревожный набат Достоевского гудит, неумолчно взывая к человечности и гуманизму». Приведите примеры безумных идей современности, приводящих к смерти людей. В конце нашего урока посмотрите притчу. https://www.youtube.com/watch?v=FN6mCaVLg1Y Как нам избежать безумных идей и победить зло в нашей душе?	Выступление групп – 4-5 минут *Учащиеся отвечают на вопросы.* *Приводят примеры* *Смотрят притчу (надо думать о добре и не преступать законы нравственности)*	Звезда - за каждый верный ответ Звезда - за каждый верный ответ Звезда - за каждый верный ответ	7WyzW8rk Притча: https://www.youtube.com/watch?v=FN6mCaVLg1Y
3.Конец урока	**VII. Подведение итогов.** - Подсчитайте в группах свои звезды. **VIII. Рефлексия.** https://padlet.com/urokskola2024/padlet-sbcwyrops9ydtp29 **)** Зайдите по ссылке на платформу Padlet и напишите, как вы поняли тему урока и насколько понравился вам наш урок. **X. Домашнее задание.** Написать аргументированное эссе на тему «Борьба добра со злом в душе Родиона Раскольникова»	Команды подсчитывают звезды и сообщают учителю Заходят по ссылке на платформу Padlet и пишут рефлексию. Записывают домашнее задание	Выставление среднего балла группе	https://padlet.com/urokskola2024/padlet-sbcwyrops9ydtp29

ПРИЛОЖЕНИЕ

Задание группе №1. Теоретики: Составьте интеллект-карту теории Раскольникова (часть 3, глава 5. Статья Раскольникова «О преступлении». Используйте подсказку.

Подсказка.

Порфирий Петрович в пятой главе третьей части говорит о статье Раскольникова, которую он написал, когда еще учился. Эту статью он приводит в качестве обвинений. Ведь в ней Родион разделил людей на две категории: право имеющих и тварей дрожащих. И в 4 главе сам Раскольников говорит причину Соне.

"Я только в главную мысль мою верю. Она именно состоит в том, что люди, по закону природы, разделяются вообще на два разряда : на низший (обыкновенных), то есть, так сказать, на материал, служащий единственно для зарождения себе подобных, и собственно на людей, то есть имеющих дар или талант сказать в среде своей новое слово." (часть 3 глава V)

"...первый разряд, то есть материал, говоря вообще, люди по натуре своей консервативные, чинные, живут в послушании и любят быть послушными. По-моему, они и обязаны быть послушными, потому что это их назначение, и тут решительно нет ничего для них унизительного." (часть 3 глава V)

"Второй разряд, все преступают закон, разрушители, или склонны к тому, судя по способностям. Преступления этих людей, разумеется, относительны и многоразличны; большею частию они требуют, в весьма разнообразных заявлениях, разрушения настоящего во имя лучшего. Но если ему надо, для своей идеи, перешагнуть хотя бы и через труп, через кровь, то он внутри себя, по совести, может, по-моему, дать себе разрешение перешагнуть через кровь, — смотря, впрочем, по идее и по размерам ее, — это заметьте. В этом только смысле я и говорю в моей статье об их праве на преступление." (часть 3 глава V)

"Вот что: я хотел Наполеоном сделаться, оттого и убил… Ну, понятно теперь?..." (Раскольников — Соне, часть 5 глава IV)

Задание группе №2. Составьте интеллект-карту внешних факторов преступления Раскольникова: Роль Петербурга в романе и отношения Родиона со старухой-процентщицей (в общем 3-4 факта), докажите цитатами из текста. Используйте подсказку.

Подсказка.

Образ Петербурга в романе играет очень большое значение. Это уже не тот величественный, великолепный Петербург, с прекрасной архитектурой, с широкими и светлыми улицами, который запечатлел в своих произведениях А.С. Пушкин. Петербург Достоевского — это мрачный, унылый город, нагоняющий тоску. Он определяет цветовую гамму романа — это все оттенки жёлтого, а так же грязно-коричневые цвета : пыльные городские улицы, изнывающие от жары, блеклые стены домов, тёмные глухие переулки, грязные узкие лестницы домов-колодцев. Всё это позволяет автору создать определённый эмоциональный фон: город предстаёт враждебным, он давит на психику героев, затуманивает их сознание. Таким образом, Петербург в романе Достоевского — это ещё один герой, выполняющий определённые функции по задумке автора, помогающий раскрыть мотивы поступков других героев (в первую очередь, преступления Раскольникова).

Задание группе №3. Составьте фишбоун безумных идей исторических личностей, которые привели к смерти многих жизней людей и их последствий. Используйте подсказку.

Подсказка.

1.Наполеон Бонапарт хотел завоевать и подчинить себе весь мир.

2. В 1917году, чтобы не дать возможности восстановления монархии, большевики расстреливают всю царскую семью. .

3.Владимир Ленин был одержим идеей установления Советской власти.

4.Адольф Гитлер создал человеконенавистническую идею о превосходстве арийской нации над другими народами.

5.Иосиф Сталин создал культ своего имени.

Задание группе №4. Составьте диаграмму Венна по 3 авторам, затрагивающим тему добра и зла, отобразите в диаграмме сходства и различия. Что общего в этих произведениях? Используйте подсказку.

Подсказка.

1."Фауст" Й.В. Гёте: В романе "Фауст" Гёте, главный герой, Фауст, также сталкивается с внутренним конфликтом между добром и злом. Он заключает сделку с дьяволом

Мефистофелем, чтобы обрести знание и удовлетворить свои желания. Сходство заключается в поиске истины, но при этом человек подвергает себя моральной опасности.
2."Гамлет" У. Шекспира: В "Гамлете" Гамлет сталкивается с внутренним противоречием и моральной дилеммой. Его сомнения и колебания относительно мести за смерть отца приводят к его внутренним страданиям и размышлениям о природе добра и зла, оправданности его действий.
3. В "Дневнике самоубийцы" Сартр исследует философию идеи свободы в контексте главного героя, Антона Рокамболя. Рокамболь принимает решение о самоубийстве, полагая, что это действие является проявлением его свободы и силы в условиях беспомощности. Однако, его внутренний мир, его страдания и внутренний конфликт связаны с противоречиями, связанными с моральной ответственностью и собственным выбором. Также, как и Раскольников, герой "Дневника самоубийцы" сталкивается с противоречиями своих мыслей и чувств, страдает от своего внутреннего мира и сталкивается с последствиями своих решений. Оба персонажа находятся в поиске смысла и истины, пытаясь оправдать свои поступки в собственных глазах.

Чигимбаева Айгуль Тимуровна

ХИМИЯЛЫҚ ЭЛЕМЕНТТЕРДІҢ ПЕРИОДТЫҚ ЖҮЙЕСІНІҢ ҚҰРЫЛЫМЫ

Ақтөбе облысы, Алға ауданы, Алға мектеп-гимназиясының химия пәні мұғалімі

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	8.2.1.1 -топ, период, атом нөмірінің физикалық мәнін түсіндіру
Сабақтың мақсаты	Барлық оқушылар үшін: Периодтық кестенің құрылу принципін біледі Көпшілік оқушылар үшін: Химиялық элементтердің қасиеттері периодты түрде өзгеретінін түсінеді Кейбір оқушылар үшін: Топтар мен периодтар туралы түсінеді

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі//уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру Қызығушылықты ояту. 5мин Жаңа сабаққа кіріспе	Ұйымдастыру кезеңі: 1. Оқушылармен амандасу, түгендеу. Өтілген тақырыптар бойынша сұрақтар қойылады I. Ой толғау. Неге атомдық массасы 126.90 болатын иод химиялық элементі периодтық кестеде атом-	Амандасады. Сұрақтарға Flippity.net генераторы арқылы оқушылар таңдалып жауап береді **Күтілетін жауап** Периодтық кестеде химиялық элементтер атомдық массасының өсу ретімен орналасқан. Алайда химиялық элементтер топқа элементтердің қасиеттерінің ұқсастығы қағидасы бойынша біріктірілген. Иод қасиеттері мен	1-10 баллдық жүйе бойынша оқушылардың сабаққа қатысу белсенділігі бойынша бағаланады Өз ойын дұрыс мағынада білдіріп,	Flippity.net Learning Apps

2мин Сабақтың ортасы 15мин Топтық жұмыс 6мин Жұптық жұмыс 5мин Жеке жұмыс 5мин Шығу билеті 5мин Үй жұмысы 1мин	дық массасы 127.60 болатын теллур химиялық элементінен кейін орналасқан? **II Жаңа сабақ** Жаңа сабақтың тақырыбы және оқу мақсаты хабарланады. 1.Химиялық элементтерді жүйелеудің алғашқы нұсқаларын кімдер жасады? 2.Менделеевтің ұсынған нұсқасы несімен маңызды болды? 3. Қазіргі уақытта қолданылып жүрген периодтық кестені қай ғалым жасады? Оқушыларға тапсырмаларды орындату керек Периодтық жүйедегі алғашқы 10 элементтің электрондық құрылымын ұяшықтарға толтыруын қадағалау Төмендегі Периодтық жүйеде келесі иондарды, олар түзілетін элементтерге арналған ұяшықтарға жаз Элементтердің электрон,протон,нейтрон сандарын табады 111бет №4тапсырма **Үй тапсырмасы №2**	атом құрылысы бойынша галогендерге жатады, сондықтан 17-топта орналасқан және 16-топта орналаспайды. Ынталандырушы сұрақ жауаптарын талқылау кезеңінде мұғалім оқушылардың білу және түсіну дағдысын бағалайды; жауап беруге қиналатын оқушыларды белгілеп алады Бұл материалды 7-сыныпта өткендіктен олар талқылау барысында дұрыс жауап беруі мүмкін. Learning Apps ресурсы арқылы жаңа тақырып ашылады. Тапсырма: Химиялық элементтердің қандай жіктелуінің Д.И.Менделеев жіктеуімен көп ұқсастығы бар? Күтілетін жауап Химиялық элементтер жіктеуінің оқып білген теориясынан Дж. Ньюлендс теориясының Д.И. Менделеев теориясымен көп ұқсастығы бар. Себебі Дж. Ньюлендс химиялық элементтер үшін «реттік нөмір» ұғымын енгізді және оларды қасиеттерінің ұқсастығы бойынша топтарға орналастырды. **№1** Периодтық жүйедегі алғашқы 10 элементтің электрондық құрылымын ұяшықтарға толтырыңыздар **№2** Li^{+}, O^{2-}, F^{-}, Na^{+}, Mg^{2+}, Al^{3+}, S^{2-}, Cl^{-}, K^{+}, Ca^{2+}, Br^{-}, Rb^{+}, Sr^{2+}, I^{-} Иондардың заряды және олардың периодтық жүйедегі орны туралы не байқадың? **№3** $_{3}{}^{7}Li$, $_{4}{}^{9}Be$,$_{6}{}^{12}C$, $_{7}{}^{14}N$,$_{8}{}^{16}O$ $_{13}{}^{27}AI$, $_{9}{}^{19}F$, $_{10}{}^{20}Ne$, $_{18}{}^{40}Ar$,$_{5}{}^{11}B$, $_{11}{}^{23}Na$,$_{14}{}^{28}Si$ $_{15}{}^{31}P$,$_{16}{}^{32}S$,$_{17}{}^{35,5}CI$,$_{12}{}^{24}Mg$, $_{19}{}^{39}K$, $_{20}{}^{40}Ca$	талқылауға белсенділікпен қатысқан оқушыға «Жарайсың!» деген мадақтау сөзімен ынталандыру **Саралау:** Бұл жерде саралаудың **«Жіктеу»** тәсілі көрінеді. Оқушылардың оқуға деген қызығушылығын арттыру мақсатында мүмкіндігінше оларға таңдау еркіндігі беріледі.	Слайд

1-тапсырма

Периодтық кесте топтар мен ..... бөлінеді;
Периодтар екіге бөлінеді:.....
Элементтер топтарға ……..топтастырылады;
Периодтарда атом радиустары.....

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Шакаева Марина Вячеславовна

Учитель физической культуры №27 СШЛ г.Актобе

ВЛИЯНИЕ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ НА ФОРМИРОВАНИЕ СВОЙСТВ И КАЧЕСТВ ЛИЧНОСТИ

Под физической культурой личности понимается совокупность свойств человека, которые приобретаются в процессе занятий физическими упражнениями и выражаются в активном стремлении человека всесторонне и гармонично совершенствовать свою физическую природу (телесность), вести здоровый образ жизни. Занимаясь физической культурой, человек познаёт себя, других людей и окружающий мир. У него активно развиваются инициатива, самостоятельность и творчество, формируются собственное мировоззрение и способы мышления, индивидуальные черты характера, критическое отношение к действиям других людей и собственным поступкам. Все эти положительные свойства, приобретаемые в результате физкультурной деятельности, характеризуют человека не только как физически культурную личность, но и как целостную личность, всесторонне и гармонично развитую, отражающую высокий уровень общей культуры человека. Физическая культура помогает противостоять таким вредным привычкам, как курение, употребление алкоголя и др.

Физическое воспитание - одна из составных частей системы воспитания, имеющая целью укрепление здоровья человека и его правильное физическое развитие. В единстве с умственным образованием, нравственным и эстетическим, трудовым воспитанием и обучением физическое воспитание содействует всестороннему развитию личности человека.

Работа по физическому воспитанию в школах, учебных заведениях проводится по государственной программе.

Основными же задачами физического воспитания молодого поколения являются: укрепление здоровья и закаливание организма, правильное физическое развитие, сообщение детям и молодежи необходимых двигательных навыков, совершенствование их физических способностей, содействие формированию важнейших морально-волевых качеств. Физическое воспитание способствует формированию и развитию морально-волевых качеств, помимо физических способностей: мышечная сила, физическая выносливость, ловкость, скорость реакции, быстроту движений.

В процессе занятий физкультурой воспитываются такие морально-волевые

качества, как мужество, смелость, решительность, инициативность, находчивость, сила воли, навыки коллективных действий, организованность, сознательная дисциплина, чувство дружбы и товарищества, четкость в работе, привычка к порядку и пр. При этом большое значение имеет педагогически правильная организация самих учебных и тренировочных занятий, спортивных соревнований и всей жизни физкультурного коллектива.

Рассмотрим немного подробнее влияние спорта и физической культуры на интеллектуальное развитие.

Эффективность усвоения двигательного опыта в спорте связана со способом формирования и уровнем психологической структуры двигательного действия (физического упражнения). Процесс формирования сознательного двигательного действия - произвольно управляемый акт, сопровождаемый значительной интеллектуальной активностью, которую нужно преднамеренно обеспечивать и направлять в процессе обучения. Поступающая при этом в сознание занимающихся информация подвергается сложной и многостепенной переработке.

При усвоении и усовершенствовании двигательной деятельности в спорте характерными являются главным образом три формы связи между мыслью и действием:

Интеллектуальная активность сопутствует исполнению двигательного действия, а процесс мышления выполняет функции непосредственного контролера и регулятора движений;

Мышление предшествует практическому действию и участвует в планировании и предварительной организации действия;

Мышление участвует в анализе и оценке совершенного им двигательного акта.

Все три вида взаимосвязи между мыслью и действием различаются не только по своей форме, но и по характеру и в определенной степени влияют на развитие творческих способностей занимающихся спортом.

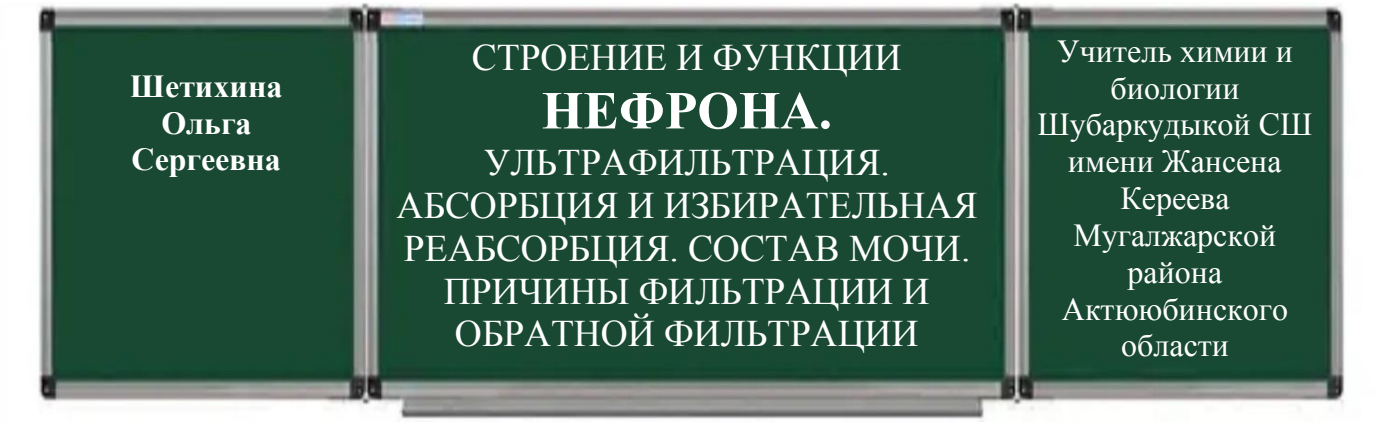
Занятия физкультурой развертываются на фоне общения, в коллективе, под руководством учителя. Именно общение является самым могучим фактором формирования нравственных качеств занимающихся, с самого начала занятий они начинают сознавать причастность к коллективу и в соответствии с правилами и распоряжениями, учатся управлять своими действиями, соотносить их с действиями других. Так укрепляется воля, вырабатывается дисциплинированность, формируется привычка к соблюдению норм нравственного поведения.

Гуманитарная значимость физической культуры предполагает достижение целостности знаний о человеке, понимание значения человеческих ценностей в современном мире, осознание своего места в культуре, развитие культурного самосознания, способностей и возможностей к преобразовательной культурной деятельности. Она проявляется через гармонизацию духовных и физических сил личности, формирование таких общечеловеческих ценностей, как здоровье, телесная культура, повышенная работоспособность, физическое совершенство, хорошее самочувствие и др. Физическая культура направлена на развитие целостной личности, ее способности и готовности полноценно реализовать свои сущностные силы в здоровом и продуктивном стиле жизни, профессиональной деятельности, в построении необходимой социокультурной комфортной среды. Поскольку физическая культура является частью культуры общества, то ей присущи, прежде всего, общекультурные социальные функции. К ним можно отнести такие, как воспитательная, образовательная, нормативная, преобразовательная, познавательная, ценностно-ориентационная, коммуникативная, экономическая и др.

Занятия физическими упражнениями создают возможности для воспитания воли, честности, мужества, трудовых качеств; развивают гуманистические убеждения, чувство уважения соперника; формируют

социальную активность (капитан команды, физорг, старший в группе, судья по спорту). В ходе занятий человек получает уроки правовой этики. Для физкультурников и спортсменов характерны патриотизм, преданность своему делу, борьба за спортивную честь, трудолюбие, выражающееся в строительстве и благоустройстве площадок, заливке катков, уборке мест занятий.

В процессе занятий физической культурой человек познает много нового, обучается двигательным умениям и навыкам, поиску новых спортивных средств и методов для улучшения результата. Занятия ФК создают возможности для развития творчества и формирования познавательной активности.

Цели обучения в соответствии с учебной программой	9.1.5.1 - описывать строение и функцию нефрона; 9.1.5.2 - описывать процессы фильтрации и образования мочи
Цели урока	**Все учащиеся смогут:** – читать текст, понимать содержание, выделять главные мысли; – вспомнить органы выделения; – раскрывать сущность понятия «нефрон». **Большинство учащихся будут уметь:** – изучать строение нефрона; – объяснять функции нефрона; – выявлять взаимосвязь строении и функции нефрона; – описывать два этапа образования мочи, сравнивают их; – определять состав мочи. **Некоторые учащиеся смогут:** – давать оценку значению почек в очищении крови.

Ход урока

Психологический настрой
«Улыбайся всем назло, чтоб сегодня повезло»
Выход к теме урока через актуализацию знаний из курса 8 класса по выделительной системе. Учащиеся в паре вытаскивают вопрос из «Банки знаний», один ученик дает ответ, второй показывает «ответ» на предложенном макете. Для данного метода используем интернет ресурс **learningapps.** За каждый правильный ответ в ходе урока учащиеся получают фасоль**.**
Метод «Открой картинку» Работа в паре.
1. Какой орган в организме человека имеет бобовидную форму? (почки)
2. Наружный слой почки? (корковое вещество)
3. Полые трубочки длиной 25-30 см? (мочеточник)

4. Орган для сбора мочи в организме? (мочевой пузырь)
5. Наименьшая структурная единица почки? (нефрон)
6. Непарный трубчатый орган мочевыделительной системы? (мочеиспускательный канал)
7. Полость в почке, где собирается моча? (лоханка)
8. Какой объем мочи образуется и выводится в сутки? (1-2 литра)
9. Вес почки взрослого человека? (120-200гр)

Изложение новой темы:

1. Работа с учебником, учащимся необходимо пользуясь учебником подписать «строение нефрона»

2. Объяснение учителя:

Структурно- функциональной единицей почки является *нефрон*

Нефроны расположены в корковом веществе

В нефронах происходит образование мочи.

В обеих почках около 2 млн. нефронов.

Длина почечных канальцев 120 км.

Фильтрующая поверхность обеих почек 5-6 м^2.

В нефронах происходит очищение крови от растворенных в ней вредных веществ

Нефрон состоит из тельца и канальца.

Тельце представлено клубочком капилляров (*мальпигиево тельце*), покрытого двухслойной капсулой.

Между слоями капсулы *(капсула Боумена-Шумлянского)* имеется полость, которая переходит в просвет канальца.

В капиллярном клубочке высокое кровяное давление, так как *приносящая артериола* клубочка почти в два раза больше по диаметру, чем *выносящая*

Выносящая артериола вновь разветвляется, образуя *капиллярную сеть*, оплетающую извитой каналец, затем венозные капилляры собираются в почечную вену.

Мочеобразование складывается из трех процессов:

1. *фильтрации*
2. *реабсорбции*
3. *канальцевой секреции*

Кровяная плазма без белков попадает в просвет капсулы. Состав фильтрата тот же, что и состав плазмы, за исключение высокомолекулярных белков.

За сутки у человека образуется до 180 л фильтрата (*первичной мочи*).

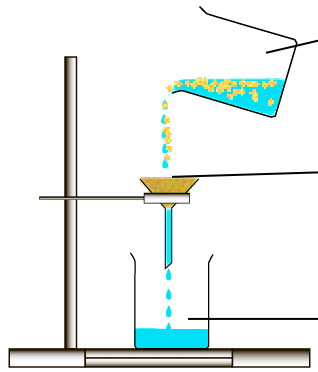
Индивидуальная работа с использованием программы **ZipGrade.**

1. Структурная и функциональная единица почек человека?
А) нефрон Б) нейтрон В) нейрон
2. Расширенная часть нефрона? А) клубочек **Б) капсула** В) извитой каналец
3. Важнейшая функция нефрона?
А) перенос воды Б) транспорт кислорода **В) очистка крови**
4. Процесс образования первичной мочи?**А) ультрафильтрация** Б) абсорбция В) всасывание
5. Сколько литров первичной мочи образуется? А) 50-70 **Б) 150-180** В) 5-7
6. Сколько литров вторичной мочи образуется? А) 2,5 **Б) 1,5** В) 5
7. Сколько, примерно, нефронов в обеих почках?
А) *3 млн. нефронов.* Б) *5 млн. нефронов.* **В) *2 млн. нефронов.***
8. Чем представлена первичная моча?
А) тканевой жидкостью **Б) плазма крови без белков** В) сывороткой
9. Как называется процесс обратного всасывания? А) фильтрация **Б) реабсорбция** В) абсорбция
10. Куда вливается вторичная моча моча? **А) почечная лоханка** Б) мочевой пузырь В) мочеточник

Групповая работа.

Группам выдается таблица с навзванием структуры нефрона. Они должны найти в картачках функции и приклеть напротив структурного компонента.

Рефлексия «Фильтрование».

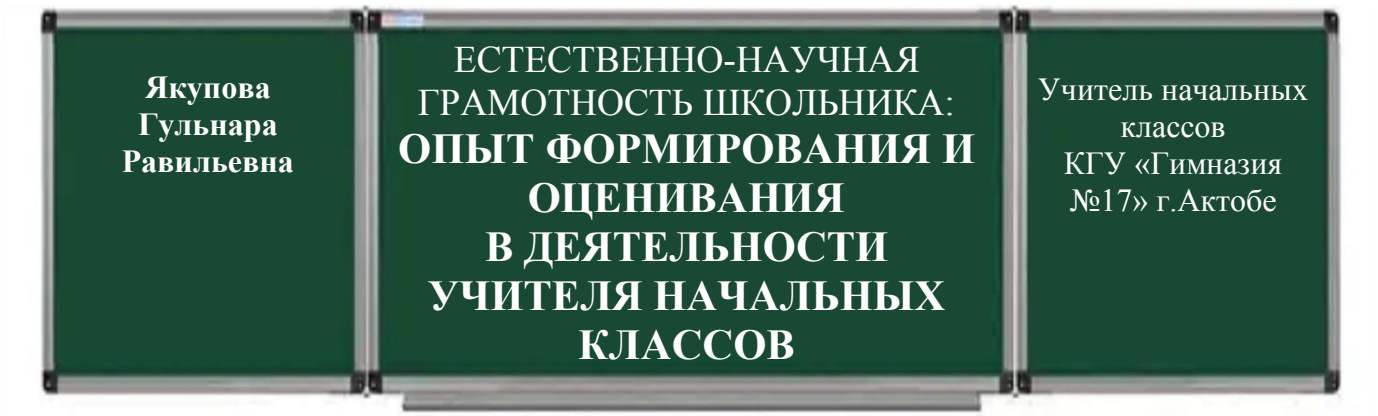

Было трудно на уроке справляться с заданиями, требовалась помощь учителя

На уроке было трудно, но ты смог прийти к верному ответу.

Урок понравился, успешно справился со всеми заданиями.

Д.з: Параграф 18, макет «строение нефрона»

Формирование естественно-научной грамотности (ЕНГ) школьников - относительно новое направление профессиональной активности педагогов начальной школы. Оно неразрывно связано с совершенствованием отечественного школьного образования в контексте компетентностного подхода в обучении, идей о функциональной грамотности школьников. «Функциональный» аспект результатов общего образования рассматривается как важнейший показатель его качества и как способность «вступать в отношения с внешней средой, быстро адаптироваться и функционировать в ней» [1, с. 342]. Этот смысловой ракурс находит отражение во всех (достаточно многочисленных) формулировках понятия «естественно-научная грамотность».

В процессе формирования ЕНГ младших школьников особую, ключевую роль имеет предметная область «Естествезнание». Во-первых, её значимость предопределена характером цели, которая делегирована предметам этой образовательной области: формирование у младших школьников целостной картины мира и представлений о месте человека в этом мире.

Во-вторых, и это важно понимать учителю, на уроках естествознания у ребёнка должна реализоваться возможность интегрировать, обобщать и осмысливать фрагменты естественно-научных знаний, сведений, которые он получает из других, «внешкольных» источников. Такая тенденция в смыслах и сущности современного образования (смещение акцента с получения системы знаний по предмету – на овладение способами познания) характерна для всех школьных предметов, однако именно для окружающего мира в началь-

ной школе она проявляется наиболее ярко и последовательно. В качестве средств формирования и оценивания естественно-научной грамотности школьников зачастую выступают задания, содержание которых позволяет ученику (самостоятельно или в группе) [2] решать различные учебно-познавательные или практические задачи:

- объяснить какое-либо явление или факт, проанализировав наблюдения, известные факты, объединить их с помощью умозаключений, а затем сделать вывод, ответив на вопрос «почему?»;
- выбрать способ для получения знания, провести эксперимент (возможно мысленный), провести исследование, ответив на вопрос «как?»;
- проанализировать данные и, используя рассуждения, сделать обоснованный вывод.

Приведём пример такого задания, определив его как задание «проанализировать данные и, используя рассуждения, сделать обоснованный вывод».

Для того чтобы рыбки хорошо чувствовали себя в аквариуме, им должны быть созданы условия, близкие к тем, которые есть в природе. Очень важно подобрать температуру воды. В Интернете на сайте «Ribka.ru» приведены данные о том, какая должна быть температура воды в аквариуме для некоторых видов рыбок.

Зеленый барбус – 25-30 градусов

Гуппи − 20-24 градуса

Золотая рыбка – 17-22 градуса

Сомики – 20-25 градусов

Второклассники, у которых в классном кабинете имеется аквариум с рыбками (сомики и золотые рыбки), решили выяснить, какаю температуру нужно поддерживать в аквариуме, чтобы рыбки чувствовали себя хорошо.

Мнения разделились:

Маржан: Барбусов и гуппи можно не учитывать, так как у нас таких рыбок нет. Золотым рыбкам нужна температура от 17 до 22 градусов, а сомикам от 20 до 25. Значит и те и другие будут хорошо себя чувствовать при температуре от 17 до 25 градусов.

Саша: По моим наблюдениям сомики более выносливые, чем золотые рыбки. Поэтому в аквариуме нужно поддерживать температуру, подходящую для золотых рыбок – от 17 до 22 градусов.

С кем из ребят согласны вы? Запишите его имя. Если у вас есть мнение, отличающееся от мнения обоих ребят, сформулируйте его.

Как видим, для выполнения этого задания требуется достаточно высокий уровень смыслового чтения, чтобы учесть не только фактическую информацию о температуре воды, но и позиции участников диалога, а затем мысленно обосновать своё решение, сформулировать аргументированный ответ. Понятно, что кому-то из ребят будет достаточно просто «поразмыслить», а кто-то поможет себе рисунком, построением схемы.

Следует отметить, что для начальной школы подобных дидактических материалов разработано значительно меньше, чем для основной школы, и это обстоятельство сдерживает их широкое применение, и ситуация нуждается в исправлении. Решение этой научно-методической профессиональной задачи – за творческими педагогами начальной школы. Именно профессионализм учителя есть условие и движущая сила поступательного развития личности младшего школьника и качества образовательного процесса. Итак, основным фактором успешности процесса формирования естественно-научной грамотности младших школьников выступает предметно-методологическая готовность учителя начальных классов к профессиональной деятельности с обозначенных позиций.

Рассмотрим содержание предметно-методологической компетентности учителя начальных классов по естествознанию и методике его преподавания в аспекте функциональной грамотности младших школьников. Разделяя точку зрения Коршуновой О. В. [3, с.114], содержание предметно-методологической компетентности учителя (в аспекте формирования естественно-научной грамотности младших школьников) рассматриваем как педагогическую

адаптированную систему, которая включает компоненты:

¬ естественно-научные знания и способы исследовательской деятельности в природе и с природными объектами и материалами;

¬ методические умения планировать, отбирать учебный материал по естествознанию с региональным компонентом;

¬ конструировать учебно-познавательные и учебно-практические развивающие задания, в том числе, на краеведческом материале;

¬ готовность к организации проектной и исследовательской деятельности и различных форм занятий по естествознанию;

¬ готовность к применению инновационных (в том числе цифровых) технологий обучения;

¬ способность организовать учебную работу младших школьников с учётом их реальных возможностей и возрастных особенностей познавательной деятельности;

¬ опыт эмоционально-ценностного отношения к природе, обществу и человеку.

В продолжение характеристики понятия «предметно-методологическая компетентность учителя» подчеркнём, что системообразующим элементом этой педагогической системы считаем наличие у педагога опыта эмоционально-ценностного отношения к природе, обществу и человеку с позиций естественно-научной грамотности. Именно этот компонент способен задать мотивационную основу деятельности и профессионального роста учителя в данном направлении. И не только.

Методологическая составляющая компетентности учителя начальных классов должна опираться также на представления о том, что начальное общее естественно-научное образование, по своей сути, является гуманитарным. В начальной школе естествознание – часть интегрированной области «Естествознание», и через такие содержательные предметные линии, как методы познания природы; история открытий, изобретений, а также географический контекст изучения природы у младшего школьника складывается не детальный, но целостный «эскиз картины мира».

В соответствии с этим идейным контекстом творческая и нравственная сущность человека способна обеспечить научно-технологические решения глобальных проблем и непротиворечивое существование природы и общества, что в отдалённой перспективе соответствует ожидаемым образовательным эффектам от формирования естественнонаучной грамотности школьников стран всего мира.

Однако готовность учителя по естествознанию (свободное владение знаниями и способами действий) не единственная проблема на пути к эффективному процессу формирования естественнонаучной грамотности. Есть необходимость теоретического осмысления преемственности предметного естественнонаучного содержания и метапредметных образовательных результатов детей дошкольного и младшего школьного возраста. Совершенно очевидно, что преемственность эта должна учитывать специфические возрастные достижения ребёнка в основах естественно-научной грамотности на каждом этапе развития: у дошкольника это «склонность к наблюдению и экспериментированию»; а у младшего школьника - «позиция деятельного, умелого наблюдателя».

Нужна целостная, преемственная концепция предметного содержания начального естественнонаучного образования с исследовательской направленностью, выстроенная с позиций культурно-исторической концепции развития личности обучающихся. Такая предметная Концепция могла бы способствовать решению многих проблем, характерных для современного начального естественно-научного образования. Одна из таких проблем - отрыв познавательного процесса от чувственного восприятия.

Трудно представить учителя начальных классов, методиста, психолога, который не согласился бы с утверждением, что «чувственное познание – основа развития логического мышления и речи младших школьников» (Н.Ф. Виноградова). Вместе с

тем, формальнологический, книжно-иллюстративный подход в изучении природы в начальной школе продолжает существовать, прикрываясь по ситуации новой терминологией и объективными обстоятельствами. Учитывая ограниченный объем статьи, остановимся на кратком примере. Некоторое время назад нами был проведён небольшой опрос среди четвероклассников. Собственно задача была одна – выяснить, насколько 10-11-летние дети знакомы с «обитателями учебной книги». Из иллюстраций к уроку «Незаметные защитники урожая» были подготовлены картинки с изображением «защитников» (это хищные насекомые или их личинки). Вопрос был один: Кого из насекомых ты реально рассматривал в природе? И одно задание: Опиши устно «портрет» личики божьей коровки, назови её характерные признаки. Результаты были предсказуемы. Лишь каждый восьмой из опрошенных встречал жужелицу в природе, златоглазку не видел практически никто, а личинку божьей коровки никто достоверно на описал. Разные виды жужелиц, златоглазка, божья коровка и её личинки - это типичные представители класса насекомых нашей местности, предмет повседневной или очень вероятной встречи. Вместе с тем, более 80% четвероклассников правильно составили цепи питания, в том числе с участием жужелицы и златоглазки, и были вполне довольны своими результатами. Остаётся открытым вопрос – для кого и для чего нужны такие схоластические знания, умения? Есть большая вероятность того, что волна «естественно-научной грамотности» разобьется о такие твердыни.

Поэтому в процессе формирования ЕНГ важно особое внимание уделять исследовательскому подходу в обучении, поисково-исследовательской деятельности младших школьников как приоритетной. Причем смысл и содержание детских учебных исследований по естествознанию соотнести с их реальными возможностями и возрастными особенностями.

А собственно предметом учебных исследований будут их удивительные, чувственно воспринимаемые, доступные для экспериментальных проб – признаки, свойства, состояния (как совокупность признаков и свойств объекта), и, конечно же, процессы (как изменение состояний объекта во времени, в пространстве, под влиянием условий-факторов). В этой логике исследовательского подхода в обучении естествознанию направления и содержание учебных исследований есть предмет осознанного выбора и рефлексивных действий и учителя, и учеников: Что мы исследуем – состояние или процесс? Какое свойство воды? Какое состояние растения? Изучим поведение животного под влиянием (тех или иных) условий?

Определим основные направления учебных исследований младших школьников по естествознанию и природному краеведению (по предмету исследования):

¬ Выявление признаков и свойств/состояний.

¬ Изучение особенностей жизнедеятельности/функционирования.

¬ Исследование процессов природных/технологических.

В рамках обсуждения проблем формирования и оценивания функциональной грамотности школьников хотелось бы ещё раз подчеркнуть важность начального этапа естественно-научного образования для взращивания мотивации, познавательного интереса и методологической, инструментальной подготовки учеников к изучению естественнонаучных дисциплин (биология, физика, химия), а также географии в основной школе. Вовремя сформированные, они, несомненно, будут способствовать существенному повышению естественнонаучной грамотности школьников, что покажут следующие циклы международных мониторингов качества образования.

А пока по результатам выполнения учащимися основной школы заданий по ЕНГ были выявлены следующие проблемы, связанные с низкой мотивацией к обучению в области естествознания:

- учащиеся испытывают затруднения с переносом даже элементарных знаний в новые ситуации;

• в тех случаях, когда учащимся предлагается дать ответ на вопрос, опираясь на представленные в задании (чаще графические) данные, они часто даже не понимают подобного указания;

• учащиеся испытывают затруднения, когда им предлагается кратко описать способ исследования данного вопроса или предложить экспериментальный способ проверки гипотезы;

• многие ответы учащихся, когда в задании предлагается дать объяснение или обоснование, создают впечатление, что школьники просто не готовы и не умеют прилагать серьезные умственные усилия для более или менее серьезного анализа явления. Они предпочитают давать ответ быстро, спонтанно, но чаще всего неправильно [5, с.216].

Пути совершенствования методик, а также содержания естественно-научного образования уже в течение ряда лет обсуждаются в отечественной литературе. Значительным достижением в совершенствовании методики преподавания естествознания в начальной школе и направленности её на формирование ЕНГ стала разработка Чудиновой Е.В. системы уровневой качественной оценки учебно-предметных компетенций по естествознанию для младших школьников [9, с.22]. Задания этой уровневой качественной оценки соотнесены с матрицей содержательных областей и перечнем действий с природными объектами и процессами. Содержательные области начального естествознания [там же, ссылка]:

1. Материальный объект как совокупность признаков и свойств.

2. Внутренняя структура и состав материального объекта.

3. Пространственные отношения объектов

4. Процессы и их условия.

И в завершение статьи хочется отметить то, чему действительно важно научиться младшим школьникам, чтобы быть успешными в основной школе при изучении предметов естественно-научного цикла и овладеть научными понятиями, которые схватывают закономерности окружающего мира:

¬ Наблюдать (видеть, а не только смотреть);

¬ Анализировать свои наблюдения;

¬ Читать и понимать информационный текст;

¬ Пользоваться таблицами, графиками, диаграммами, картосхемами.

В этом контексте содержание статьи может помочь учителям и методистам более осмысленно использовать и разрабатывать современный методический инструментарий формирования ЕНГ в начальной школе.

Список литературы

1. Азимов Э. Г., Щукин А. Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). М.: Икар, 2009. 448 с.

2. Естественнонаучная грамотность. Сборник эталонных заданий. Выпуск 1/ Ковалёва Г.С., Пентин А.Ю., Никишова Е.А., Никифоров Г.Г., под ред. Г.С. Ковалёвой, А.Ю. Пентина. - М.; СПб.: Просвещение, 2020. – 95 с.

3. Коршунова О.В. Методологическая компетентность современного учителя /Вестник Вятского государственного гуманитарного университета. 2012. № 1-3. С. 112-118. 4

4. Пентин А.Ю., Заграничная Н.А., Никишова Е.А., Семенова Г.Ю. Уровни освоения основных компетенций естественно-научной грамотности учащимися: результаты диагностики // Отечественная и зарубежная педагогика. 2020. Т. 2, № 2 (70). С. 202–218.

Жантуғанова Айғанша Серікқызы

ЧТО ЗА ПРЕЛЕСТЬ ЭТИ СКАЗКИ!

Учитель русского языка и литературы школа гимназия им Ф Онгарсыновой г.Актобе

Цели обучения:	5.1.3.1- понимать основное содержание произведений фольклора и литературы, содержащих знакомые лексические и грамматические единицы, определять тему 5.3.4.1- владеть видами чтения 5.3.3.1- формулировать вопросы по содержанию текста и отвечать на них

Ход урока

Этапы урока	Действия педагога	Действия учеников	Оценивание	Ресурсы
Начало урока	**I.Организационный момент.** Добрый день, друзья! Я рада вас видеть и очень хочу начать работу с вами. На основе песни «Улыбка» Улыбнитесь друг другу. Хорошего вам настроения и успехов! Все ли готовы к уроку? Уменя в руках «волшебная палочка». Кто будет на уроке активно работать тот получит эту палочку.		**Проверка домашнего задания. ФО взаимооценивание**	стихотворение улыбка.mp4 **Волшебная палочка**
	II. Актуализация знаний Прогнозирование учащимися темы урока. Деление на подгруппы. 1 подгруппа-животные. 2-подгруппа-бытовые 3 подгруппа-о животных Постановка цели урока.		***Прием “Корзина идей*** 	
Середина урока	**III. Изучение нового материала** **(Г) Прием «Кластер» упр 151 (деятельность учащихся** Работа с учебным словообразовательным гнездом (УСГ). **Составление кластера к слову «Сказка».** Упр 153. (Г).Работа в группах Упр 154 Определить тему и тип текста. Выписать из притчи ключевые слова, раскрывающие ее основную мысль; **IV. Освоение изученного материала.** Упр 155.Прочитать выделенный фрагмент текста сказки.Определить, к какому типу текста он относится:повествованию или описанию? Обосновать свой выбор-1 подгроуппа. Упр 156-2 подгруппа Упр 157 Составление словесного описания бочки,используя нужные слова из текста сказки..-3 подгруппа Физминутка. Отгадайте сказки.(Видеоролик)	**Работа в группах ученики в группах читают текст, озаглавливают и составляют кластер.** Ученики подбирают к УСГ (сказка, сказочка, сказочник, сказочный) подходящие по смыслу слова. ученики читают текст, опираясь на карточку-информатор. . Находят и выписывают предложение в	**Лингвистическая игра.**	Учебник. Часть 1 http://ppt4web.ru/mkhk/zhizn-i-tvorchestvo-betkhovena.html

<table>
<tr>
<td></td>
<td>Упр 158. Нарисовать на доске бочку. На каждом обруче напишите основные качества, которые необходимы членам семьи, чтобы в ней всегда были мир и согласие. (Долг перед близкими, верность, любовь, уважение , терпнье, дружба,взаимопонимание, помощь, доброта, забота)
(Г) Метод «Сюжетная таблица.» упр 159 «Мудрый отец»
Критерий:
сопоставляет стихотворение с репродукций с картин.
Дескриптор:
-читает стихотворение;
-находит сходство;
- демонстрирует богатство словарного запаса;
-не допускает грамматических и пунктуационных ошибок.</td>
<td>котором заключена основная мысль текста.Составляют «тонкие» и «толстые» вопросы.
Задания к тексту: ученики находят то место, где речь идет о дровосеке, а затем – о бочаре.Доказать, что этот фрагмент текста представляет собой.</td>
<td></td>
<td></td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td>Суть работы с этой таблицей - читая текст, ребёнок делает пометки, создавая “скелет” текста:
<table>
<tr><td>Кто?</td><td>Что?</td><td>Кого?</td><td>Где?</td><td>Почему?</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>
Пожалание своим одноклассникам и доруьям.

</td>
<td>Прием «Верные и неверные утверждения» выявляет уровень усвоения полученной информации на данном уроке</td>
<td></td>
<td></td>
</tr>
<tr>
<td>Конец урока</td>
<td>(И) Укажите верные(В) или неверные (Н) ответы.
Домашнее задание.
1.Подготовьте по выбору пересказ одной из прочитанных вами сказок.
2*. Составьте и запишите рассказ по пословице «Когда семья вместе, так и душа на месте».</td>
<td>Составление синквейна к существительному «Сказка.»</td>
<td></td>
<td>Учебник часть 1</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td>Лист самооценки». Рефлексия
Прием «Пирамида»</td>
<td>После рефлексии учащиеся заполняют таблицу.
Самый активный ученик получает «волшебную» палочку.</td>
<td> </td>
<td></td>
</tr>
</table>

Жетеулиева Толғанай Маратқызы

ӘУЕЛЕГЕН ӘСЕМ ӘУЕН

Қызылорда облысы Қазалы қаласы М.Горький ат. №16 мектеп лицейінің музыка пәні мұғалімі

Оқу бағдарлама-сына сәйкес оқыту мақсаттары:	4.2.1.1 – музыкалық-шығармашылық жұмыстарды жасау үшін өз идеясын ұсыну және түрлі материалдар мен ресурстар таңдау.
Сабақтың мақсаты:	-мәдениет, музыкалық мұра ұғымдары туралы түсінеді; -дәстүрлі әншілік өнер мен эстрадалық вокалдық жанрды ажырата алады; -Естай Беркінбайұлының «Құсни-Қорлан»әнін тыңдайды, әннің ерекшеліктерін талқылайды; -халық әні «Қоғалы-ай» әнін үйренеді, орындайды.

Сабақтың барысы:

Сабақтың кезеңі (уақыты)	Педагог әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 5мин	**Амандасу.** **«Миға шабуыл»** «Жайлаудың суреті» -Балалар суретте не көріп тұрмыз? -Бұл Маралды ауылы. Той болып жатыр екен. Тойға барайық. Әуелі баратын тұлпарымызды сайлап алайық. (тұлпарлардың артында топтары жазылған) **Топқа бөлінеді.** 1-топ 2-топ 3-топ -Тойдыңда шеті көрінді. Әдемі ән айтып жатыр екен. Тыңдайықшы. **Ән тыңдау: «Құсни- Қорлан»** Бұл әнді айтып жатқан кім десем Естай ақын екенғой. (Естай Беркінбайұлының фотосы шығады.)	Амандасады. Оқушылар өз ойларын ауызша жеткізді. Тұлпардағы сан бойынша топқа бөлінді. Әнді тыңдайды. Естай Беркінбайұлы өмірі мен шығармашылығым ен кеңінен танысды.	Қазақтың ұлттық оюды жинау жүйесінің пайыздық есептеу нәтижесі	Е. Шүкіманов пен Д. Құдайбергеннің орындауында «Құсни-Қорлан» әні әндердің клавирі, минус және плюс фонограммалары
Сабақтың ортасы	 «Қорлан» әні Бір қыз бар Маралдыда Қоргылайын Табиғат берген екен күн мен айын Мұратқа іздеген жан бәрі жеткен Дарига арманым көп не қылайын Қайырмасы: Ахау, арман Құсни, Қорлан! Екі-ай бағлан Екеуі туған екен бір анадан Бозбала қалма қапы бұл жалғаннан Жігіттің арманы жоқ Қорланды алған Өзіңдей боп жан тумас Туса туар, артылмас Бар ғаламды шарықта Уа, дариға, ләулік тас Бағдат, Мысыр, Шың, Машын Іздесем Қорлан табылмас			

15 мин	Естай Беркінбайұлы (1874-1946).Композитор,ақын,әнші.Повладар өңірінде дүниеге келген. «Майда қоңыр» , «Құсни Қорлан» әні әлемге танымал.Әнші ақын Естай,Біржан Сал,Ақан Серінің ізін жалғастырушы ірі тұлға. «Құсни- Қорлан» әнінің шығу тарихы. Е. Шүкіманов пен Д. Құдайбергеннің орындауында «Құсни-Қорлан» әнін тыңдау. Екі орындаушының ерекшеліктерін салыстыру. -Балалар бізде қонақ кәде жасайық. **Аспапта ойнау: «Ата толғау» Н.Тілендиев.** **Топтық жұмыс:** Барлық тоақа жайлаудың суреті беріледі. Пазл. Әр топ өз тапсырмаларын таныстырады және оюмен бағаланып отырады.	Әнді екі әншінің орындауында ерекшелігін салыстырды. Ұрмалы, соқпалы аспаптарда ойнады. Пазл құрастырды. Әр топ өз тапсырмаларын таныстырды және оюмен бағаланып отырды Әнді үйренеді Қобыз аспабымен орындалған және заманауи нұсқадағы түрін тыңдайды. Ерекшелігін салыстырды. Тақырыпқа қатысты жайлау Естай ақын,Құсни, Қорлан суреттеріне сай сөздерді орналастырды.		hhtp/mpp.aytis/youtube.com «Денар» топ https://www.youtube.com/watch?v=IyATq_6ussE-
10 мин	D-ID жасанды интеллект нейронды желі арқылы **Естай ақын сөйлейді.** **-Балалар тойға қош келдіңдер! Өнерлі екенсіңдер. Өнерлеріңді тамашалап тәнті болдым. Енді Толғанай апайларың «Қоғалы-ай» әнін айтып берсе деп қолқа салғым кеп тұр.** **Ән үйрену: «Қоғалы-ай» халық әні** Қобыз аспабымен орындалған және заманауи нұсқадағы түрін тыңдайды. Ерекшелігін салыстырады. **Жұптық жұмыс:** «Теңеу» ойыны арқылы тапсырма орындайды. Тақырыпқа қатысты жайлау Естай ақын,Құсни, Қорлан суреттеріне сай сөздерді үлестіру. Әр жұп өз тапсырмаларын таныстырады және оюмен бағаланып отырады. -Балалар тойдан тобықтай деп бізге Сұлтан би сыйлық беріп жіберіпті.		оюды жинау жүйесінің пайыздық есептеу нәтижесі	Оқулық

10-минут Сабақтың соңы 5-минут	Бірақ, ішінде тапсырмасы бар екен. Соны орындауымыз керек екен. **Жеке жұмыс: «Сыйлық»** Әр оқушы өз тапсырмаларын таныстырады және оюмен бағаланып отырады. **Сабақты қорытындылау: «Ханталапай» ойыны.** Әр топқа сан жазылған асық лақтырады. Алған бала сұраққа жауап береді. І-топ 1. Естай Беркінбайұлы кім? 2. «Қоғалы-ай» әні не туралы айтылған? Сұлтан бидің қыздарының есімі? ІІ-топ «Құсни-Қорлан» әнінің авторы кім? «Қоғалы-ай» әнінің авторы кім? Естай Беркінбайұлы кімге арнап ән шығарды? ІІІ-топ 1. Бүгінгі сабақта қандай ән үйрендің? Бүгінгі сабақта қай ауылға бардың? Құсни мен Қорланның әкесі кім? Осы сұрақтарға жауап беру арқылы сабақ қорытындыланады. **Кері байланыс**. Балалар қол қимылымен көңіл- күйлерін білдіреді. 	оюмен бағаланып отырды Ойын ойнап, сұраққа жауап берді. Кері байланыс «Қолыңмен көрсет» тәсілі бойынша кері байланыс жүргізді.	оюды жинау жүйесінің пайыздық есептеу нәтижесі	«Сыйлық» конверт Асықтар Кері байланыс тақтайшасы

«MENTOR» ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫНАН «ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛЫНЫҢ

ТАЛАПТАР/ШАРТТАР

Авторлар қолжазбаларды мұқият тексеріп, түзетуі тиіс;

• автордың аты-жөнін (толық), ғылыми дәрежесін, атағын, қызметін, мекеменің толық атауын көрсету қажет;

• мақала авторының фотосуреті болуы шарт және өлшемі 3500*5500 пикселден (6х12 мм, 300 dpi кем емес) кем болмауы тиіс;

• мақалаға оның мәні мен идеясын айқындайтын сюжетті фотосуреттерді тіркеп жіберуге болады (сканирленген фотосуреттердің өлшемі 10х15 мм, 300 dpi кем емес);

• пайдаланған кестелер, диаграммалар, графиктерді, пайдаланылған бағдарламалардың (Word, Excel, PowerPoint және т.б.) бастапқы пішімінде материалға қоса тіркеу қажет;

• мақала көлемі атауы мен әдебиеттер тізімін қоскқанда 3 беттен аспауы қажет;

• мақаланы төмендегідей талаптарға сәйкес ресімдеу керек: Microsoft Word, кегль – 12 пункт, гарнитурасы - Times New Roman, парақ пішімі - А4, жиектері - 2 см, жоларалық интервал – жалаң, бірінші жол – 1, 25 см бос жер, азат жолға дейінгі және кейінгі интервал – 0 см;

ТРЕБОВАНИЯ/УСЛОВИЯ

Рукописи должны быть тщательно выверены и отредактированы авторами;

• необходимо указывать: фамилию, имя и отчество автора (полностью), учёную степень, звание, должность, полное название учреждения;

• фото автора статьи обязательно и должно иметь размеры не менее 3500*5500 пикселей (не менее 6х12 мм, 300 dpi), фото в статью не помещать;

• желательно сопроводить статью сюжетными фотографиями, которые будут отражать суть и идею статьи (размер отсканированных фото не менее 10х15 мм, 300 dpi);

• используемые таблицы, диаграммы, графики должны прилагаться к материалам в исходном формате используемых программ (Word, Excel, PowerPoint и др.);

• аннотация должна содержать только главную информацию статьи, не превышать объем 6 строк, выполняться на двух языках, отличающихся от языка статьи (пример: если статья написана на русском языке, то аннотация пишется на английском и казахском);

• максимальный объем статьи не более 3 страниц, включая название, список литературы;

• статью оформлять в соответствие с требованиями: Microsoft Word, кегль – 14 пунктов, гарнитура - Times New Roman, формат листа - А4, поля - 2 см, междустрочный интервал – одинарный, первая строка – отступ на 1, 25 см, интервал перед и после абзаца – 0 см;